

Πνευματικό Κέντρο Πειραιώς
«Ο ΦΙΛΩΝ»

ΤΕΧΝΗ

&

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Οκτώβριος 2025

www.filonas.gr

Σημείωμα του Εκδότη

Ο πολιτισμός δεν είναι μια έννοια αποκομμένη από την καθημερινή εμπειρία, ούτε ένα μουσείο που περιέχει σιωπηλά μνημεία και παγωμένα έργα τέχνης. Ο πολιτισμός είναι πρωτίστως στάση ζωής. Είναι ο τρόπος με τον οποίο σκεφτόμαστε, ο τρόπος με τον οποίο πράττουμε, ο τρόπος με τον οποίο στεκόμαστε απέναντι στον άλλον. Δεν εξαντλείται σε εκδηλώσεις, ούτε περιορίζεται σε πολιτιστικά γεγονότα. Είναι ένας αόρατος ιστός που συνέχει το ανθρώπινο βίωμα, καθορίζοντας όχι μόνο το τι δημιουργούμε αλλά κυρίως το πώς υπάρχουμε.

Στον πυρήνα του, ο πολιτισμός είναι σεβασμός. Σεβασμός προς τον συνάνθρωπο, προς τη φύση, προς τις αξίες που οι αιώνες έχουν χαράξει ως πυξίδα της κοινής μας πορείας. Δεν είναι απλή ευγένεια, ούτε ένα εξωτερικό σχήμα καλών τρόπων. Είναι μια βαθύτερη, εσωτερική ποιότητα: το να αναγνωρίζεις στον άλλον την ίδια αξιοπρέπεια, την ίδια μοναδικότητα, το ίδιο δικαίωμα στην ύπαρξη. Όπου αυτός ο σεβασμός λείπει, δεν υπάρχει πολιτισμός· υπάρχει απλώς επίφαση, ένας μηχανισμός επιβολής, μια απομίμηση που γρήγορα φθείρεται.

Ο πολιτισμός, λοιπόν, είναι τρόπος σκέπτεσθαι. Δεν περιορίζεται στο να κατέχουμε γνώσεις ή να διαχειριζόμαστε παραδόσεις, αλλά αφορά τον τρόπο που η σκέψη μας αγγίζει τον κόσμο. Μια σκέψη που είναι ανοιχτή, που ξέρει να σιωπά για να ακούσει, που δεν εγκλωβίζεται στην αλαζονεία της βεβαιότητας αλλά αναζητά την αλήθεια με ταπεινότητα και σεβασμό. Είναι μια σκέψη που ξέρει να συνδέει, να ενώνει αντί να χωρίζει, να κατανοεί αντί να καταδικάζει.

Και φυσικά εκτός από τρόπος του σκέπτεσθαι, ο πολιτισμός είναι και τέχνη του πράττειν. Γιατί οι αξίες που δεν μετουσιώνονται σε πράξη παραμένουν άψυχα γράμματα. Η δικαιοσύνη, η ελευθερία, η φιλία, ο σεβασμός, δεν είναι ιδέες αφηρημένες αλλά στάσεις που αποτυπώνονται στις επιλογές μας, στον τρόπο που εργαζόμαστε, που μιλάμε, που δημιουργούμε σχέσεις. Κάθε πράξη είναι και μια μαρτυρία πολιτισμού ή βαρβαρότητας. Και κάθε μικρή καθημερινή χειρονομία –ένα χαμόγελο, μια πράξη καλοσύνης, μια στιγμή κατανόησης– οικοδομεί έναν κόσμο πιο ανθρώπινο, πιο ισορροπημένο, πιο αληθινό.

Μέσα στον πολιτισμό υπάρχει πάντοτε η τέχνη. Όχι όμως μόνο με τη μορφή των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων – της ποίησης, της μουσικής, της ζωγραφικής– αλλά ως μια βαθύτερη τέχνη: η τέχνη της ζωής. Η τέχνη να συνθέτεις αρμονία εκεί που υπάρχει χάος. Η τέχνη να αναγνωρίζεις την αισθητική διάσταση του βίου όχι ως διακόσμηση αλλά ως ουσία. Η αληθινή τέχνη δεν είναι αποκομμένη από την καθημερινότητα. Είναι η αίσθηση του μέτρου, η αναζήτηση της ισορροπίας, η αφοσίωση σε μια αρμονία που ξεπερνά τον εγωισμό και τον θόρυβο.

Γι' αυτό και μπορούμε να πούμε πως ο πολιτισμός είναι αισθητική: όχι η αισθητική της επιφάνειας αλλά η αισθητική της ψυχής. Είναι η ομορφιά που αναβλύζει όταν ο άνθρωπος ζει με μέτρο, με καλοσύνη, με σεβασμό. Είναι το κάλλος που γεννιέται όταν ο λόγος είναι καθαρός, όταν η σκέψη είναι ταπεινή, όταν η πράξη είναι αληθινή. Μια κοινωνία πολιτισμένη δεν είναι μόνο εκείνη που παράγει τα περισσότερα έργα τέχνης, αλλά εκείνη που ζει με τέτοιο τρόπο ώστε η καθημερινότητα να γίνεται τέχνη, δηλαδή αρμονία και ισορροπία.

Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε ότι ο πολιτισμός είναι και μνήμη. Κουβαλά την κληρονομιά γενεών, τις αξίες που

κατακτήθηκαν με αγώνες, με θυσίες, με πνευματική δημιουργία. Είναι μια ζωντανή παρακαταθήκη που μας καλεί να τη συνεχίσουμε, να τη γονιμοποιήσουμε, να τη μεταμορφώσουμε. Η μνήμη χωρίς προοπτική γίνεται μουσειακό κατάλοιπο. Η μνήμη που εμπνέει προοπτική γίνεται πολιτισμός.

Ο πολιτισμός είναι και προσανατολισμός προς το μέλλον. Είναι η δύναμη που μας οδηγεί να ονειρευτούμε μια κοινωνία πιο δίκαιη, πιο ανθρώπινη, πιο ελεύθερη. Είναι ο τρόπος να αναμετρηθούμε με τις προκλήσεις του σήμερα χωρίς να χάσουμε την αξιοπρέπειά μας. Όσο πιο ισχυρός είναι ο πολιτισμός μας, τόσο πιο ικανοί είμαστε να αντιμετωπίσουμε τις κρίσεις, τις συγκρούσεις, τις δοκιμασίες, χωρίς να βυθιστούμε στην αγριότητα.

Ο πολιτισμός δεν είναι δεδομένος. Είναι εύθραυστος και απαιτεί συνεχή καλλιέργεια. Δεν αρκεί να κληρονομήσουμε έναν πλούτο μνημείων ή παραδόσεων. Ο πολιτισμός χτίζεται εκ νέου κάθε μέρα, σε κάθε πράξη μας. Είναι μια ευθύνη, μια αδιάκοπη προσπάθεια. Μπορούμε να προοδεύουμε τεχνικά και να υστερούμε πολιτισμικά. Μπορούμε να κατέχουμε

τη γνώση του κόσμου και να χάνουμε τον σεβασμό προς τον άνθρωπο. Η πρόοδος χωρίς πολιτισμό γίνεται βαρβαρότητα ντυμένη με την προβιά του εκσυγχρονισμού. Γι' αυτό και είναι ανάγκη να ξαναθέσουμε τον πολιτισμό ως κέντρο της πορείας μας και ως θεμέλιο της ζωής μας.

Τελικά, ο πολιτισμός είναι η πιο βαθιά τέχνη: η τέχνη του να ζεις. Είναι η τέχνη να μετατρέπεις το καθημερινό σε ευγενές, το απλό σε ωραίο, το ταπεινό σε υψηλό. Είναι η τέχνη να βρίσκεις

ρυθμό και αρμονία εκεί όπου οι δυνάμεις του εγωισμού και της αταξίας προσπαθούν να επιβληθούν. Είναι η τέχνη να ζεις όχι για τον εαυτό σου μόνο αλλά μαζί με τους άλλους, με σεβασμό και κατανόηση. Και αν αναζητήσουμε έναν ορισμό, μπορούμε να πούμε: πολιτισμός είναι η διαρκής προσπάθεια να γίνουμε άνθρωποι. Όχι απλώς βιολογικά όντα, αλλά πρόσωπα που σέβονται, που δημιουργούν, που αγαπούν...

Τα Νέα του Φίλωνα

σελ 05 - 06

Καλλιτεχνικά Νέα

σελ 07 - 30

Ο Φίλωνας Προτείνει – Χορός, Θέατρο, Εικαστικά

Μουσικά Δρώμενα

σελ 31 - 46

Ο Φίλωνας Προτείνει – Μουσικές Εκδηλώσεις

Η Τέχνη μέσα από την Κριτική

σελ 47 - 48

Μουσικό Ημερολόγιο Οκτωβρίου

σελ 49 - 56

Πολιτιστικές Δραστηριότητες και
Επικαιρότητα

σελ 57 - 66

Καλλιτεχνικά Αφιερώματα & Συνεντεύξεις
Ψυχής

σελ 67 - 90

Η Γωνιά του Βιβλίου με τις Εκδόσεις
Παπαγρηγορίου -Νάκας

σελ 91 - 92

Πανόραμα Τέχνης, Πολιτισμού και
Αισθητικής

σελ 93 - 102

Τα Νέα του Φίλωνα

Ρεσιτάλ Μουσικής

**Διακεκριμένων
Καλλιτεχνών
Διαγωνισμού "Ταλέντα
Βραβεία Φίλωνας" 2025:
2 Κύκλοι**

Το Π.Κ.Π. «Ο ΦΙΛΩΝ» προγραμματίζει 2 κύκλους ρεπερτορίων κλασικής μουσικής για να τιμήσει τους βραβευθέντες (Α΄, Β΄, Γ΄ Βραβείο) και των τεσσάρων Μουσικών Διαγωνισμών (Κιθάρας, Πιάνου, Λυρικού Τραγουδιού και Εγχόρδων). Δύο βραδιές αφιερωμένες στη μαγεία της κλασικής μουσικής περιμένει το φιλοθεάμον κοινό, με πρωταγωνιστές τους διακριθέντες του 46ου Μουσικού Διαγωνισμού «Ταλέντα – Βραβεία Φίλωνας». Νέοι και χαρισματικοί καλλιτέχνες, που ξεχώρισαν θα παρουσιάσουν την τέχνη τους σε ένα ρεσιτάλ που υπόσχεται συγκίνηση, θαυμασμό και μουσική πληρότητα.

Ο 1ος Κύκλος θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 02 Νοεμβρίου στην Δημοτική

Πινακοθήκη του Πειραιά στις 7:30 μ.μ. ενώ ο 2ος κύκλος στον Ελληνογαλλικό Σύνδεσμο στο Κολωνάκι την Παρασκευή 07 Νοεμβρίου στις 8 μ.μ. στο πλαίσιο της 13ης Φθινοπωρινής Εορταστικής Εικαστικής Συνάντησης του τετραήμερου Πολιτιστικών Δρώμενων Τέχνης, που διοργανώνει η εικαστικός και μέλος της Γ.Σ. του Φίλωνας κα Αργυρούλα Παρρας Τσιώτα. Πιο αναλυτικά σχετικά με το πρόγραμμα και τους συμμετέχοντες στους 2 κύκλους θα υπάρξουν σχετικές ανακοινώσεις μέσα από τη ιστοσελίδα του Φίλωνας καθώς και την σελίδα του Σωματίου στο FB και το Instagram.

Ο Φίλωνας προσκαλεί όλους τους λάτρεις της κλασικής μουσικής να θαυμάσουν τους καλλιτέχνες του αύριο και να τους

απολαύσουν σε μια πανδαισία ήχων και μελωδίας. Η είσοδος θα είναι ελεύθερη και

στους τρεις κύκλους του Ρεσιτάλ.

Σας Προσκαλούμε να Γίνετε Μέλη του Φίλωνα

Τα μέλη του Φίλωνα αποτελούν τη βάση και τους κύριους αποδέκτες του έργου του και των δράσεων του.

Μέλη του Φίλωνα μπορεί να είναι:

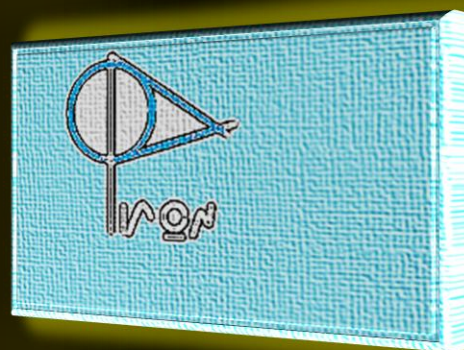
- φυσικά πρόσωπα
- εκπρόσωποι φορέα οργανισμού
- τιμής ένεκεν

Ως μέλη του Φίλωνα:

- ενημερώνεστε για τις εργασίες, τα προγράμματα, τις εκδηλώσεις και εκδόσεις του σωματείου σε τακτική βάση
- συμμετέχετε στις επιστημονικές και άλλες επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντα σας
- συμμετέχετε σε όλες τις εκδηλώσεις μας

Προνόμια και οφέλη για τα μέλη του Φίλωνα:

- Τακτική και έγκαιρη ενημέρωση για όλες τις εκδηλώσεις και τους διαγωνισμούς του Φίλωνα
- Συμμετοχή με μειωμένο κόστος σε όλες από τις εκδηλώσεις (σεμινάρια, διαγωνισμούς) υπάρχει κόστος εγγραφής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συμμετοχή των μελών είναι εντελώς δωρεάν.

- Μειωμένη τιμή αγοράς των εκδόσεων του Φίλωνα (30 με 50%).
- Δωρο-κουπόνια εκπτώσεων για αγορά μουσικών οργάνων από συνεργαζόμενα καταστήματα
- Μειωμένη τιμή σε εκδηλώσεις συνεργαζόμενων φορέων με τον Φίλωνα
- Αποστολή μία φορά το δίμηνο του ηλεκτρονικού μαγκαζίνο (Newsletter) του Φίλωνα
- Τα μέλη έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε σειρά συμβουλευτικών επιτροπών και ομάδων εργασίας που συστήνει ο Φίλωνας
- Προνομιακή μεταχείριση σε περίπτωση προβολής και διαφήμισης

Αίτηση για μέλος του σωματείου μας μπορείτε να υποβάλλετε μέσω της ιστοσελίδας του Φίλωνα [εδώ](#). Για την έγκριση της αίτησης σας θα ενημερωθείτε μέσω mail σε σύντομο χρονικό διάστημα. Παροτρύνουμε επίσης τα μέλη και υποψήφια μέλη να στηρίξουν την προσπάθεια του σωματείου και στα social media ακολουθώντας [εδώ](#) τη σελίδα μας στο facebook.

 THE ORIGINAL
Wiener
JOHANN STRAUSS
CAPELLE

**BIENNEZIKA ΒΑΛΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΤΟΥ ΓΙΟΧΑΝ ΣΤΡΑΟΥΣ**

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΧΟΡΕΥΤΕΣ
ΚΑΙ ΣΟΠΡΑΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΕΡΑ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ: REINER ROOS

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2025 - ΩΔΕΙΟ ΗΡΩΔΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

 ΑΥΣΤΡΑΚΗ
ΠΡΕΣΒΕΙΑ
ΑΘΗΝΑ

Βιεννέζικα Βαλς με την Ορχήστρα του Johann Strauss στο
Ηρώδειο 15 Οκτωβρίου

Η Wiener Johann Strauss-Capelle έχει πραγματοποιήσει πάνω από 8.000 παραστάσεις σε περίπου 60 χώρες, σε σημαντικές αίθουσες όπως Suntory Hall Tokyo, Symphony Hall Osaka, Chicago Symphony Hall, Kennedy Center και Shanghai Concert Hall. Μικρότερα σύνολα της ορχήστρας εμφανίζονται καθημερινά στο "Σπίτι των Στράους" στη Βιέννη.

Για τη μουσικοχορευτική παράσταση στο Ηρώδειο, η ορχήστρα θα παρουσιάσει διάσημα βαλς, πόλκες και μαζούρκες, τιμώντας τα 200 χρόνια από τη γέννηση του Johann Strauss II. Συμμετέχουν χορευτές με θητεία στο Μπαλέτο της Κρατικής Όπερας της Βιέννης και λυρικοί ερμηνευτές (σοπράνο και τενόροι) από την Όπερα της Βιέννης..

'Scape' - παράσταση

χορού στο Πλύφα 7Α

18 & 19 Οκτωβρίου

Παράσταση χορού που εξερευνά τον άγνωστο χώρο, όπου ανθρώπινα όντα και δράσεις λειτουργούν σε άχρονο περιβάλλον.

Το Μπαλέτο της ΕΛΣ ταξιδεύει με τη Χρυσή εποχή σε Ιταλία, Κύπρο, Θεσσαλονίκη, Αθήνα

Η Χρυσή εποχή, με την υπογραφή του Κωνσταντίνου Ρήγου – η οποία έκανε την παγκόσμια πρεμιέρα της στο Φεστιβάλ Χορού Βελιγραδίου–, ξεκινά μεγάλη περιοδεία από την Κύπρο στις 18 και 19 Σεπτεμβρίου, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας, επιστρέφει στην Αθήνα στις 21 Σεπτεμβρίου για να συμμετάσχει με ένα χάπενινγκ στην Art Athina, ανεβαίνει στη Θεσσαλονίκη, για να παρουσιαστεί στο Θέατρο Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών του ΚΘΒΕ, στις 10, 11 και 12 Οκτωβρίου στο πλαίσιο των 60ών

Δημητρίων, και φεύγει για Ιταλία όπου θα παρουσιαστεί στις 18 Οκτωβρίου στην Γκορίτσια Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, ενώ την 1η Νοεμβρίου, ένα ντουέτο από την παράσταση θα παρουσιαστεί στην Μπολόνια στο πλαίσιο του 3rd Bologna Ballet Competition..

Η Χρυσή εποχή μιλάει για το σήμερα και το

αύριο του χορού, αλλά την ίδια στιγμή λειτουργεί σαν ένας αντικατοπτρισμός της 35ετούς πορείας του Κωνσταντίνου Ρήγου, όπου οι έννοιες της ειρωνείας και της νοσταλγίας μοιάζουν ταυτόσημες. Από την ΚΣΟΤ, την άνοιξη του ελληνικού χορού κατά τη δεκαετία του '90 και το χοροθέατρο ΟΚΤΑΝΑ, στο Θέατρο Τέχνης, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, το Εθνικό Θέατρο, το Φεστιβάλ Αθηνών και την Εθνική Λυρική Σκηνή, το εικονοκλαστικό καλλιτεχνικό αποτύπωμα του Κωνσταντίνου Ρήγου υπερβαίνει τα όρια του χορού και συνομιλεί με τις τέχνες που τον περιβάλλουν. Η καλλιτεχνική του ταυτότητα

παραμένει ανήσυχη, ανατρεπτική, προβοκατόρικη, αιχμηρή, αλλά και γεμάτη συναισθήματα.

Με τη Χρυσή εποχή ο Κωνσταντίνος Ρήγος εισάγει το λεξιλόγιο του χοροθεάτρου στο Μπαλέτο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, δημιουργώντας ένα νέο έργο για το μέλλον της τέχνης του χορού, μέσα σε ένα απρόβλεπτο blend των στιγμών που σημάδεψαν την 35ετή πορεία του, σε μια συνομιλία με νέα υλικά και σημερινές επιρροές. Στιγμές που αποτελούνται από παλιά υλικά, αλλά με σημερινή ματιά, στιγμές που μιλούν σήμερα για αυτά που πέρασαν, κάνοντας μια προβολή στο αύριο.

04 Οκτωβρίου

Πηγή έμπνευσης των «Χορευτών του Βορρά» είναι το επαναστατικό και επίκαιρο έργο του Ίψεν, το Κουκλόσπιτο. Σε χορογραφία Τατιάνας Παπαδοπούλου και μουσική Μανώλη Φάμελλου, το Κουκλόσπιτο ορίζεται ως χώρος αμφισβήτησης, αποδόμησης,

Το «Κουκλόσπιτο» του Ίψεν

από τους Χορευτές του Βορρά
στο Ίδρυμα Μιχάλης
Κακογιάννης

σύγκρουσης και απελευθέρωσης. Το τολμηρό εγχείρημα του Ίψεν πυροδοτεί μια ανάγκη απαλλαγής από τα κοινωνικά πρότυπα και επαναπροσδιορισμού. Το Κουκλόσπιτο δεν λειτουργεί μόνο ως φεμινιστικό маниφέστο, αλλά και ως σύμβολο απελευθέρωσης από το κοινωνικό

καλούπι, ως μαρτυρία σύγκρουσης ρόλων και επιθυμιών, ως ανάγκη συνάντησης με το μέσα μας, ως ανάγκη επικοινωνίας, αυτοδιάθεσης και ελευθερίας. Η Νόρα, ως σύμβολο αντανακλά το πρόσωπο όλων των γυναικών και λειτουργεί ως κάτοπτρο των κοινωνικών παθήσεων και της ανάγκης να δραπετεύσει, αναζητώντας τον εαυτό της.

Οι χορευτές – ήρωες του έργου του Ίψεν αποδίδουν σωματικά τα πάθη και τις επιθυμίες τους. Αντικατοπτρίζουν πραγματικούς καθημερινούς ανθρώπους και τους καλούν σε ένα ταξίδι επαναπροσδιορισμού και αναζήτησης.

Το Κουκλόσπιτο του Ίψεν έκανε πρεμιέρα σε συμπαραγωγή με το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης τον Φεβρουάριο του 2025..

Kiki et Colette / The Age of

Time: Butoh Trilogy στο Θέατρο Ροές

24 & 25 Οκτωβρίου

Η Kiki de Montparnasse και η Colette, οι δύο εμβληματικές περσόνες των Παρισινών «Années Folles» (Τρελών Χρόνων) της δεκαετίας του 1920, μαζί με τη μυστηριώδη φιγούρα του Χρόνου, συναντιούνται στη χοροθεατρική παράσταση-τριλογία με τίτλο “Kiki et Colette / The Age of Time” που παρουσιάζεται στο Θέατρο Ροές, την Παρασκευή 24 και το Σάββατο 25 Οκτωβρίου.

Οι δύο γυναίκες, που άφησαν ανεξίτηλα τα ίχνη τους τόσο ως καλλιτέχνιδες όσο και ως

πρωτοποριακές προσωπικότητες, έναν αιώνα μετά, αποτέλεσαν έμπνευση για τις ερμηνεύτριες Αλίκη Γερμανού και Νικολέτα Ξεναρίου για να δημιουργήσουν την χοροθεατρική παράσταση-τριλογία “Kiki et Colette / The Age of Time”. Βασικός άξονάς τους αποτελεί η έννοια του αέναου κύκλου του Χρόνου ως κρίκου διασύνδεσης με το παρελθόν που επανέρχεται στο Τώρα ως νέα εκδοχή.

Στο πρώτο μέρος με τίτλο «Η Αυταπάτη», η Kiki και η Colette συναντιούνται για πρώτη φορά σε ένα σπίτι-πάλκο παρέα με προγόνους, φαντάσματα και αλήθειες. Παρελθόν, παρόν και μέλλον συμπυκνώνονται σε μια στιγμή. Η στιγμή διαστέλλεται και πλημμυρίζει τον χώρο δημιουργώντας μια παράδοξη αφήγηση. Στο δεύτερο μέρος με τίτλο «Το Όνειρο», παρασύρονται αυτοβούλως σε ένα κοινό υποσυνείδητο, ενώ στο τρίτο και τελευταίο

μέρος με τίτλο «Το Δώρο», θα συντονίζονται απόλυτα σε ένα ρηξικέλευθο δράμα σε παρόντα χρόνο. Ο Χρόνος (Χρήστος Καρνάκης), ως μία μυστηριώδης φιγούρα, διατρέχει ολόκληρη την τριλογία καθώς μετασχηματίζεται από οικοδεσπότης-ταξιθέτης του πρώτου μέρους, σε διαρρήκτη-ιχθύ-δωροθέτη στο δεύτερο μέρος, για να φτάσει στην αυστηρή, υψηλού κύρους θεϊκή οντότητα στο τρίτο μέρος.

“Η

‘Ημερη» στο Θέατρο Σφενδόνη: Οι Δανάη Καρούμπη
και Ανθή Κολέση παρουσιάζουν την νουβέλα του Ντοστογιέφσκι

από τις 27 Οκτωβρίου

Την αριστουργηματική νουβέλα του Φιόντορ Ντοστογιέφσκι «Η ‘Ημερη» (1876), σε μετάφραση του Λευτέρη Βογιατζή, παρουσιάζουν από τις 27 Οκτωβρίου και για έξι μοναδικές παραστάσεις στο Θέατρο Σφενδόνη η Δανάη Καρούμπη και η Ανθή Κολέση. Μια ομάδα νέων ηθοποιών ζωντανεύει επί σκηνής το έργο του μεγάλου Ρώσου

λογοτέχνη. Την πρωτότυπη μουσική της παράστασης υπογράφει ο The Boy.

Ένας άνδρας σε απόγνωση επιχειρεί, μέσα από έναν καταιγιστικό μονόλογο σε πρώτο πρόσωπο, να ξετυλίξει το κουβάρι των αναμνήσεών του. Η γυναίκα του έχει μόλις θέσει τέλος στη ζωή της. Στο μυαλό του σαραντάχρονου ήρωα οι σκέψεις

εναλλάσσονται με πυρετώδη ρυθμό, ενώ ένα βασανιστικό ερώτημα τον στοιχειώνει: «Γιατί;». Η λογική συγχέεται με το συναίσθημα και εκείνος πασχίζει να κατανοήσει τι δεν λειτούργησε στο αρχικό σχέδιό του: παντρεύτηκε μια δεκαεξάχρονη κοπέλα, απλή, ήρεμη και ευγενική, με σκοπό να τη μεταμορφώσει στην ιδανική σύζυγο,

Οι «Άγριοι» του Γιώργου Παλούμπη εισβάλλουν και πάλι στη σκηνή του θεάτρου Τζένη Καρέζη από τη Δευτέρα 6 Οκτωβρίου.

Ένα απόγευμα, κάπου στην Κυψέλη το 2025, στο διαμέρισμα του διακεκριμένου καθηγητή Νίκου Λεοντή. Αυτός και οι καλεσμένοι μεταπτυχιακοί φοιτητές του, Μαρία και Δημήτρης, γοητευμένοι από την ανάγνωση της νέας του μελέτης, πίνουν, ονειρεύονται και αγωνιούν για ένα καλύτερο μέλλον. Εκστασιασμένοι, ότι είναι μάρτυρες ενός νέου μανιφέστου, ή ακόμα και ενός καινούργιου ριζοσπαστικού κινήματος, πιστεύουν ότι η εργασία του

σύντροφο της ζωής του. Ωστόσο, σύντομα το σχέδιο καταρρέει και ο γάμος οδηγείται στη διάλυση. Όταν πλέον είναι αργά, ο άνδρας αναρωτιέται: «Δύο τη νύχτα. Τα μπιτινάκια της εκεί, πλάι στο κρεβάτι, λες και την περιμένουν... Όχι, σοβαρά, αύριο όταν την πάρουν, τι θ' απογίνω;»..

Οι «Άγριοι» του Γιώργου

Παλούμπη ανεβαίνουν για δεύτερη χρονιά στο Θέατρο Τζένη Καρέζη

από τις 6 Οκτωβρίου

καθηγητή τους μπορεί να προκαλέσει κοινωνική και οικονομική ανατροπή.

Στο φαινομενικά ήρεμο απόγευμα, όμως, η ανατροπή θα έρθει από τους ίδιους. Το παιχνίδι αρχίζει, φήμες και διαδόσεις ανασύρονται και τα ταπεινά ένστικτα αρχίζουν να κατευθύνουν τα πρόσωπα σε πράξεις και αποφάσεις χωρίς επιστροφή. Τα όρια που χωρίζουν το καλό απ' το κακό θολώνουν. Ο λόγος καταργείται. Τα προσχήματα καταρρέουν. Ο κανιβαλισμός και η βία αποκτούν πρόσωπο. Έφτασε η ώρα της αλήθειας; Πώς κι από ποιόν θα αποδοθεί η δικαιοσύνη τώρα;

Η Μαρία, ο Δημήτρης και ο Νίκος Λεοντής, η γειτόνισσα Ελένη και οι δύο επισκέπτες,

Ποιοι είναι οι άγριοι; Ποιοι τα θύματα και ποιοι οι θύτες; Και ο σώζων εαυτόν σωθήτω...

«Άγριοι», μια σκληρή αθηναϊκή ιστορία που διαδραματίζεται σε μια πολυκατοικία,

κάπου στην Κυψέλη, το 2025. Οποιαδήποτε ομοιότητα με παρόμοιες καταστάσεις είναι σχεδόν σύμπτωση.

«Επόμενη

Στάση:

Γκαζοχώρι»: Το Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου και η ομάδα Ανεμόμυλοι επαναφέρουν τη Θεατρική διαδρομή στο Γκάζι

05,12,19 & 26 Οκτωβρίου

Το Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου της Τεχνόπολης Δήμου Αθηναίων και η Ομάδα Θεάτρου Ανεμόμυλοι καλούν το κοινό να ξαναζήσει -για δεύτερη σεζόν- τη γειτονιά του Γκαζιού...αλλιώς. Κάθε Κυριακή του Οκτωβρίου, η θεατρική διαδρομή «Επόμενη Στάση: Γκαζοχώρι» επιστρέφει για να αποκαλύψει και να θυμίσει ξανά την ιστορία του Γκαζοχωρίου, όπως ονομαζόταν παλιότερα η συνοικία γύρω από το εργοστάσιο φωταερίου.

Με οδηγούς τους τρεις θεατρικούς ξεναγούς-ηθοποιούς Σοφία Νικολοπούλου, Αγγελική Παναγιωτοπούλου και Χρήστο Χριστόπουλο, οι συμμετέχοντες θα κάνουν

στάσεις σε μικρά στενά και μεγάλους δρόμους, εκεί όπου η ιστορία της γειτονιάς συναντά τις φωνές και τις μνήμες των κατοίκων της.

Μέσα από αφηγήσεις, μαρτυρίες, τραγούδια και φωτογραφίες, με τη χρήση διαφορετικών θεατρικών μέσων και τεχνικών αλλά και μέσα από μια πρωτότυπη αλληλεπίδραση με το κοινό, η περιπατητική θεατρική περιπλάνηση φωτίζει γωνιές που κρύβουν μυστικές ιστορίες ανθρώπων που πέρασαν ή έζησαν εκεί, μεγάλα και μικρά γεγονότα που σημάδεψαν την περιοχή αλλά και την πολιτιστική της κληρονομιά..

“*I*ntra Muros”: Το prison drama του Alexis Michalik στο Θέατρο του Νέου Κόσμου

08 - 30 Οκτωβρίου

Το prison drama του Alexis Michalik “Intra Muros” έρχεται στο Θέατρο του Νέου Κόσμου σε σκηνοθεσία Παντελή Δεντάκη από τις 8 Οκτωβρίου. Το πολυδιάστατο έργο “Intra Muros” του σημαντικού νέου σκηνοθέτη και συγγραφέα του σύγχρονου γαλλικού θεάτρου, Αλεξίς Μισαλίκ, έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, στο Θέατρο του Νέου Κόσμου, και ζωντανεύει ανατρεπτικά μέσα από την σκηνοθετική ματιά του Παντελή Δεντάκη και τις ερμηνείες ενός συνόλου ηθοποιών.

Ο Γάλλο-Βρετανός Αλεξίς Μισαλίκ, θεατρικός συγγραφέας και ηθοποιός, σκηνοθέτης και σεναριογράφος, έχει ήδη στο ενεργητικό του σημαντικά βραβεία και πολυάριθμες καλλιτεχνικές διακρίσεις. Θεωρείται μια από τις πιο φρέσκες, δυναμικές και υποσχόμενες σύγχρονες θεατρικές φωνές της Γαλλίας, με τα έργα του να λαμβάνουν διεθνή αναγνώριση και να αποσπούν ενθουσιώδεις κριτικές. Το “Intra Muros” είναι το τέταρτο θεατρικό του έργο, που αγαπήθηκε ιδιαίτερα από το

κοινό σε Γαλλία και Μεγάλη Βρετανία, σημειώνοντας αλλεπάλληλα sold out.

Ο Ρισάρ (Κωνσταντίνος Ασπιώτης), ένας πρώην καταξιωμένος σκηνοθέτης, δέχεται την πρόταση μιας νεαρής κοινωνικής λειτουργού (Αμαλία Νίνου), να οργανώσει ένα θεατρικό εργαστήριο στις φυλακές, όπου εκείνη εργάζεται. Μαζί με την πολύτιμη βοήθεια της συνεργάτιδάς του ηθοποιού και πρώην γυναίκας του Ζαν (Αλεξάνδρα Αϊδίνη), και με την συνοδεία της Αλίσ, ο Ρισάρ, επισκέπτεται τις φυλακές, αλλά εκεί τον περιμένει μία έκπληξη. Μόνο δύο κρατούμενοι εμφανίζονται και συμμετέχουν: ο βαρυποινίτης Ανζ (Γιώργος Συμεωνίδης) και ο νεαρός Κεβίν (Νικόλας Δροσόπουλος). Ο Ανζ, συμμετέχει – εντελώς απρόθυμα – και βρίσκεται εκεί μόνο για χάρη του φίλου του Κεβίν, ο οποίος – αντιθέτως – δείχνει εξ αρχής τον ενθουσιασμό του για το εργαστήριο αυτό. Ενώ αρχικά η συνθήκη μοιάζει πρωτόγνωρη και κατά κάποιο τρόπο άβολη για όλους, σταδιακά παίρνουν μέρος

σε ένα παιχνίδι ρόλων και παρασύρουν τον θεατή σε ένα ταξίδι με αναπάντεχες κρυμμένες αλήθειες και ιστορίες ζωής, που συνδέονται μεταξύ τους απρόσμενα,

εμπλέκοντας πρόσωπα, το παρόν με το παρελθόν, το εδώ με το αλλού. Φαινομενικά είναι ένα απλό θεατρικό εργαστήριο.

Η «Τέλεση» του Φώτη

Δούσου ανεβαίνει στο Studio Μαυρομιχάλη, σε σκηνοθεσία Αγγελίνας Λάτση και Σταύρου Μόσχη

08 Οκτωβρίου - 06 Νοεμβρίου

Οι Αγγελίνα Λάτση και Σταύρος Μόσχος παρουσιάζουν από τις 8 Οκτωβρίου στο Studio Μαυρομιχάλη μια παράσταση βασισμένη στην «Τέλεση» του Φώτη Δούσου – ένα ψυχολογικό θρίλερ για τις δυνάμεις της δημιουργίας και της καταστροφής που κρύβουμε μέσα μας.

Ο Άρης, σε μία αλλιώςτική παρτίδα σκάκι, ανοίγει την αυλαία πραγματοποιώντας το όνειρο της ζωής του: να παίξει στον Οθέλλο του Σαίξπηρ σε μια μεγάλη παραγωγή. Όμως τα πράγματα ζορίζουν, γιατί πρέπει να παίξει φορώντας μια θεατρική μάσκα και του είναι αδύνατον να ενσαρκώσει το ρόλο. Σε κατάσταση κρίσης αποφασίζει να κολλήσει τη μάσκα πάνω στο πρόσωπό του με ισχυρές κόλλες. Όσο η μάσκα κολλά

πάνω του, ο Ιάγος τον καταπίνει και η μεταμόρφωση τον φέρνει αντιμέτωπο με τον ίδιο του τον εαυτό..

Σκηνοθετικό σημείωμα: *"Στη σκηνή, οι ηθοποιοί κινούνται ανάμεσα σε δύο κόσμους: εκείνον που κουβαλούν από την καθημερινότητά τους και εκείνον που ανασαίνει μπροστά στα μάτια του κοινού. Για εμάς, που ακόμη μαθαίνουμε να περπατάμε σε αυτό το εύθραυστο έδαφος, τα κείμενα του Φώτη Δούσου έγιναν καθρέφτες — αντανakλάσεις κομματιών της δικής μας αλήθειας μέσα στον άλλοτε γοητευτικό κι άλλοτε γεμάτο πληγές χώρο του θεάτρου. Υπάρχουν μέρες που ούτε εμείς ξέρουμε ποια κομμάτια μας, ποια μάσκα φοράμε για να αντέξουμε, κι ούτε πότε ξεπεράστηκε εκείνη η θολή γραμμή και*

χάθηκε ο εαυτός μας. «Πρέπει να σπάσεις» μας λέει ο Φώτης Δούσος — κι αυτό θα δείτε: μικρά κομμάτια ανθρώπων που προσπαθούν να ζήσουν ταυτόχρονα εντός κι εκτός σκηνής. Η κακοποίηση που μας παγιδεύει στην ευαλωτότητα του ρόλου μας ως ηθοποιοί. Όταν προσπαθούμε να βρούμε το δικό μας κομμάτι γης στον χώρο του θεάτρου, είναι ένα ζήτημα που μας απασχολεί και θα μας απασχολεί. Όλες εκείνες οι φιγούρες —δάσκαλοι, σκηνοθέτες, συνάδελφοι— που κάποτε μας είπαν «δεν αξίζετε» γίνονται σκιές που μας ακολουθούν, ακόμη κι όταν τα φώτα

ανάβουν. Κάθε φορά που πατάμε στο σανίδι, πλάθουμε αφηγήσεις: κάποιες δανεικές, άλλες φτιαγμένες από μνήμες δικές μας, κρυμμένες μέσα στις σιωπές και στις παύσεις. Σιγά σιγά, η γραμμή ανάμεσα στο «εγώ» και στον ρόλο ξεθωριάζει. Οι πρόβες αφήνουν σημάδια που δεν ξεπλένονται με το σβήσιμο των φώτων. Υπάρχουν στιγμές που η ένταση μάς κατακλύζει, που το ίδιο το υλικό μάς κοιτάζει κατάματα — κι όμως, στεκόμαστε εκεί. Γιατί η σκηνή έχει τον δικό της τρόπο να ξεγυμνώνει όσα κρύβουμε και να μας τα επιστρέφει πιο αληθινά..

Η Εθνική Λυρική Σκηνή

ανεβάζει την «Τζοκόντα» του Πονκιέλλι σε συμπαραγωγή με το Πασχαλινό Φεστιβάλ του Ζάλτσμπουργκ και τη Βασιλική Όπερα του Λονδίνου

19 Οκτωβρίου - 07 Νοεμβρίου

Η Εθνική Λυρική Σκηνή εγκαινιάζει επίσημα τη σεζόν 2025/26 με την «Τζοκόντα» του Αμίλκαρε Πονκιέλλι, σε μια νέα μεγάλη διεθνή συμπαραγωγή με το Πασχαλινό Φεστιβάλ του Ζάλτσμπουργκ και τη Βασιλική Όπερα του Λονδίνου, στις 19, 22, 25, 29 Οκτωβρίου και 1, 4, 7 Νοεμβρίου στην Αίθουσα Σταύρος

Νιάρχος της ΕΛΣ στο ΚΠΙΣΝ. Με πρωταγωνιστές διεθνούς αναγνώρισης, όπως οι Άννα Πιρότσι, Αλίσα Κολόσοβα, Τάσος Αποστόλου, Ανίτα Ρατσβελισβίλι, Αρσέν Σογκομονιάν, Φραντσέσκο Πίο Γκαλάσσο και Δημήτρης Πλατανιάς. Διευθύνει ο Φαμπρίτσιο Βεντούρα και

σκηνοθετεί ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Κόβεντ Γκάρντεν Όλιβερ Μίερς.

Η παγκόσμια πρεμιέρα του έργου δόθηκε το 1876 στη Σκάλα του Μιλάνου. Τυπική όπερα του ύστερου ρομαντισμού, με επιρροές από τη γαλλική μεγαλόπρεπη όπερα (grand opéra), στην Τζοκόντα ο Πονκιέλλι –σαφώς επηρεασμένος από τον Βέρντι– πλάθει ένα έργο με θυελλώδεις χαρακτήρες, δραματικές σκηνές, πλούσια ενορχήστρωση, μελωδική ομορφιά και θεατρική λαμπρότητα. Το λιμπρέτο έγραψε ο Τόμπια Γκόρριο, προφανώς αναγραμματισμός και ψευδώνυμο του ποιητή και συνθέτη Αρρίγκο Μπόιτο, ενώ η υπόθεση βασίζεται στο έργο του Βικτόρ

Ουγκό «Άγγελος, τύραννος της Παδούης». Στα χέρια του Μπόιτο το έργο μεταφέρεται στη Βενετία του 17ου αιώνα. Κεντρικός χαρακτήρας είναι η Τζοκόντα, μια πλανόδια τραγουδίστρια, ερωτευμένη με τον Έντσο Γκριμάλντο. Ωστόσο, ο Έντσο αγαπά τη Λάουρα, σύζυγο του ευγενούς Αλβίζε. Μετά από πολλές περιπέτειες, η Τζοκόντα βοηθά τους δύο εραστές να δραπετεύσουν, ενώ η ίδια δίνει τέλος στη ζωή της. Η «Τζοκόντα» αποτελεί το εμβληματικό ντεμπούτο της Μαρίας Κάλλας στην Αρένα της Βερόνας το 1947 και σηματοδοτεί την έναρξη της διεθνούς καριέρας της. Η άρια του έργου “Suicidio” έχει συνδεθεί με τη φωνή και την ερμηνεία της.

«Η Πύλη της Κόλασης»

για 2η χρονιά: Ο Γιάννης Καλαβριανός επανέρχεται με την παράστασή του στο Αμφι-Θέατρο

Η Πύλη της Κόλασης έχει ως αφετηρία δύο θυελλώδεις ερωτικές ιστορίες. Η πρώτη συνέβη τον 19ο αιώνα και συντάραξε το Παρίσι. Δύο από τους σημαντικότερους γλύπτες του κόσμου,

06 - 28 Οκτωβρίου

ο Αύγουστος Ροντέν και η Καμίγ Κλοντέλ ερωτεύονται, ενώ ο Ροντέν είχε ήδη άλλη μόνιμη σύντροφο. Η σχέση τους θα στοιχειώσι από την ιστορία ενός άλλου παράνομου ζευγαριού του 13ου αιώνα. Ο

Πάολο και η Φραντσέσκα, έζησαν έναν κρυφό έρωτα για 9 χρόνια, μιας και η Φραντσέσκα ήταν ήδη παντρεμένη με τον αδερφό του, που τελικά θα τους δολοφονήσει.

Ο Ροντέν θα δημιουργήσει μερικά από τα πιο εμβληματικά γλυπτά όλων των εποχών, τον Σκεπτόμενο, την Πύλη της Κόλασης και το Φιλί, που απεικονίζει τους αγκαλιασμένους Πάολο και Φραντσέσκα,

λίγο πριν δολοφονηθούν. Και θα γίνει διάσημος. Αντίθετα, η πατριαρχική εποχή θα διαλύσει το ταλέντο και τον ψυχισμό της Κλοντέλ και θα την κλείσει σε ψυχιατρείο για 30 χρόνια. Τέσσερις ερμηνευτές, στην πιο εικαστική μέχρι τώρα παράσταση του σκηνοθέτη, δημιουργούν έναν κόσμο για την αφύπνιση του ανθρώπινου πνεύματος, την προσπάθειά του να νικήσει τον χρόνο και την ασταμάτητη φόρα του να αναζητά τον έρωτα.

«Το Παρελθόν» έρχεται

**στη Στέγη: Ο Julien Gosselin
σκηνοθετεί ένα έργο βασισμένο
σε κείμενα του Λεονίντ Αντρέγεφ**

16 - 19 Οκτωβρίου

«Το Παρελθόν», μια παράσταση βασισμένη σε κείμενα του Λεονίντ Αντρέγεφ, έρχεται στην Κεντρική Σκηνή της Στέγης, για λίγες μόνο παραστάσεις από τις 16 Οκτωβρίου, σε διασκευή-σκηνοθεσία του Julien Gosselin. Ένα επικό θεατρικό έργο που ξετυλίγεται σαν μεταμοντέρνο ρέκβιεμ για τον 20ό αιώνα, τον έρωτα και τον ουμανισμό, με ζωντανή κινηματογράφηση και δυνατές ερμηνείες από έναν επταμελή θίασο. Με την υπογραφή του μεγάλου Γάλλου σκηνοθέτη και καλλιτεχνικού διευθυντή του Odéon Théâtre de l' Europe στο Παρίσι.

«Το μέλλον είναι το παρελθόν» δηλώνει ο Julien Gosselin και στην πρώτη του αυτή εμφάνιση στη Στέγη, προσκαλεί τους θεατές σε μια επικών διαστάσεων αναζήτηση του χαμένου χρόνου, του ουμανισμού και της πίστης στην ομορφιά με «Το Παρελθόν» (Le Passé). Σκηνοθέτης ταυτισμένος με την αποθέωση της λογοτεχνίας στο θέατρο ήδη από τα πρώτα του έργα –τα «Στοιχειώδη Σωματίδια» του Michel Houellebecq και το "2666" του Roberto Bolaño– ο 38χρονος σήμερα Ζιλιέν Γκοσλέν άντλησε την έμπνευση για «Το παρελθόν» από τα διηγήματα του Ρώσου συγγραφέα Λεονίντ

Αντρέγεφ (1871–1919).

Είναι η πρώτη φορά που σκηνοθετεί κείμενο προηγούμενου αιώνα, καθώς πάντα καταπιανόταν με σύγχρονα λογοτεχνικά αριστουργήματα. Ο Γκοσλέν έψαχνε ένα έργο που θα αναδείκνυε την κοινωνία των αρχών του 20ού αιώνα σε αποσύνθεση. Λέει χαρακτηριστικά: «Ήθελα να αφηγηθώ μια ιστορία αποχαιρετισμού. Αυτοί οι άνθρωποι δεν θα έπρεπε να σκοτώνονται από τα όπλα της

επανάστασης. Θα έπρεπε να αργοσβήνουν μέσα στη ροή των γεγονότων». Στόχος του: μια «παράσταση-φόρος τιμής στην εξαφάνιση του θεάτρου και της ανθρωπιάς». «Το Παρελθόν» ξεκινά με μια αποτυχημένη γυναικοκτονία και περιλαμβάνει μια σκηνή-σοκ, όπου το ιδανικό της πρώτης αγάπης αποκαθλώνεται, αλλά και μια σειρά ακροτήτων στο όνομα του έρωτα..

«Ευγένιος» του βραβευμένου Ιρλανδού συγγραφέα

Frank McGuinness σε σκηνοθεσία Γιώργου Καραμίχου στο Θέατρο Σημείο

03 Οκτωβρίου - 21 Δεκεμβρίου

Πόσο αβυσσαλέα είναι η διαδικασία του πένθους; Πόσο δύσκολο να παραδεχθεί κανείς τον πόνο και την απώλεια και να αναγνωρίσει τον εαυτό

του μέσα από αυτά; Πώς να καταφέρει να συνδεθεί με τους άλλους ενώ τα τραύματα του παραμένουν ερμητικά αδιαχείριστα;

Σε αυτά τα ερωτήματα καλείται να απαντήσει ο θεατρικός δημιουργός Γιώργος Καραμύχος, ο οποίος επιστρέφει στο θεατρικό σανίδι, αυτή τη φορά ως σκηνοθέτης με το έργο «Ευγένιος» (πρωτ. τίτλος *There Came a Gypsy Riding*) του βραβευμένου Ιρλανδού συγγραφέα Frank McGuinness.

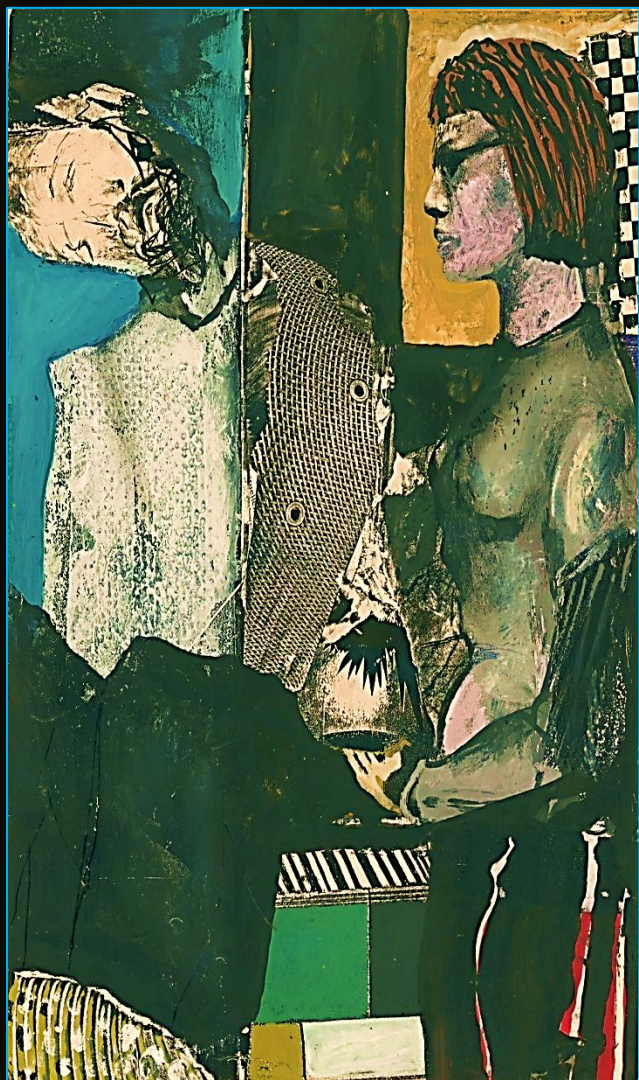
Ακολουθώντας τον στίχο του Σαίξπηρ να «δώσουμε στη λύπη λόγια», ο McGuinness υφαίνει μοναδικά ένα οικογενειακό δράμα γεμάτο συναισθηματική ένταση, εξερευνώντας τις ανθρώπινες σχέσεις μέσα από την αγάπη, τη σιωπή, τον φόβο και την απώλεια, σε εκείνο το λεπτό σύνορο ανάμεσα στη μνήμη και στη λήθη. Στην παράσταση πρωταγωνιστεί ένα δυνατό σύνολο ηθοποιών: οι Εύρη Σωφρονιάδου, Εβελίνα Αραπίδη, Βαγγέλης Ρόκκος, Μαρλέν Σαϊτς και Χάρης Ηλιάδης.

Μια οικογένεια. Μητέρα. Πατέρας. Γιος. Κόρη. Συγκεντρώνονται στο εξοχικό τους

σπίτι δίπλα στη θάλασσα για να γιορτάσουν τα εικοστά πρώτα γενέθλια του τρίτου παιδιού της οικογένειας, του Ευγένιου, ο οποίος αυτοκτόνησε δύο χρόνια πριν. Η μακρινή, εκκεντρική εξαδέλφη που προσέχει το εξοχικό τους, εμφανίζεται για να τους καλωσορίσει με ένα αναπάντεχο δώρο. Ήταν η ίδια που είχε βρει το πτώμα του αυτόχειρα Ευγένιου στην αμμουδιά δύο χρόνια πριν. Τους δίνει το δώρο την κατάλληλη στιγμή. Τη στιγμή που το απόστημα είναι έτοιμο να ανοίξει.

Πέντε άτομα που αιωρούνται μεταξύ πόνου και τρέλας, ο καθένας για διαφορετικούς λόγους.

Μέσα από αυτήν την ιστορία, ο Frank McGuinness αναδεικνύει την αδυναμία του ανθρώπου να αποδεχτεί την πραγματικότητα του θανάτου, προκαλώντας μας να αναρωτηθούμε: Τι φοβόμαστε και δεν κοιτάμε τον πόνο κατάματα; Μην πονέσουμε κι άλλο; Ή μήπως απελευθερωθούμε;

Δημήτρης Λουκόπουλος -

**Εσωτερική νήσος: Έκθεση στο
Καφέ του Εθνικού
Αρχαιολογικού Μουσείου**

έως τις 06 Οκτωβρίου

διορθώνει ένα έργο του με μια πάστα από χώμα και νερό. Δεν περιορίζεται εύκολα σε ένα εικαστικό στυλ, είναι τολμηρός και περνάει φευγαλέα από παντού με τον δικό του ξεχωριστό και αναγνωρίσιμο τρόπο.

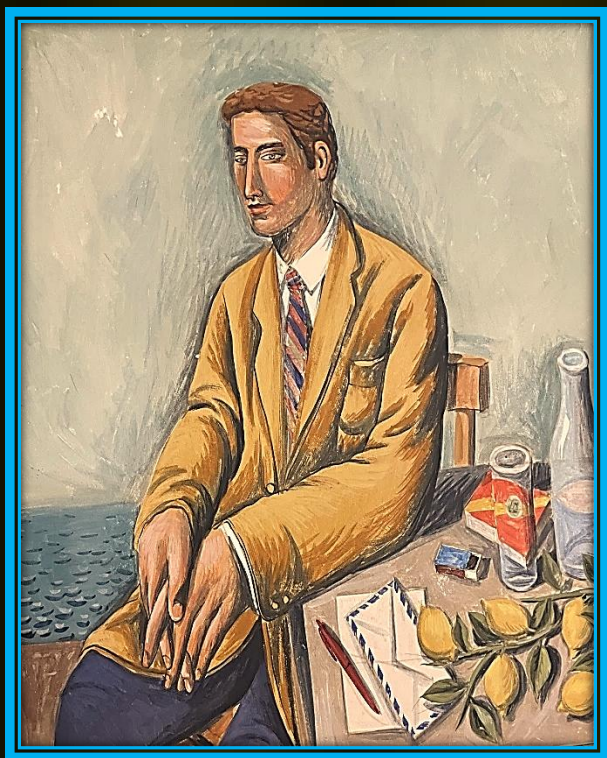
Στην ενότητα αυτή μας δηλώνει την εσωτερική αναζήτηση ενός ψυχικού τοπίου και το εικονοποιεί με μορφή θαλασσών, πλοίων ναυαγισμένων, προσαραγμένων ή και εν πλω όπως ο ίδιος είναι σε διαρκές φαντασιακό ταξίδι χωρίς να τον περιορίζει ορίζοντας, καθότι πνεύμα ελεύθερο. Ο Δημήτρης Λουκόπουλος, με καταγωγή από τον Πύργο Ηλείας, γεννήθηκε το 1948 στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε αρχιτεκτονική στη Φλωρεντία και σχέδιο σε κομπιούτερ στην

Ο Δημήτρης Λουκόπουλος ζωγραφίζει όπως ζει και σκέφτεται, αντισυμβατικά, με φαντασία, χιούμορ, ονειρικά, αυτοσαρκαστικά, παράδοξα και παράξενα συχνά. Ο κανόνας του είναι να πει οπωσδήποτε στον καμβά του κάτι από το πλήθος των εικόνων που καταγιστικά ρέουν στη σκέψη του. Μεταχειρίζεται κάθε υλικό που θα εξυπηρετήσει τον σκοπό του, τον είδα στην τελευταία του έκθεση να

Αγγλία. Το 1974 δούλεψε με τον Καταλανό ζωγράφο Φερνάντο Χάρο.

Έχει παρουσιάσει δουλειά του σε είκοσι ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα (σε συνεργασία με τη Γκαλερί Ζυγός και τη

Γκαλερί Σίγμα) και στο εξωτερικό. Επίσης έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές μια εκ των οποίων ήταν το 1982 στα «Ντοκουμέντα» στο Κάσελ με την ομάδα του Γιόζεφ Μπόις

«**Μ**ια φέτα καρπούζι, μια

φλούδα φεγγάρι: ο Παύλος Σάμιος
στην Αίγινα»: Έκθεση στη
Δημοτική Πινακοθήκη Αίγινας

έως τις 31 Οκτωβρίου 2025

Η Δημοτική Πινακοθήκη της Αίγινας, συνεχίζοντας το εικαστικό της πρόγραμμα και σε συνέχεια των προγραμματισμένων της αφιερωμάτων σε σημαντικούς εκπροσώπους των πλαστικών τεχνών που έζησαν και εργάστηκαν στο νησί, υποδέχεται τον Παύλο Σάμιο, διακεκριμένο και αξέχαστο ζωγράφο, έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της γενιάς του αλλά έναν από τους σπουδαιότερους συνεχιστές της πνευματικής παράδοσης του νησιού, έναν από τους καλλιτέχνες

που επέλεξαν ως τόπο διαμονής και εργασίας τους την Αίγινα με το ιδιαίτερο φως και τις διαχρονίες της ώχρας. Η κατοικία του ζωγράφου στη σκιά της Αφαίας, στον Μεσαγρό, για πολλά χρόνια υπήρξε ένα επίκεντρο αναζήτησης της ομορφιάς, τόπος υποδειγματικής και ευφρόσυνης φιλοξενίας αλλά και στέγη πολύτιμων πνευματικών συναντήσεων.

Περισσότερα από 40 έργα, λάδια, ακουαρέλες, γλυπτά και σχέδια που στο μεγαλύτερο μέρος τους προέρχονται από τη συλλογή της Μαρίας Ξανθάκου, στη γενναιόδωρη συνεργασία και την εμπιστοσύνη της οποίας οφείλουμε και την παρούσα έκθεση, θα εκτεθούν μαζί με

πολύτιμο αρχαιακό υλικό που φωτίζει σφαιρικά το έργο και το ανήσυχο πνεύμα του ζωγράφου αλλά και την ιδιαίτερη αγάπη του για το νησί.

Ο τίτλος της έκθεσης, συμπυκνώνει υπαινικτικά όλα όσα αγάπησε στο νησί ο Παύλος Σάμιος, μα και όλα όσα οι εραστές του νησιού αγάπησαν στη ζωγραφική του: Οι ώχρες της Αίγινας, τα αρχαία σπαράγματα, τα αγαπημένα του καφενεία στην αγορά με τα εντατικά πράσινα, οι

κόκκινες γόβες, διαχρονικό αφιέρωμα στην γυναίκα αλλά και στον υποδηματοποιό πατέρα του, τα ατάκτως στρωμένα τραπέζια με επιστολές, κοχύλια και θερινά φρούτα ή τα ερωτευμένα ζευγάρια υπό το φως της σελήνης, μα και πολλές ακόμη ζωγραφικές πολύτιμες στίξεις -ιδού η προσωπική αναγνωρίσιμη και γοητευτική μυθολογία του ζωγράφου που θα ξεδιπλωθεί λαμπρά στη Δημοτική Πινακοθήκη της Αίγινας.

Ο Δήμος Οινουσσών σε συνεργασία με την Συλλογή Χρίστου Χριστοφή, οργάνωσε και παρουσιάζει στις Οινούσσες την έκθεση «Οικείος χώρος», όπου συμμετέχουν με έργα ζωγραφικής, 18 σύγχρονοι Έλληνες καλλιτέχνες. Από τον Γιώργο Μαυροΐδη (1912-2003) έως τον Βασίλη Γαλάνη (γ.1994). Ο τίτλος της έκθεσης προέρχεται από το ομότιτλο έργο της Δέσποινας Τσάκνη, φιλοτεχνημένο το 1995. Πρόκειται

Ο οικείος χώρος: Συναρπαστική

εικαστική έκθεση στις Οινούσσες

έως τις 25 Οκτωβρίου

για έργα της Δωρεάς Χριστοφή προς τον Δήμο Οινουσσών, με σκοπό την ίδρυση Δημοτικής Πινακοθήκης στο νησί. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Δημήτρης Αγγελόπουλος, Βασίλης Γαλάνης, Χρήστος Δημητριάδης, Σταύρος Ιωάννου, Γιάννης Καστρίτσης, Κωνσταντίνος Κερεστετζής, Θανάσης Μακρής, Μιχάλης Μανουσάκης, Τάσος Μαντζαβίνος, Γιώργος Μαυροΐδης, Τάσος Μισούρας, Ειρήνη Μνατσικανιάν, Κώστας Παπανικολάου, Ράνια Ράγκου, Δέσποινα Στόκου, Αλεξάνδρα Τουμαζάτου, Δέσποινα Τσάκνη, Πρόδρομος Χαραλαμπίδης.

Αιμίλιος Γάσπαρης -

Κυκλάμινα: Έκθεση στην αίθουσα τέχνης Ύψιλον

06 - 18 Οκτωβρίου

Ο Αιμίλιος Γάσπαρης γεννήθηκε στο Ρέθυμνο το 1955. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και εργάστηκε στη Μέση Εκπαίδευση. Έχει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης από το Πανεπιστήμιο Κρήτης στη Νεοελληνική Φιλολογία. Έχει εκδώσει έξι ποιητικές συλλογές και τρία βιβλία με ποικίλο περιεχόμενο. Το 2015 εκδόθηκε το λεύκωμα-συλλογή λαογραφικών στοιχείων «Ατσιπόπουλο-Άνθρωποι και Τόπος», εκδόσεις Ινφογνώμων.

Ο ίδιος σημειώνει: «Η έκθεση θα αποτελείται από μια σειρά έργων με θέμα το κυκλάμινο και ανήκει σε μια ευρύτερη ενότητα έργων στην οποία περιλαμβάνονται ποικίλα και ενδιαφέροντα λουλούδια. Η διαδικασία της ζωγραφικής των λουλουδιών ξεκίνησε με το θέμα «λουλούδια της αυλής μου» και συνεχίστηκε με το θέμα «ανώνυμα και υπέροχα». Υπήρξαν πολλά ερεθίσματα για την δημιουργία αυτή και πάνω από όλα, που

ήταν εξίσου σημαντικά, το βουνό της γειτονιάς μου, ο Υμηττός, στον οποίο καθημερινά πήγαινα και πηγαίνω τις απογευματινές μου βόλτες. Εκεί το φθινόπωρο γεμίζει ο τόπος κυκλάμινα και ο θαυμασμός μου για το λουλούδι αυτό και σε συνδυασμό με το συμβολισμό του και την μυθολογία του συνετέλεσε ώστε να είναι το πρώτο με το οποίο θέλησα να αναμετρηθώ και να εκφράσω, αν μη τι άλλο, την αγάπη μου για κάτι που ούτως ή άλλως αποτελεί μια πηγή ζωής. Στην αρχή πήρα μια σειρά φωτογραφίες που και αυτές αποτελούν κομμάτι της ευρύτερης ενότητας με θέμα «Τα αγριολούλουδα του Υμηττού» και μετά πειραματίστηκα σε έργα μικτής τεχνικής και το αποτέλεσμα είναι η δική μου θεώρηση

και το ψάξιμο πάνω στην ομορφιά και τη δύναμη.

Με τα χρώματα το ζητούμενο γίνεται ένα παιγνίδισμα, ένα διαρκές πέταγμα σε συναισθήματα και ελπίδες για μια συνέχεια, για το γέννημα στο βράχο ξανά. Όπως το

Η Έκθεση «Έλληνες Εικαστικοί και η Διαμόρφωση της Αμερικανικής Τέχνης στον 20ό Αιώνα» προτείνει έναν επαναπατρισμό μνήμης: επαναφέρει στην Αθήνα μια επιλογή έργων από τη συλλογή του Ιδρύματος Ελληνική Διασπορά—μια συλλογή άνω των 2.000 έργων—και επανατοποθετεί τους Έλληνες καλλιτέχνες που δραστηριοποιήθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες στον τόπο που τους

κυκλάμινο που κάθε χρόνο μας υπενθυμίζει με πείσμα και θέληση τις εποχές που αλλάζουν, με το ίδιο πείσμα και στην τέχνη ορισμένα θέματα παραμένουν για πάντα στην πρώτη θέση. Το κυκλάμινο αντιστέκεται στη φύση και υπάρχει είτε στην ποίηση είτε σε οποιαδήποτε μορφή τέχνης ένα αξεπέραστο σύμβολο».

Έλληνες Εικαστικοί και η

Διαμόρφωση της
Αμερικανικής Τέχνης στον
20ό Αιώνα: Έκθεση στο
Κέντρο Τεχνών Δήμου
Αθηναίων

07 - 10 Οκτωβρίου

αξίζει, εντός του διεθνούς κανόνα και όχι στην υποσημείωση της ιστορίας. Το αφήγημα κινείται πέρα από το απλό χρονικό της μετανάστευσης: φωτίζει τη συμβολή τους στη νεοελληνική τέχνη και τη συμμετοχή τους στις μεγάλες καμπές της αμερικανικής πρωτοπορίας (από τον αφηρημένο εξπρεσιονισμό έως τη ριζοσπαστική υλικότητα και τις διευρυμένες πρακτικές).

Η αφήγηση ξεδιπλώνεται γύρω από τέσσερις αλληλένδετες κατευθύνσεις: το

Φως & την Πόλη, όπου το μεσογειακό φως μεταφράζεται στις φωτεινές επιγραφές και στο αστικό νέον της Αμερικής— χαρακτηριστικά σε εικαστικές πρακτικές που αξιοποιούν το φως ως υλικό και ως γλώσσα· την Υλικότητα & το Σώμα, όπου χειρονομιακές γλυπτικές προσεγγίσεις και ριζοσπαστικοί πειραματισμοί συνομιλούν με τη ζωγραφική χειρονομία· τη Γλώσσα & την Εικόνα, ως μετάφραση της ελληνικής ταυτότητας σε σύγχρονη εικαστική

γραφή—μέσα από μετατοπίσεις νοήματος, μνήμης και καθημερινής οπτικής κουλτούρας· και, τέλος, τους Αναστοχασμούς & τις Αποκαταστάσεις, με μια νηφάλια επανεξέταση του τρόπου που έχει προσληφθεί ο Stamos πέρα από παρεξηγήσεις και απλουστεύσεις, αναδεικνύοντάς τον ως κρίσιμο κρίκο του οικοσυστήματος της Νέας Υόρκης.

One Year Later: Ομαδική έκθεση στην γκαλερί Άλμα

11 - 27 Σεπτεμβρίου

Την επιμέλεια της έκθεσης «Αναγέννηση» έχει η Ιστορικός Τέχνης Ήρα Παπαποστόλου. Θα παρουσιαστούν έργα μικρών, μεσαίων και μεγάλων διαστάσεων της Ελευθερίας Γαλάτη που έχουν δημιουργηθεί με γραφίτη και ξυλομπογιές σε χαρτί somerset. Θα παρουσιαστούν επίσης ψηφιακά έργα τέχνης καθώς και μικρογλυπτά. Η έκθεση θα διαρκέσει έως το Σάββατο 1 Νοεμβρίου 2025.

Η Ιστορικός Τέχνης και Επιμελήτρια, Ήρα Παπαποστόλου, σημειώνει στον κατάλογο της έκθεσης: Πρώτα γεννιούνται τα φυτά

και τα δέντρα της, με τον πολύ χαρακτηριστικό τρόπο σχεδίασης τους, όπως τα έχει φιλοτεχνήσει και στο παρελθόν. Μικρά κεφάλια, σαν ξωτικών, προβάλλουν μέσα στην πυκνή βλάστηση, ενώ σιγά σιγά παίρνουν μεγαλύτερες διαστάσεις και άλλη θέση μέσα στο χώρο. Κάποιες φορές έχουν το ρόλο του θεατή μέσα σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται. Προσπαθούν να προσαρμοστούν και να επιβιώσουν. Στη συνέχεια, μπαίνουν στο έργο της ορισμένα επαναλαμβανόμενα μοτίβα, οι γνωστοί ρόμβοι της, που έχουν διπλό χαρακτήρα: από διακοσμητικά

στοιχεία μετατρέπονται σε δίκτυο το οποίο άλλοτε χάνεται και άλλοτε μένει εκεί ως πιθανή παγίδα μέσα σε ένα παιχνίδι. Έτσι, φτάνουμε σε ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό το οποίο χρησιμοποιεί κατά κόρον στο έργο της, ίσως γιατί πρέπει να βλέπουμε κάποιες φορές τη ζωή ως παιχνίδι αλλά ίσως και γιατί στην ψυχή πρέπει να μένουμε πάντα παιδιά, ώστε να μην χάνουμε ποτέ

τη σύνδεση μας με τα πραγματικά παιδιά. Το παιχνίδι δεν είναι μόνο μια δραστηριότητα που διεξάγεται με σκοπό την ψυχαγωγία, αλλά ασκείται και σαν εκπαιδευτικό εργαλείο. Παίζουμε μαθαίνοντας. Και έτσι πρέπει να κάνουμε, μας λέει η καλλιτέχνης, τονίζοντας την σημαντικότητα του στη ζωή.

Την καλλιτεχνική διεύθυνση και την επιμέλεια της έκθεσης «Η μνήμη της σιωπής» έχει ο Γιώργος Τζάνερης.

Την έκθεση προλογίζουν με τα κείμενά τους η Katharina Bütikofer / Εικαστικός, Επιμελήτρια, Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Βέρνης, η Λήδα Καζαντζάκη / Ιστορικός Τέχνης & η Ίρις Κρητικού / Αρχαιολόγος, Ιστορικός Τέχνης

Γιώργος Σαλταφέρος - Η μνήμη της σιωπής: Έκθεση στην genesis gallery

έως 11 Οκτωβρίου

και Ανεξάρτητη Επιμελήτρια.

Ακολουθεί μια συζήτηση του ζωγράφου Γιώργου Σαλταφέρου με την ιστορικό τέχνης Λήδα Καζαντζάκη για την τελευταία δουλειά του ζωγράφου που παρουσιάζεται στην genesis gallery..

Ο Γιώργος Σαλταφέρος γεννήθηκε στην Άνδρο το 1966. Σπούδασε Παιδαγωγικά και Πολιτικές Επιστήμες στην Αθήνα και Διδακτική της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο της Βέρνης, Χαρακτική, Έρευνα στο Σχέδιο και Ιστορία της Τέχνης στη Σχολή Καλών Τεχνών της Βέρνης στην Ελβετία. Έλαβε Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στη

Διδακτική της Τέχνης και Μουσειοπαιδαγωγική από το Πανεπιστήμιο της Βέρνης. Έχει πραγματοποιήσει 34 ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα, Ελβετία και

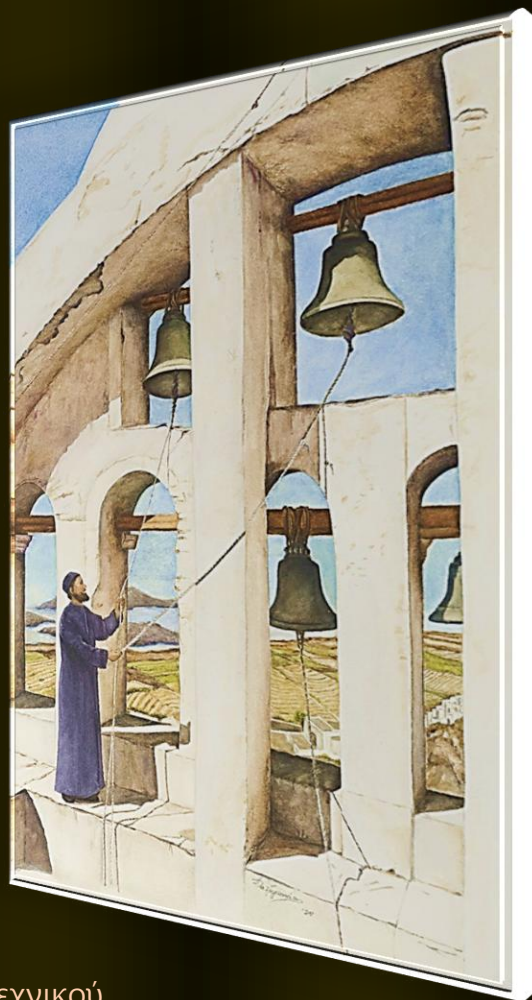
Γαλλία, ενώ έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές εκθέσεις. Ζει και εργάζεται στην Άνδρο.

Άρτεμις Χατζηγιαννάκη -

Θηραϊκές τελετουργίες: Έκθεση στο Βιομηχανικό Μουσείο Τομάτας - Θήρα

έως 24 Οκτωβρίου

Εστιάζοντας στο αρχέγονο πνεύμα της Σαντορίνης, η Άρτεμις Χατζηγιαννάκη διευρύνει το εικαστικό και ερευνητικό βλέμμα της για να προσεγγίσει όψεις διαχρονικότητας στο πιο προβεβλημένο διεθνώς νησί του Αιγαίου. Η έκθεση «Θηραϊκές τελετουργίες» θα φιλοξενηθεί στο «Βιομηχανικό Μουσείο Τομάτας Δ. Νομικός», στον πολυχώρο τέχνης, πολιτισμού και ψυχαγωγίας που δημιούργησε η οικογένεια Νομικού δίπλα στην παραλία της Βλυχάδας αξιοποιώντας την παλιά βιομηχανική εγκατάσταση. Ο πολυδιάστατος αυτός χώρος, διαφυλάσσει τη βιομηχανική μνήμη, την κουλτούρα της τεχνογνωσίας, το αποτύπωμα του εργατικού δυναμικού, τα προϊόντα της θηραϊκής γης και τα συνδυάζει με μια σύγχρονη αντίληψη τέχνης και διαπολιτισμικής δημιουργίας μέσω του

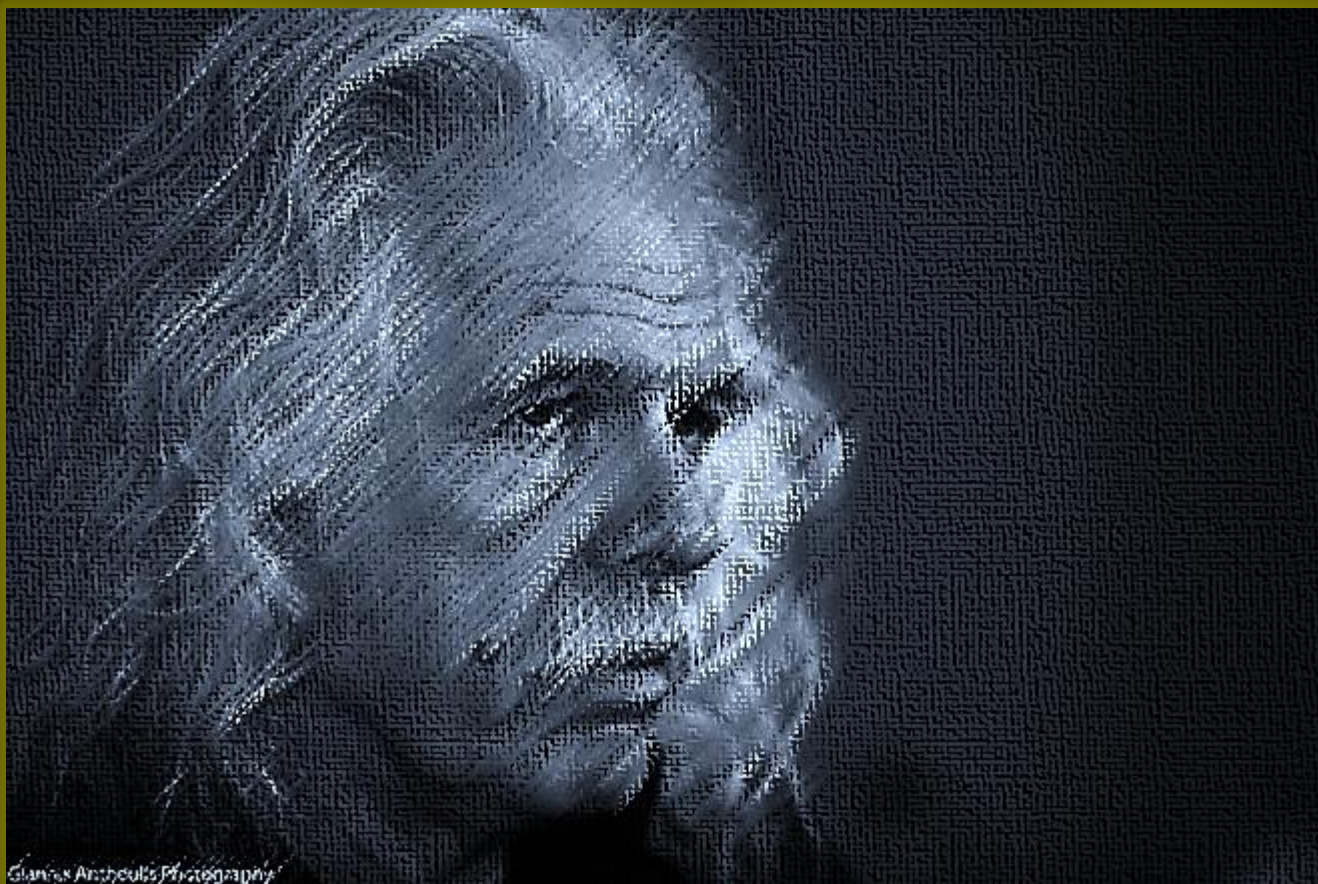

καλλιτεχνικού προσώπου του Μουσείου, γνωστού ως Santorini Arts Factory (SAF).

Με 15 έργα (όλα υδατογραφίες), η Άρτεμις Χατζηγιαννάκη ορίζει έναν τρόπο θέασης στον ορίζοντα της Σαντορίνης μέσα από τους τελετουργικούς κύκλους της παράδοσης, των κύκλων εργασίας, της τοπικής οικονομίας, των εθίμων και του συλλογικού θυμικού. Ο επισκέπτης θα αναγνωρίσει πτυχές μιας Σαντορίνης που επιβιώνει όχι μόνο στη μνήμη και στην προφορική μαρτυρία, αλλά και στο

ανάγλυφο του τοπίου, στην αρχαία γη,
στην γραμμή του ορίζοντα, στην παράδοση
του οίνου και της αμπέλου, στα γεωργικά
προϊόντα, στη χλωρίδα και στους κύκλους

του χρόνου, στην αρχιτεκτονική, που
διατρέχει τη στερεότυπη εικόνα της
Σαντορίνης μέσα από εκλάμψεις
αυθεντικότητας και αρχέγονης σοφίας..

Ο Ερωτόκριτος στον Λαβύρινθο: Το έργο του Βιτσέντζου Κορνάρου από τον Ross Daly στο Ηρώδειο

06 Οκτωβρίου

Τον ανεπανάληπτο Ερωτόκριτο του Βιτσέντζου Κορνάρου θα παρουσιάσει στο Ηρώδειο τη Δευτέρα 6 Οκτωβρίου το «Μουσικό Εργαστήρι Λαβύρινθος» υπό την διεύθυνση του Ross Daly, με μια νέα, πιο ελεύθερη ματιά, σε μια μουσική παράσταση με αφήγηση, προκειμένου ο θεατής να αποκτήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για

την πλοκή του έργου. Το έργο του Βιτσέντζου Κορνάρου Ερωτόκριτος βρίσκει μια νέα, πιο ελεύθερη διάσταση, μέσα σε μια μουσική παράσταση με αφήγηση και εικαστικό μέρος, προκειμένου ο θεατής να αποκτήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την πλοκή του. Ειδικότερα η μουσική της παράστασης εστιάζει σε σύγχρονες, πρωτότυπες μουσικές συνθέσεις και σε μια

πολυδιάστατη ενορχηστρωτική προσέγγιση, οι οποίες προκύπτουν από τη συνεργασία, τη συλλογικότητα και τις διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των καλλιτεχνών, στοιχεία που διαχρονικά χαρακτηρίζουν το έργο του Μουσικού Εργαστηρίου Λαβύρινθος.

Ο Ερωτόκριτος, ιδιαίτερα στην Κρήτη, έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης ψυχαγωγώντας αιώνες τώρα τους Κρήτες, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα αυθεντικά στοιχεία λαϊκής σοφίας, γλωσσικού

πλούτου και καλλιτεχνικής δημιουργίας και αποτελεί, ίσως, το χαρακτηριστικότερο πολιτιστικό δείγμα της περιόδου της Αναγέννησης στην Ελλάδα. Στη μουσικοποιητική αυτή παράσταση – η οποία παρουσιάστηκε πρώτη φορά στο κοινό στο πλαίσιο του προγράμματος «Όλη η Ελλάδα, ένας Πολιτισμός», υπό την καλλιτεχνική Διεύθυνση του Ross Daly – μια ομάδα σπουδαίων ερμηνευτών, αφηγητών και μουσικών μεταφέρουν με μια σύγχρονη οπτική όλη τη μαγεία ενός έργου που έχει ταυτιστεί, όσο κανένα άλλο, με την Κρήτη.

Η νέα καλλιτεχνική περίοδος ανοίγει με τη λάμψη και τη μεγαλοπρέπεια που αρμόζει στην περίπτωση! Δύο αριστουργήματα του γερμανικού συμφωνικού ρεπερτορίου, η Έβδομη Συμφωνία του Μπετόβεν και το Πρώτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπραμς, αμφότερα σημεία αναφοράς στο μυαλό και την καρδιά κάθε φιλόμουσου, είναι έργα

Αλεξέι Βολόντιν και

Λουκάς Καρυτινός

**10 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής
Αθηνών**

που κατορθώνουν να μην χάνουν ποτέ τη γοητεία τους και να παραμένουν επίκαιρα, «σύγχρονα» και «φρέσκα», όσες φορές και αν τα έχει ακούσει κανείς. Πόσο μάλλον, όταν αναπλάθονται υπό τη στιβαρή, έμπειρη και αποφασιστική μπαγκέτα του Λουκά Καρυτινού και τα αλάθητα δάχτυλα του Ρώσου βιρτουόζου Αλεξέι Βολόντιν, που συνδυάζουν ιδανικά την ατσάλινη δεξιότητα με τη λεπταίσθητη εκφραστικότητα..

Πρόγραμμα:

Συμφωνία αρ. 7 σε λα μείζονα, έργο 92

ΚΡΑΤΙΚΗ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ
ΕΘΝΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΕΙΡΑ
ΕΠΕΛΕΓΜΕΝΩΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΑ 60

Αφιέρωμα
στα 25 χρόνια από τον θάνατο του
ΚΟΣΜΑ ΓΑΛΙΛΑΙΑ

Παρασκευή
10.10.2025
ώρα 20:30
Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης,
Αίθουσα Φίλων Μουσικής (M1)

Βιολί
**ALBENA
DANAILOVA**

Διεύθυνση ορχήστρας
LEO McFALL

Πρόγραμμα:
Ρίχαρντ Βάγκνερ: Εισαγωγή από την όπερα 'Τανχώιζερ'
Λούντβιχ βαν Μπετόβεν: Κοντσέρτο για βιολί σε ρε μείζονα, έργο 61
Ρίχαρντ Στράους: Τάδε Εφη Ζαρατούστρα, έργο 30

ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΗΛΘΗΚΩΝ
ΔΙΑΚΕΚΙΜΕΝΗ 220ΡΑ 20Κ
ΓΙΛΑΤΕΡ 1Κ
ΟΡΘΟΣΙΛΕΣΙΕΣ 10Κ
ΜΕΜΟΡΙΟ 5Κ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ Κ.Ο.Φ.
Εταιρεία Μουσικών Σπουδών
Βλάντλιν Σαβλίν (Σ. 2422) Θεσσαλονίκη
τηλ. 236234890

και πληροφορίες από το
www.tsoo.gr

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΟΙ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ιστορία της Φιλαρμονικής της Βιέννης, μια φημισμένη ορχήστρα με συντηρητικές αξίες που αποτελούσε για χρόνια άβατο για γυναίκες μουσικούς. Το 2008 η Albena κατάφερε να σπάσει αυτή την παράδοση μετά από έναν σκληρό διαγωνισμό και διετή δοκιμαστική περίοδο, με όπλο το αδιαμφισβήτητο ταλέντο της και τον χαρακτηριστικό της ήχο που θα απολαύσουμε για πρώτη φορά στην πόλη μας. Η πρόσκλησή της τιμά την περίοδο των σπουδών του Κοσμά Γαλιλαία στην Μουσική Ακαδημία της Βιέννης, υπό τον φημισμένο δάσκαλο και τότε εξάρχοντα της

Φιλαρμονικής της Βιέννης Ερνστ Μόραβετς.

Κατά τη θητεία του στο τιμόνι της Κ.Ο.Θ., ο Κοσμάς Γαλιλαίας δημιούργησε συνεργασίες με ιδρύματα και συλλόγους της πόλης για την πραγματοποίηση σειράς συναυλιών κοινωνικού και φιλανθρωπικού χαρακτήρα, ενώ ταυτόχρονα έδωσε μεγάλη βαρύτητα στην άρτια εκπαίδευση των μουσικών, ως ένας σπουδαίος δάσκαλος και ο ίδιος, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ποιοτική εκτόξευση της ορχήστρας. Παράλληλα προωθούσε συστηματικά την ελληνική

μουσική δημιουργία αναδεικνύοντας έργα Ελλήνων συνθετών. Σε αυτό το σημαντικό αφιέρωμα, την Κ.Ο.Θ. διευθύνει ο βασικός αρχιμουσικός της Leo McFall.

Πρόγραμμα:

Ρίχαρντ Βάγκνερ (1813-1883): Εισαγωγή από την όπερα 'Τανχώζερ'

Λούντβιχ βαν Μπετόβεν (1770-1827): Κοντσέρτο για βιολί σε ρε μείζονα, έργο 61

Ρίχαρντ Στράους (1864-1949): Τάδε Έφη Ζαρατούστρα, έργο 30ί.

Η 15η Συμφωνία του Σοστακόβιτς

11 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Γραμμένη το 1971, η 15η του Σοστακόβιτς ολοκληρώνει ένα corpus συμφωνιών που άφησε ανεξίτηλο αποτύπωμα στη μουσική του 20ού αιώνα. Αινιγματική και υπαινικτική, γεμάτη πικρία αλλά και χιούμορ, κάνει συνεχείς αναφορές σε παλιότερα έργα τόσο του ίδιου του συνθέτη όσο και άλλων – από τον Ροσσίνι ως τον Βάγκνερ. Η ιδιωματική ορχηστρική γραφή ταιριάζει γάντι στη μεταγραφή της για σύνολο μουσικής δωματίου. Τη Συμφωνία πλαισιώνουν δύο έργα του

Σνίτκε, του συνθέτη που πήρε την πνευματική σκυτάλη από τον Σοστακόβιτς – τη μουσική των δύο μεγάλων δημιουργών συνδέει μια βαθιά, εκλεκτική συγγένεια. Το Lebenslauf (Πορεία ζωής), έργο του 1982, εξίσου αινιγματικό, εξίσου υπαινικτικό, μοιάζει να ανοίγει την αυλαία για τη Συμφωνία που έπεται. Και η συναυλία ολοκληρώνεται με το Πρελούδιο στη μνήμη του Σοστακόβιτς, γραμμένο στο άκουσμα του θανάτου του το 1975. Μέσα σε ατμόσφαιρα μουσικής δωματίου, εκλεκτοί

έλληνες μουσικοί σκύβουν σε αυτές τις εσωστρεφείς μουσικές, εξερευνώντας τα άδυτα της ψυχής δύο συνθετών που καθόρισαν τη μουσική του καιρού μας..

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Πορεία ζωής (Lebenslauf) για τέσσερις μετρονόμους, πιάνο και τρεις σολίστ κρουστών

More than half a quartet

15 Οκτωβρίου - Σπίτι του Ελύτη, Πλάκα

Ο κύκλος συναυλιών μουσικής δωματίου «Μουσικοί Περίπατοι» της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών ανοίγει για τη νέα σεζόν με μια καινούργια συνεργασία, την πρώτη συναυλία στο Σπίτι του Ελύτη – Μουσείο. Δύο εκλεκτοί μουσικοί της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών και μέλη του Κουαρτέτου Εγχόρδων Αθηνών, ο Εξάρχων της Ορχήστρας Απόλλων Γραμματικόπουλος και ο βιολοντσελίστας Ισίδωρος Σιδέρης παρουσιάζουν έναν σπάνιο συνδυασμό δύο πολύ αγαπητών οργάνων.

Ο συνδυασμός του βιολιού και του βιολοντσέλου, παρά τις μεγάλες δυνατότητες σε δεξιότητες και

DMITRI SHOSTAKOVICH Συμφωνία αρ. 15 (μεταγραφή για τρίο με πιάνο και τρεις σολίστ κρουστών)

ALFRED SCHNITTKE Praeludium «In memoriam DSCH», για σόλο βιολί.

ηχοχρώματα των δύο οργάνων, δεν είχε βρει τον δρόμο του στις πένες των συνθετών ως τις αρχές του 20ου αιώνα. Λίγοι είχαν καταφέρει να αντιμετωπίσουν τα δύο όργανα ως ισότιμους συνεργάτες και οι μεγάλοι συνθέτες των αρχών του 20ου αιώνα χρειάστηκε να διευρύνουν τη

μουσική τους διάλεκτο ώστε να βρεθεί κοινός τόπος και να μπορέσουν τα δύο όργανα να συμπορευθούν αρμονικά σε έργα μεγάλης κλίμακας. Πέρα από την αναμφισβήτητη καλλιτεχνική τους αξία, τα τρία έργα του προγράμματος σκιαγραφούν γλαφυρά τις ραγδαίες εξελίξεις στον ευρωπαϊκό μουσικό χώρο το ταραχώδες πρώτο τέταρτο του 20ου αιώνα.

Πρόγραμμα Εκδήλωσης:

ΑΡΤΥΡ ΟΝΕΓΚΕΡ (1892 – 1955) Σονατίνα για βιολί και βιολοντσέλο

ΜΩΡΙΣ ΡΑΒΕΛ (1875 – 1937) Σονάτα για βιολί και βιολοντσέλο

ΖΟΛΤΑΝ ΚΟΝΤΑΪ (1882 – 1967) Ντούο για βιολί και βιολοντσέλο, έργο 7.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

ΣΥΣΤΗΜΑ
omma
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

BRAHMS FERRUCCIO BUSONI JEAN SIBELIUS

ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

ΠΑΡ **17.10.25** ΩΡΑ 20:30
ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΛΙΘΟΥΣ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (M1)

ΒΙΟΛΙ Σίμος Παπνάς ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ Βασίλης Χριστόπουλος

ΓΙΟΧΑΝΕΣ ΜΠΡΑΜΣ (1833-1897)
Τραγική εισαγωγή, έργο 81

ΦΕΡΟΥΤΣΙΟ ΜΠΟΥΖΟΝΙ (1866-1924)
Κοντσέρτο για βιολί σε ρε μείζονα,
έργο 35a, BV243

ΓΙΑΝ ΣΙΜΠΕΛΙΟΥΣ (1865-1957)
Συμφωνία αρ. 5 σε μι μείζονα,
έργο 82

ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ: Διευθυντής Σίμος Παπνάς, Φωτεινή Κούρτη, ΣΟΦ. Τσιρογιάννη, 10-140
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ Κ.Ο.Ο.
Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών
Ελευθ. Βασιλ. 1, Θεσσαλονίκη - Τ.Κ. 5540049040
Ηλεκτρονική Πωλησία Εισιτηρίων
www.1150.gr

ΕΡΤ 3
ΕΡΤ 2
ΕΡΤ 1
ΕΡΤ 4
ΕΡΤ 5
ΕΡΤ 6
ΕΡΤ 7
ΕΡΤ 8
ΕΡΤ 9
ΕΡΤ 10
ΕΡΤ 11
ΕΡΤ 12
ΕΡΤ 13
ΕΡΤ 14
ΕΡΤ 15
ΕΡΤ 16
ΕΡΤ 17
ΕΡΤ 18
ΕΡΤ 19
ΕΡΤ 20
ΕΡΤ 21
ΕΡΤ 22
ΕΡΤ 23
ΕΡΤ 24
ΕΡΤ 25
ΕΡΤ 26
ΕΡΤ 27
ΕΡΤ 28
ΕΡΤ 29
ΕΡΤ 30
ΕΡΤ 31
ΕΡΤ 32
ΕΡΤ 33
ΕΡΤ 34
ΕΡΤ 35
ΕΡΤ 36
ΕΡΤ 37
ΕΡΤ 38
ΕΡΤ 39
ΕΡΤ 40
ΕΡΤ 41
ΕΡΤ 42
ΕΡΤ 43
ΕΡΤ 44
ΕΡΤ 45
ΕΡΤ 46
ΕΡΤ 47
ΕΡΤ 48
ΕΡΤ 49
ΕΡΤ 50
ΕΡΤ 51
ΕΡΤ 52
ΕΡΤ 53
ΕΡΤ 54
ΕΡΤ 55
ΕΡΤ 56
ΕΡΤ 57
ΕΡΤ 58
ΕΡΤ 59
ΕΡΤ 60
ΕΡΤ 61
ΕΡΤ 62
ΕΡΤ 63
ΕΡΤ 64
ΕΡΤ 65
ΕΡΤ 66
ΕΡΤ 67
ΕΡΤ 68
ΕΡΤ 69
ΕΡΤ 70
ΕΡΤ 71
ΕΡΤ 72
ΕΡΤ 73
ΕΡΤ 74
ΕΡΤ 75
ΕΡΤ 76
ΕΡΤ 77
ΕΡΤ 78
ΕΡΤ 79
ΕΡΤ 80
ΕΡΤ 81
ΕΡΤ 82
ΕΡΤ 83
ΕΡΤ 84
ΕΡΤ 85
ΕΡΤ 86
ΕΡΤ 87
ΕΡΤ 88
ΕΡΤ 89
ΕΡΤ 90
ΕΡΤ 91
ΕΡΤ 92
ΕΡΤ 93
ΕΡΤ 94
ΕΡΤ 95
ΕΡΤ 96
ΕΡΤ 97
ΕΡΤ 98
ΕΡΤ 99
ΕΡΤ 100

Μαθητές και δάσκαλοι

17 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής
Θεσσαλονίκης

δάσκαλος της μουσικής με έντονο συγγραφικό έργο Φερούτζιο Μπουζόνι αποτελεί την κεντρική φιγούρα του προγράμματος. Μετά την εκλογή του το 1881 στη Φιλαρμονική Ακαδημία της Μπολόνια, ως ο νεαρότερος μουσικός μετά τον Μότσαρτ που έλαβε αυτή την μεγάλη τιμή, μετακόμισε στην Βιέννη, όπου γνώρισε μεταξύ άλλων τον Γιοχάνες Μπραμς. Ο κορυφαίος Γερμανός συνθέτης βοήθησε το νεαρό ακόμη συνάδελφό του να αναπτυχθεί περαιτέρω στέλνοντάς τον για σπουδές στην Λειψία, όπου εξέλιξε στο έπακρο το συνθετικό του χάρισμα και αποφοιτώντας κέρδισε τη θέση του διευθυντή στο Ινστιτούτο Μουσικής του Ελσίνκι. Εκεί υπήρξε δάσκαλος του Γιαν Σιμπέλιους με τον οποίο ανέπτυξαν αργότερα μία φιλική σχέση. Το πρόγραμμα

Ο κύκλος συναυλιών 'Μαθητές και δάσκαλοι' που αγκαλιάστηκε θερμά από το μουσικόφιλο κοινό της πόλης συνεχίζεται με έργα των Μπραμς, Μπουζόνι και Σιμπέλιους. Ο Ιταλός συνθέτης, μαέστρος, πιανίστας και

ξεκινά με την μελαγχολική 'Τραγική εισαγωγή' του Μπραμς και στη συνέχεια ο διευθυντής της Κ.Ο.Θ. και διεθνώς αναγνωρισμένος βιολονίστας Σίμος Παπάνας ερμηνεύει το κοντσέρτο για βιολί του Μπουζόνι, ένα σπάνιο διαμάντι της σχετικής εργογραφίας γραμμένο από τον δημιουργό που είχαν εμπιστευτεί γίγαντες, όπως ο Μπετόβεν και ο Μπραμς, για να τους γράψει καντέντσες στα αντίστοιχα κοντσέρτα τους. Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την δημοφιλή '5η συμφωνία' του Σιμπέλιους, υπό τη

μουσική διεύθυνση του σπουδαίου Έλληνα αρχιμουσικού Βασίλη Χριστόπουλου.

Πρόγραμμα:

Γιοχάνες Μπραμς (1833-1897): Τραγική εισαγωγή, έργο 81

Φερούτσιο Μπουζόνι (1866-1924): Κοντσέρτο για βιολί σε ρε μείζονα, έργο 35α, BV243

Γιαν Σιμπέλιους (1865-1957): Συμφωνία αρ. 5 σε μι ύφεση μείζονα, έργο 82

*A*smik Grigorian

17 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Πραγματικό φαινόμενο της οπερατικής σκηνής την τελευταία δεκαετία, η λιθουανή σοπράνο Ασμίκ Γκριγκοριάν διαθέτει μια φωνή «άγρια, που είναι συγχρόνως πλούσια και σκοτεινή» (Le Monde). Και με αυτή έχει ήδη κατακτήσει τα σπουδαιότερα λυρικά θέατρα του κόσμου, από την Κρατική Όπερα της Βιέννης και το Θέατρο Ρεάλ της Μαδρίτης μέχρι τη Σκάλα του Μιλάνου και τη Μητροπολιτική Όπερα της Νέας Υόρκης, και τώρα έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Μαζί με τον συμπατριώτη της πιανίστα, Λούκας Γκένιουσας, που έχει στις αποσκευές του βραβεία στους διεθνείς

διαγωνισμούς «Σοπέν» της Βαρσοβίας και «Τσαϊκόφσκι» της Μόσχας, στρέφουν το ενδιαφέρον τους στο ρωσικό ρομαντικό τραγούδι για φωνή και πιάνο: αριστουργήματα των Τσαϊκόφσκι και Ραχμάνινοφ, από δύο καλλιτέχνες με σπάνιες εκφραστικές και δεξιοτεχνικές ικανότητες και σαρωτική δύναμη επί σκηνής!

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

PYOTR ILYICH TCHAIKOVSKY

SERGEI RACHMANINOFF

Λούκας Κρουπίνσκι: Ο χαρισματικός Πολωνός πιανίστας στο Μουσείο Μπενάκη στην Πειραιώς

11 Οκτωβρίου

Το Σάββατο 11 Οκτωβρίου στις 20.30, ο Lucas Krupinski (Λούκας Κρουπίνσκι), θα ερμηνεύσει έργα του ρομαντικού ρεπερτορίου του πιάνου στο Μουσείο Μπενάκη, κτήριο οδού Πειραιώς 138.

Πρόγραμμα:

Alexander Scriabin 12 από τα 24 Πρελούδια για πιάνο, έργο 11

Alexander Scriabin Φαντασία σε σι ελάσσονα, έργο 28

Frederic Chopin Φαντασία σε φα ελάσσονα, έργο 49

Johannes Brahms Σονάτα για πιάνο σε φα ελάσσονα αρ. 3, έργο 5

Ο πιανίστας Lucas Krupinski (Λούκας Κρουπίνσκι) γεννήθηκε στη Βαρσοβία της Πολωνίας το 1992. Αποφοίτησε από το Μουσικό Σχολείο Zenon Brzewski και

ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο Μουσικής Φρεντερίκ Σοπέν της Βαρσοβίας με διάκριση Magna cum Laude.

Συνέχισε τις σπουδές του με τον καθηγητή Άριε Βάρντι στο Πανεπιστήμιο Μουσικής, Δράματος και ΜΜΕ του Ανόβερου (2017-2018) και με τον καθηγητή Ντμίτρι Αλεξέεβ στο Royal College of Music στο Λονδίνο (2018-2019). Από το 2024, είναι υποψήφιος διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο Μουσικής Φρεντερίκ Σοπέν στη Βαρσοβία.

Ο Λούκας Κρουπίνσκι είναι ο νικητής του 7ου Διεθνούς Διαγωνισμού Πιάνου του Σαν Μαρίνο και όλων των επιμέρους βραβείων του διαγωνισμού – το Βραβείο Κοινού, το Βραβείο Μουσικών Κριτικών και το Βραβείο Ορχήστρας.

“Φαρέτρα Crystalina”

στο Θέατρο NOÛS-
Creative space

18 Οκτωβρίου

Το Θέατρο NOÛS-Creative space, ανοίγει την θεατρική σεζόν με μια μοναδική μουσική παράσταση, το πρωτοπόρο σύνολο από την Αθήνα “Φαρέτρα Crystalina”. Μετά την πρώτη του εμφάνιση στην σκηνή του NOÛS-Creative space, επιστρέφει για μια συναυλία. Το σχήμα ανανεωμένο με νέα τραγούδια και ήχους από όλο τον κόσμο.

Λυρικές φωνές, πολυφωνίες, πρωτάκουστες διασκευές, νέες συνθέσεις, με ένα λαμπερό ρεπερτόριο που εκτείνεται από την Λατινική Αμερική ως την Σουηδία και την Ιαπωνία, από τη Μεσόγειο ως τα Κέλτικα υψίπεδα, πάντα με προσωπικές πρωτότυπες διασκευές. Πυρήνας της δημιουργίας του παραμένουν τα ελληνικά παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια, τα οποία φεύγουν από τις προθήκες των μουσείων και γίνονται έμπνευση για τη νέα δημιουργία. Η Φαρέτρα Crystalina έρχεται με ορμητική διάθεση να συνδυάσει τον

λυρισμό της κλασικής μουσικής με τις ρίζες και την αδρή φύση των παραδοσιακών μελωδιών. Παραδοσιακά και κλασικά όργανα συνομιλούν οργασμικά. Φωνητικά πυροτεχνήματα διαδέχονται ηχητικές εικόνες της υπαίθρου. Το λόγιο ζυμώνεται με το λαϊκό και μαζί γεννούν τον νέο ήχο.

Η Φαρέτρα Crystalina επινοεί ένα πεδίο αναζήτησης υψηλής αισθητικής. Παίζει ελεύθερα με τις επιρροές της ώσπου να φέρει καρπούς πρωτόγνωρους και ηχητικές ηδονές πρωτάκουστες. Κεντρικό ρόλο στο ηχητικό σύμπαν της Φαρέτρας παίζουν οι Φωνές, ελεύθερες, δονούμενες και ηχηρές, όπως τις αγαπούν οι αρχαίες παραδόσεις μα και η κλασική μουσική. Σε όλη τους την έκταση και τους συνδυασμούς φωτίζουν τον κόσμο των μεγάλων συναισθημάτων. Η κιθάρα, παραδοσιακά, κλασικά και τζαζ πνευστά, το bayan, κρουστά από όλο τον κόσμο και το κοντραμπάσο χορεύουν μαζί με τις φωνές και τις οδηγούν σε τόπους άχρονους, σμιλεμένους από βίωμα και

πόθο...

Bass-Euphoria

20 Οκτωβρίου - Βιομηχανικό
Μουσείο Φωταερίου - Τεχνόπολη
Δήμου Αθηναίων

Συναυλία κουαρτέτου κοντραμπάσων
της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών.

Θα ακουστούν έργα για 4
κοντραμπάσα, αυθεντικά και μεταγραφές,
των Bach, Ward, Lawes, Verancini, Brahms,
Brumby, Osborne, Piazzolla και Runswick..

Nτόρα Μπακοπούλου: Εν Λευκώ

19 Οκτωβρίου

Ησπουδαία πιανίστα Ντόρα
Μπακοπούλου και διαπρεπείς
έλληνες σολίστ ερμηνεύουν τρία
έργα-σταθμούς της μουσικής δωματίου. Το
Andantino από τη Σονάτα για πιάνο σε λα
μείζονα, D. 959 αποτελεί μια από τις πιο
εσωτερικές και λυρικές σελίδες της ύστερης

δημιουργίας του Σούμπερτ. Μια ήρεμη,
σχεδόν στοχαστική μελωδία διακόπτεται
αιφνίδια από ένα ταραχώδες ξέσπασμα: η
σύγκρουση ανάμεσα στη γαλήνη και την
εσωτερική αναστάτωση. Ο Ντμίτρι
Σοστακόβιτς αφιερώνει το σπαρακτικό
Κουαρτέτο εγχόρδων σε ντο ελάσσονα στη
μνήμη των θυμάτων του φασισμού και του

πολέμου· το διάσημο μοτίβο DSCH (το μουσικό κρυπτόγραμμα από τα αρχικά του ονόματος του συνθέτη) κυριαρχεί σε ένα ηχητικό τοπίο γεμάτο θρήνο, σαρκασμό και κρυφό πόνο, που θυμίζει μουσική αυτοπροσωπογραφία μέσα σε έναν κόσμο καταστροφής. Τέλος, το Κουιντέτο με πιάνο σε φα ελάσσονα του Γιοχάννες Μπραμς ενώνει όλους τους σολίστ επί σκηνής. Έργο συμφωνικών διαστάσεων, με έντονες αντιθέσεις και δραματικές κορυφώσεις, ακροβατεί ανάμεσα στο ρομαντικό πάθος και την κλασική δομή.

I Giardino Armonico

18 Οκτωβρίου - Ροτόντα

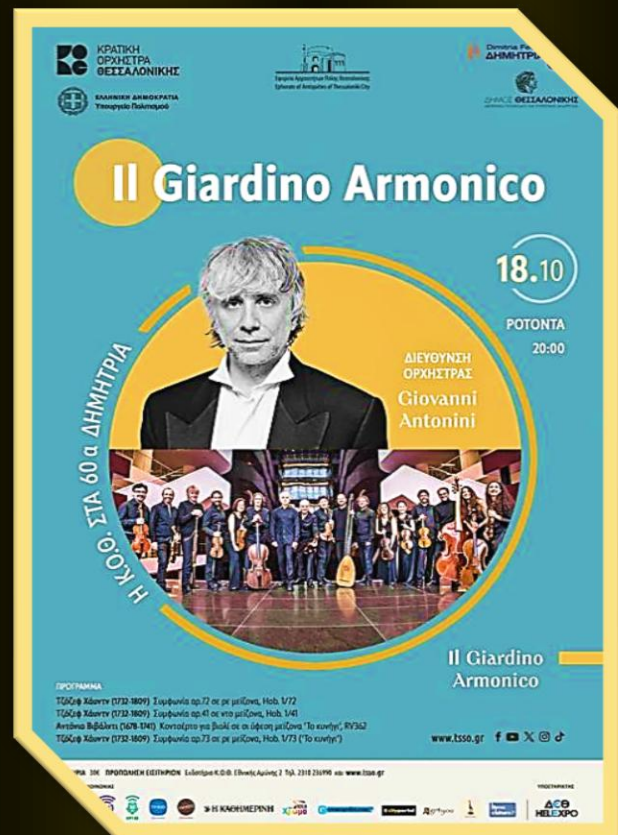
Το μουσικό σχήμα Il Giardino Armonico αναγνωρίζεται διεθνώς ως ένα από τα κορυφαία σύνολα οργάνων εποχής στον κόσμο. Με εξειδίκευση στο ρεπερτόριο του 17ου και 18ου αιώνα έχει να επιδείξει σημαντικές βραβεύσεις και συναυλίες σε όλο τον κόσμο, που γνώρισαν την αποθέωση κοινού και κριτικών. Με την κληρονομιά αριστείας και καινοτομίας που το διακρίνει, το σύνολο Il Giardino Armonico επαναπροσδιορίζει την ερμηνεία της εποχής, προσφέροντας στο κοινό ένα μουσικό ταξίδι από την μπαρόκ στην κλασική μουσική και μάλιστα μέσα στον επιβλητικό χώρο της Ροτόντας, σε μία εμπειρία που αναμένεται μοναδική.

Πρόγραμμα:

FRANZ SCHUBERT Andantino από τη Σονάτα για πιάνο σε λα μείζονα, D. 959

DMITRI SHOSTAKOVICH Κουαρτέτο εγχόρδων αρ. 8, σε ντο ελάσσονα, έργο 110

JOHANNES BRAHMS Κουιντέτο με πιάνο σε φα ελάσσονα, έργο 34

Πρόγραμμα:

Τζόζεφ Χάυντν (1732-1809): Συμφωνία αρ.72 σε ρε μείζονα, Hob. 1/72

Τζόζεφ Χάυντν (1732-1809): Συμφωνία αρ.41 σε ντο μείζονα, Hob. 1/41

Αντόνιο Βιβάλντι (1678-1741): Κοντσέρτο για βιολί σε σι ύφεση μείζονα 'Το κυνήγι' , RV362

Τζόζεφ Χάυντν (1732-1809): Συμφωνία αρ.73 σε ρε μείζονα, Hob. 1/73 ('Το κυνήγι').

Συμφωνικός Μίκης

21 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

«Κάθε φορά που πρόκειται να μελετήσω παρτιτούρες του Μίκη, μου έρχονται στο νου οι ατελείωτες συζητήσεις που είχαμε μαζί στην Επιφανούς 1, γύρω από τη μουσική, τη μουσική του και την Ελλάδα. Την Ελλάδα κυρίως του χτες, αλλά και του σήμερα και του μέλλοντος. Αυτές ήταν οι μεγάλες του

αγάπες, τελικά. Αυτές τον ενέπνεαν. Η ογκώδης σε δημιουργία μουσική του αποπνέει μια Ελλάδα που έφυγε. Όμως, μέσα από τις νότες του σε γεμίζει εικόνες... Και αυτή η Ελλάδα, αναβιώνει, ξαναζεί...» (Η. Βουδούρης) Πλάι σε αποσπάσματα από το μπαλέτο Ζορμπάς και την επική Συμφωνία αρ. 1, που φανερώνουν τη

συμφωνική πολυπλοκότητα της μουσικής σκέψης του Μίκη, ο Γιάννης Κότσιρας ερμηνεύει δημοφιλή λαϊκά τραγούδια του, σε ενορχηστρώσεις που τους προσδίδουν συμφωνικές διαστάσεις από τον βιολιστή και συνθέτη Αντώνη Σουσάμογλου και τον Λάζαρο Τσαβδαρίδη.

Πρόγραμμα:

«Ελεγεία και θρήνος για τον Βασίλη Ζάννο»

από τη Συμφωνία αρ. 1 (β' μέρος)

Μπορεί ο Έρωτας να έχει εμπνεύσει αμέτρητους στίχους στην παγκόσμια ποίηση, αλλά για πολλούς από μας, το Μονόγραμμα του Οδυσσέα Ελύτη αποτελεί τον απόλυτο ύμνο του Έρωτα, ένα έργο ανεπανάληπτης δύναμης, ουσίας και ομορφιάς. Μία τόσο μεγάλη ποίηση, και ως εκ τούτου αισθητικά και νοηματικά

Επιλογή τραγουδιών (ενορχήστρωση Αντώνη Σουσάμογλου): Ξημερώνει (ποίηση Κώστα Τριπολίτη), Όμορφη πόλη (ποίηση Γιάννη Θεοδωράκη), Ποιος τη ζωή μου (ποίηση Μάνου Ελευθερίου), Την πόρτα ανοίγω το βράδυ (ποίηση Τάσου Λειβαδίτη), Άρνηση (ποίηση Γιώργου Σεφέρη), Νύχτα μαγικιά (ποίηση Γιάννη Θεοδωράκη), Κάποτε θα 'ρθουν να σου πουν (ποίηση Λευτέρη Παπαδόπουλου), Δρόμοι παλιοί (ποίηση Μανώλη Αναγνωστάκη), Αποσπάσματα από τη Σουίτα για το Μπαλέτο «Ζορμπάς»s".

Γιώργος Κουρουπός: Το

Μονόγραμμα του Ελύτη

24 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

αυτάρκης, είναι εξαιρετικά δύσκολο -αν όχι αδύνατο- να μελοποιηθεί και να βρει στη Μουσική αгаστό συμπλήρωμα. Αν ένας Έλληνας συνθέτης θα μπορούσε να επιχειρήσει ένα τέτοιο «αδύνατο» και να βγει νικητής, αυτός είναι αναμφίβολα ο Γιώργος Κουρουπός· ο συνθέτης που μπορεί να αφουγκραστεί και να εκφράσει με απaráμιλλη ειλικρίνεια κάθε πτυχή του σύνθετου ποιητικού λόγου του Ελύτη, μέσα από μία μουσική που ισορροπεί αβίαστα ανάμεσα στο λυρικό και το μοντέρνο. Το «Μονόγραμμα» είναι, χωρίς υπερβολή, ένα

μνημείο της σύγχρονης λόγιας, ελληνικής δημιουργίας και αξίζει να το απολαύσουμε, ιδίως ερμηνευμένο από εκλεκτούς λυρικούς

τραγουδιστές και τον Νέστορα της μουσικής μας ζωής, Βύρωνα Φιδετζή.

Αναμνήσεις από την επίσκεψη του Saint-Saëns στην Ελλάδα

24 Οκτωβρίου - Ωδείο Αθηνών

Κατά την επίσκεψη του μεγάλου Γάλλου συνθέτη στην Ελλάδα τον Μάιο του 1920, πραγματοποιήθηκε σειρά συναυλιών στην Αθήνα με έργα του ιδίου και Ελλήνων συνθετών, που διοργάνωσε το Ωδείο Αθηνών. Τέσσερις εξέχοντες Έλληνες σολίστ εμπνεύστηκαν από αυτό το γεγονός και αναβιώνουν το καλλιτεχνικό ραντεβού των ίδιων συνθετών στο Ωδείο Αθηνών.

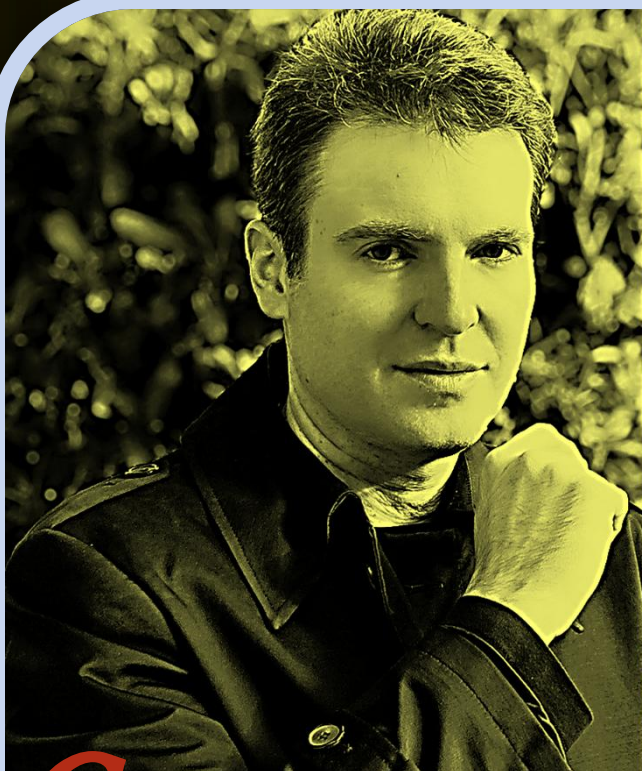
Σολίστ:

Βασιλική Καραγιάννη, Τζούλια Σουγλάκου, υψίφωνοι

Παναγιώτης Τζιώτης, βιολί

Δημήτρης Γιάκας, πιάνο

Φιλική Συμμετοχή: Σοφία Χατζή, φλάουτο

Collegium Musicum Αθηνών: Νίκος Αθηναίος

30 Οκτωβρίου - Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Το Collegium Musicum είναι μια δραστήρια ορχήστρα δωματίου, καρπός της κοινής επιθυμίας όλων των μελών της να παίζουν μαζί και να εξερευνούν το αστείρευτο ορχηστρικό ρεπερτόριο. Υπό τη διεύθυνση του μαέστρου, πιανίστα και συνθέτη Νίκου Αθηναίου, το σύνολο στρέφεται στην εγχώρια μουσική παραγωγή παρουσιάζοντας έργα εμβληματικών ελλήνων μουσουργών: ο Γ.Α. Παπαϊωάννου υπήρξε επιφανής εκπρόσωπος της μουσικής αβανγκάρντ στην Ελλάδα (και

στην εποχή τους ένας από τους ελάχιστους), ενώ ο Δ. Δραγατάκης πορεύτηκε αντλώντας με πρωτότυπο τρόπο θέματα και έμπνευση από τη μουσική μας παράδοση. Ο ακαδημαϊκός Θ. Αντωνίου δεν ήταν απλώς επί σειράν ετών πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, αλλά και αδιαμφισβήτητος εκφραστής της σύγχρονης λόγιας μουσικής δημιουργίας στον τόπο μας, σημείο αναφοράς για τους συναδέλφους και τους μαθητές του. Άξιος διάδοχός του στην Ένωση των Μουσουργών, ο Ιωσήφ

Παπαδάτος, διαπρεπής ακαδημαϊκός και δημιουργός με διεθνή βραβεία και διακρίσεις στο ενεργητικό του. Η ελληνική μουσική ακολούθησε πολλά και διαφορετικά μονοπάτια στον 20ό αιώνα και οι τέσσερις αυτοί συνθέτες τα ανιχνεύουν και τα αναδεικνύουν με τον καλύτερο τρόπο.

Πρόγραμμα:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΡΑΓΑΤΑΚΗΣ

Λυρικά σκίτσα για ορχήστρα εγχόρδων

Γ.Α. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

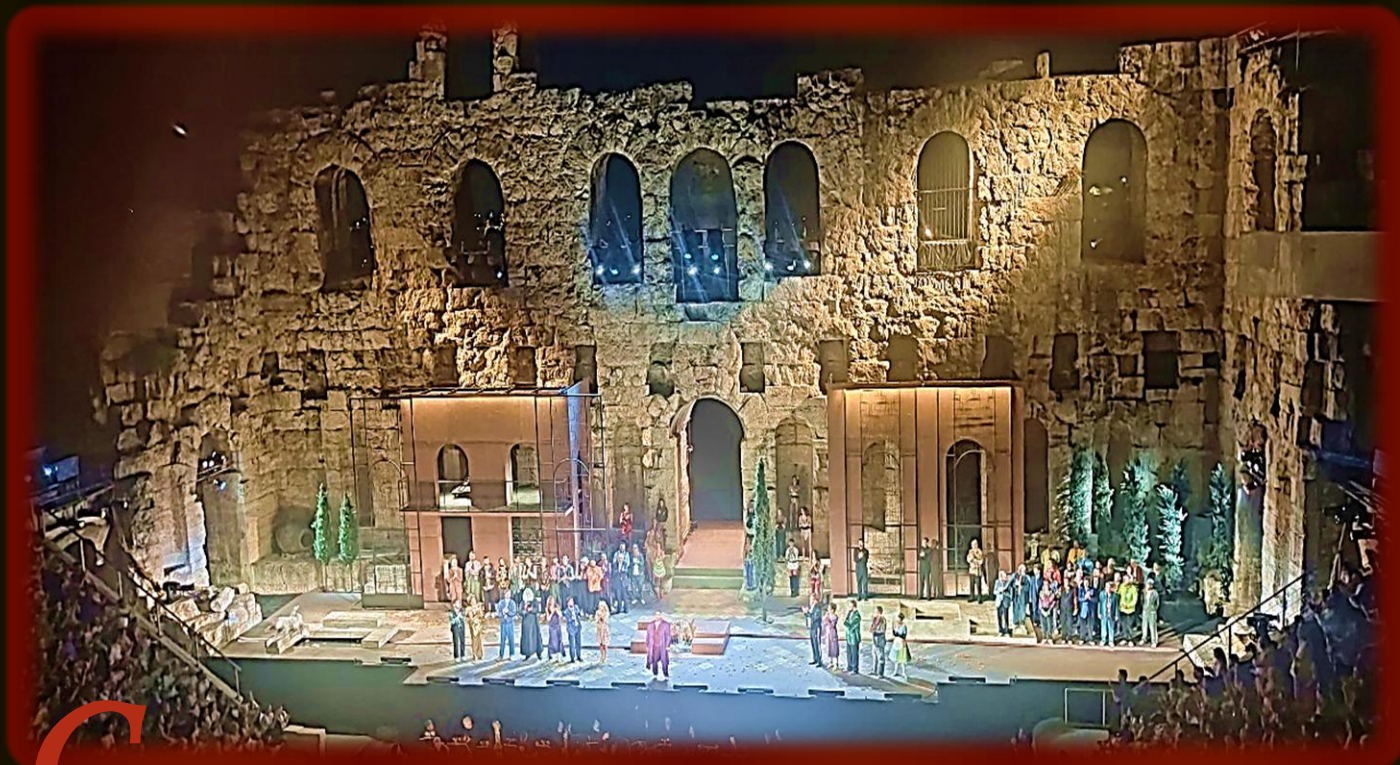
Κοντσερτίνο για πιάνο και έγχορδα

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κοντσέρτο για βιολί και έγχορδα

ΙΩΣΗΦ ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ

Φοίνιξ

Giuseppe Verdi, *Rigoletto*, Ηρώδειο, 30/07/2025 (το άρθρο - κριτική είναι της Δρος Ιστορικής Μουσικολογίας - Πιανίστα και μέλους της Γ.Σ. του Φίλωνα Δήμητρας Χόνδρου)

Για τη δεύτερη φετινή παραγωγή της ΕΛΣ στο Ηρώδειο, επιλέχθηκε ένα γνώριμο και διάσημο έργο του σπουδαίου Ιταλού οπερατικού συνθέτη Giuseppe Verdi (1813-1901), ο *Rigoletto* (1851), που συστήθηκε στο Ελληνικό κοινό με τους καλύτερους οίωνους και εξαιρετικούς συντελεστές (Βλ. αρχείο παραστάσεων ΕΛΣ. [εδώ](#))

Η σκηνοθεσία ήταν της Κατερίνας Ευαγγελάτου, ενώ την αναβίωση αυτής ανέλαβε ο Ίων Κεσούλης. Τα σκηνικά επιμελήθηκε η Εύα Μανιδάκη και τους

φωτισμούς η Ελευθερία Ντεκώ. Να ομολογήσουμε, πως η σκηνοθετική-σκηνική προσέγγιση του διπλού χώρου ευρηματική εξ αντικειμένου, αφού κρατούσε την προσοχή του θεατή-ακροατή σε υψηλά επίπεδα, ενώ διευκόλυνε τις παράλληλες δράσεις που λειτούργησαν συνεκτικά όσον αφορά την εξέλιξη της δραματουργίας - ακόμα και για αυτούς που δε γνώριζαν στο ελάχιστο την πλοκή του έργου. Εξαιρετικό σκηνοθετικό και ενδυματολογικό εύρημα αποτέλεσαν τα τεράστια κεφάλια της ανδρικής χορωδίας, εκπροσωπώντας τους αυλικούς του Δούκα της Μάντοβας και τους

προσκεκλημένους του, που αντιπροσώπευαν την ισχυρογνωμοσύνη και την υποκρισία κενών συναισθηματικά ανθρώπων, που το μόνο τους μέλημα είναι η κολακεία για τον «άρχοντα» ώστε να τύχουν της εύνοιάς του και της ανάρρησής τους σε υψηλά αξιώματα.

Αξίζει να επισημανθεί η συμβολή της Πατρίτσιας

Απέργη και του Ηλία Χατζηγεωργίου, για την άριστη χορογραφία και κινησιολογία του πάντα εξαιρετικού μπαλέτου της ΕΛΣ, αλλά και η επιλογή των κοστούμιών του Alan Hranitelj, που όλα μαζί σκιαγράφησαν την *décadence* των κοινωνικών ηθών του μικρόκοσμου μιας ιταλικής επαρχίας της προτελευταίας δεκαετίας του περασμένου αιώνα.

Όσον αφορά αμιγώς το μουσικό μέρος, ο μαέστρος Derrick Inouye αποδείχθηκε «λίγος» και άπνοος για τις δραματικές απαιτήσεις του έργου. Το ίδιο θα τολμούσαμε να πούμε και για τον Δούκα της Μάντοβας (Liparit Anetisyan) αλλά και την Gilda (Nina Minasyan). Την παράσταση «έκλειψαν» και «έσωσαν» ο Δημήτρης

Πλατανιάς και ο Πέτρος Μαγουλάς. Ο πρώτος, ερμήνευσε εκπληκτικά τον ρόλο του γελωτοποιού, πιο μελωδικός από ποτέ, μας χάρισε εξαιρετικά εκφραστικά φραζαρίσματα, υπογραμμίζοντας έτσι τις

έντονα δραματικές αλλά και λυρικές στιγμές της παρτιτούρας. Ο δεύτερος, που όπου και αν τον έχουμε δει όχι μόνο δεν περνά

απαρατήρητος, αλλά τις περισσότερες φορές δημιουργεί εκείνες τις συνθήκες ώστε ένας δευτερεύων ρόλος να φαντάζει πρωταγωνιστικός, ενσάρκωσε έναν από τους ωραιότερους *Sparafucile* που έχουμε δει ποτέ, όχι μόνο μουσικά αλλά και υποκριτικά.

Πολύ καλή επίσης, ήταν η Oksana Volkova στον ρόλο της Maddalena, όπως και ο Maxim Klononkiy ως Κόμης Monterone. Θερμά συγχαρητήρια αξίζουν στους μαέστρους Αγαθάγγελο Γεωργακάτο (χορωδία) και τον Ανδρέα Γκη (μπάντα), στην ορχήστρα της ΕΛΣ, αλλά και σε όλους τους υπόλοιπους εμφανείς και αφανείς συντελεστές της παράστασης.

Ανδρική Χορωδία

Μουσικό Ημερολόγιο Ιουνίου

Καλωσορίστε στο «Μουσικό Ημερολόγιο», τη στήλη που επιμελείται η καθηγήτρια μουσικής, παιδαγωγός και συγγραφέας **κα Μαρία Παπαδάτου** και μέλος της Γ.Σ. του Π.Κ.Π. «Ο ΦΙΛΩΝ» που ξυπνά κάθε μήνα την μαγεία της μουσικής μέσα στο αέναο ρολόι του χρόνου. Κάθε μέρα του μήνα γίνεται ένα μικρό μουσικό κεφάλαιο, ένα ξεχωριστό κομμάτι της ιστορίας που αγγίζει την ψυχή και αναζωογονεί τις αναμνήσεις μας. Μέσα από αυτές τις σελίδες, θα ανακαλύπτετε στιγμές γεννημένες από μελωδίες και ρυθμούς, γεγονότα που, σαν σιωπηλοί θησαυροί, αφηγούνται την εξέλιξη και το πάθος του μουσικού κόσμου. Ελάτε να ταξιδέψουμε μαζί στα μονοπάτια της μουσικής, όπου κάθε ημερομηνία κρύβει τη δική της μοναδική ιστορία και κάθε νότα μας θυμίζει το ανεξίτηλο αποτύπωμα της τέχνης στον χρόνο.

1η Οκτωβρίου

- Το 1865 γεννήθηκε στο Παρίσι ο Πωλ Ντυκά (απεβ. Παρίσι, 17.05.1935). Ήταν Γάλλος συνθέτης, μουσικοκριτικός και δάσκαλος. Άνθρωπος φιλομαθής, «εσωστρεφής» και πολύ ευαίσθητος, με έντονα αυτοκριτική διάθεση, εγκατέλειψε ή κατέστρεψε πολλές από τις συνθέσεις του.
- Το 1903 γεννήθηκε ο Ουκρανός πιανίστας Βλαντιμίρ Χόροβιτς στο Κίεβο (απεβ. Νέα Υόρκη, 05.11.1989)

2 Οκτωβρίου

- Το 1854 εγκαινιάστηκε με το ανέβασμα της Νόρμα του Μπελίνι, η Μουσική Ακαδημία της Νέας Υόρκης στην 14η Οδό. Υπήρξε σημαντικό

λυρικό κέντρο μέχρι τα εγκαίνια της ΜΕΤ Όπερα.

- Το 1920 φεύγει από τη ζωή ο συνθέτης Μαξ Μπρουχ, κοντά στο Βερολίνο. (γεν. Κολωνία, 06.01.1838)

3 Οκτωβρίου

- Το 1816 ο Φραντς Σούμπερτ ολοκληρώνει την 5η Συμφωνία του σε Σι ύφεση.
- Το 1860 γίνεται στο Ανόβερο η πρεμιέρα της Σερενάτας αρ. 1, έργο 11, του Γιοχάνες Μπραμς.
- Το 1882 γεννιέται ο Πολωνός συνθέτης και πιανίστας Καρολ Σιμανόφσκι στην Τιμοσίβκα της Ουκρανίας (απεβ. Λωζάνη Ελβετίας 28.03.1937). Θεωρείται ευρέως ως ένας από τους μεγαλύτερους Πολωνούς συνθέτες.

- Το 1931 φεύγει από τη ζωή στην Κοπεγχάγη ο Δανός συνθέτης, βιολιστής και διευθυντής ορχήστρας Καρλ Νίλσεν, ευρέως αναγνωρισμένος ως ο σημαντικότερος συνθέτης της χώρας του (γεν. 09.06.1865)

4 Οκτωβρίου

- Το 1910 κάνει πρεμιέρα η όπερα 13χρονου συνθέτη Έριχ Βόλφγκανγκ Κόρνγκολντ «Ο Χιονάνθρωπος» στην Όπερα της Αυλής της Βιέννης, υπό τη διεύθυνση του Αλεξάντερ Ζεμλίνσκι.
- Το 1982 φεύγει από τη ζωή ένας από τους σημαντικότερους σολίστ του πιάνου του 20ου αι. ο Καναδός πιανίστας Γκλεν Γκουλντ, στο Τορόντο (γεν. Τορόντο, 25.09.1932)

5 Οκτωβρίου

- Το 1880 φεύγει από τη ζωή στο Παρίσι, ο Ζακ Όφενμπαχ, Γερμανός συνθέτης και βιολοντσελίστας της ρομαντικής εποχής, ένας από τους δημιουργούς του μουσικού είδους της οπερέτας και ένας από τους προδρόμους της σύγχρονης μουσικής κωμωδίας (γεν. Κολωνία, 20.06.1819)

6 Οκτωβρίου

- Το 1600 παρουσιάζεται για πρώτη φορά στη Φλωρεντία η όπερας

"Ευριδίκη" του Τζάκοπο Πέρι, σε λιμπρέτο του Οτάβιο Ρινουτσίνι, με την ευκαιρία των γάμων του Ερρίκου Δ΄ της Γαλλίας με τη Μαρία των Μεδίκων. Θεωρείται το δεύτερο χρονολογικά έργο στην ιστορία της όπερας, και το πρώτο τέτοιου είδους μουσικό δράμα που έχει επιβιώσει μέχρι την εποχή μας. Το πρώτο, η όπερα "Δάφνη", γράφτηκε από τους ίδιους το 1597.

- Το 1886 γεννιέται στη Βασιλεία ο Ελβετός πιανίστας και μαέστρος Έντουιν Φίσερ (απεβ. Ζυρίχη 24.01.1960)

7 Οκτωβρίου

- Το 1943 γίνεται η πρεμιέρα του μιούζικαλ του Κουρτ Βάιλ "One Touch of Venus", και 5 χρόνια αργότερα, το 1948, ακριβώς την ίδια ημερομηνία (τυχαίο...?), η πρεμιέρα του μιούζικαλ "Love Life" - και των δύο, στην Νέα Υόρκη.
- Το 1955 γίνεται η πρεμιέρα της 6ης Συμφωνίας του Νταριούς Μιγιό στη Βοστώνη, από τη Συμφωνική Ορχήστρα της, υπό τη διεύθυνση του ίδιου του συνθέτη.
- Το 1959 φεύγει από τη ζωή στη Ρώμη ο "κινηματογραφικός" τενόρος Μάριο Λάντσα, σε ηλικία 38 ετών, από καρδιακή προσβολή, αφού υποβλήθηκε σε ένα αμφιλεγόμενο πρόγραμμα απώλειας βάρους. Είχε

γεννηθεί στη Φιλαδέλφεια της Πενσυλβάνια στις 31.01.1921.

8 Οκτωβρίου

- Το 1861 γεννήθηκε στο Αμβούργο ο Γερμανός συνθέτης, πιανίστας και δάσκαλος μουσικής Εμίλ φον Σάουερ. Υπήρξε μαθητής του Φραντς Λιστ και ένας από τους πιο διακεκριμένους πιανίστες της γενιάς του (απεβ. Βιέννη, 27.04.1942)
- Το 1930 γεννήθηκε στο Τόκιο ο Ιάπωνας συνθέτης Τόρου Τακεμίτσου (απ. Τόκυο, 20.02.1996)

9 Οκτωβρίου

- Το 1831 η δωδεκάχρονη πιανίστρια Κλάρα Βικ (και κατοπινή Σούμαν) παίζει για τον Γκαίτε. Αυτός τοποθετεί ένα μαξιλάρι στο σκαμπό του πιάνου της, για να καθίσει ψηλότερα!
- Το 1835 γεννιέται στο Παρίσι ο Γάλλος συνθέτης, μαέστρος και πιανίστας Καμίγ Σεν-Σανς. (απεβ. Αλγέρι, 16.12.1921)
- Το 1863 γεννιέται στο Χάρκοβο ο Ρώσος βιρτουόζος πιανίστας, μαέστρος και συνθέτης, Αλεξάντρ Ζιλότι (απεβ. Νέα Υόρκη, 08.12.1945)
- Το 1928 γεννιέται στο Ελσίνκι ο Φινλανδός συνθέτης Εϊνογιουχάνι Ραουταβάαρα (απεβ. Ελσίνκι, 27.07.2016)

10 Οκτωβρίου

- Το 1813 γεννιέται ο συνθέτης της όπερας Τζουζέπε Βέρντι στην Πάρμα (απεβ. Μιλάνο, 27.01.1901)
- Το 1935 γίνεται η πρεμιέρα της όπερας "Πόρτζι και Μπες" του Τζωρτζ Γκέρσουϊν στο θέατρο Alvin στο Μπρόντγουεϊ της Νέας Υόρκης.
- Το 1964 έφυγε από τη ζωή ο Ρώσος, γερμανικής καταγωγής, πιανίστας και δάσκαλος Χάινριχ Νόϊχάουζ. Δίδασκε στο Ωδείο της Μόσχας από το 1922 έως το 1964, όπου, μεταξύ των μαθητών του υπήρξε ο χαρισματικός πιανίστας Σβιατοσλάβ Ρίχτερ (γεν. Κροπιβνίτσκι, 12.04.1888)
- Το 2000 έφυγε από τη ζωή στη Βουδαπέστη, ο Ούγγρος συνθέτης Φέρενς Φάρκας (γεν. Ναγκικανίζσα, 15.12.1905)

11 Οκτωβρίου

- Το 1830 κάνει πρεμιέρα το 1ο Κοντσέρτο του Φρεντερίκ Σοπέν, με τον ίδιο τον συνθέτη στο πιάνο, στα μόλις 20 του χρόνια. Η συναυλία έγινε στο Εθνικό Θέατρο της Βαρσοβίας και ήταν μία από τις "αποχαιρετιστήριες" του Σοπέν, πριν φύγει από την Πολωνία.
- Το 1896 φεύγει από τη ζωή ο Αυστριακός συνθέτης Άντον Μπρούκνερ στη Βιέννη (γεν. Άνσφελντεν, 04.09.1824)
- Το 1937 κάνει το ντεμπούτο του στη Νέα Υόρκη ο 17χρονος, τότε, βιολονίστας Άιζακ Στερν.

12 Οκτωβρίου

- Το 1935 γεννήθηκε στη Μοντένα του Ιταλός τενόρος Λουτσιάνο Παβαρόττι (απεβ. Μοντένα, 06.09.2007)

13 Οκτωβρίου

- Το 1762 ο εξαμισιάχρονος Μότσαρτ δίνει με τη λίγο μεγαλύτερη αδερφή του Νάνερλ ρεσιτάλ για την Αυτοκράτειρα Μαρία Θηρεσία στο παλάτι του Σέμπρου. Παρευρέθηκαν σε αυτό επίσης ο Φραγκίσκος Α΄ και η Μαρία Αντωνία (η μετέπειτα Βασίλισσα Μαρία Αντουανέτα της Γαλλίας)
- Τα 69α γενέθλια του θα γιορτάσει φέτος ο Άγγλος πιανίστας Μέλβιν Ταν. Γεννήθηκε το 1956 στη Σιγκαπούρη.

14 Οκτωβρίου

- Το 1898 ο Ρώσος συνθέτης Ιγκόρ Στραβίνσκι, ολοκληρώνει την πρώτη του σύνθεση, την Ταραντέλα για πιάνο - είναι μόλις 16 ετών.
- Το 97α γενέθλια του γιορτάζει φέτος ο σπουδαίος Αμερικανός πιανίστας και καθηγητής Γκάρι Γκράφμαν! Γεννήθηκε το 1928 στην Νέα Υόρκη.
- Το 1990 φεύγει από τη ζωή ο Αμερικανός μαέστρος και συνθέτης Λέοναρντ Μπερνστάιν στη Νέα Υόρκη (γεν. Μασαχουσέτη, 25.08.1918)

15 Οκτωβρίου

- Το 1844 γεννιέται ο συνθέτης, φιλόσοφος και συγγραφέας Φρίντριχ Νίτσε στο Ρέκεν της Γερμανίας (απεβ. Βαϊμάρη, 25.08.1900)
- Το 1956 ο Δημήτρης Μητρόπουλος ανακοίνωσε ότι ο 39χρονος, τότε, Λέοναρντ Μπερνστάιν θα γινόταν συν-μαέστρος του, αρχής γενομένης από την περίοδο 1957-58, για να μοιραστούν την ηγεσία της ορχήστρας πριν ο Μπερνστάιν γίνει ο πλήρης Μουσικός Διευθυντής το 1958. Ο Μητρόπουλος δήλωσε, μάλιστα, ότι «παραιτείται με χαρά».
- Το 1988 φεύγει από τη ζωή ο Άγγλος συνθέτης, πιανίστας και μουσικοκριτικός Κάικοσρου Σαπουρτζί Σοράμπτζι (απεβ. Ντόρτσεστερ, 14.08.1892) Τα έργα του για πιάνο συγκαταλέγονται στις πιο απαιτητικές συνθέσεις που έχουν γραφτεί γι αυτό.

16 Οκτωβρίου

- Το 1744 φεύγει από τη ζωή ο Τζουζέπε Γκουαρνέρι "Ντελ Γκεσού" στην Κρεμόνα, Ιταλός λαουτίστας διάσημος ως κατασκευαστής βιολιών (γεν. Κρεμόνα, 21.08.1698)
- Το 1884 γεννιέται ο Έλληνας συνθέτης, αρχιμουσικός και βαθύφωνος, Νίκος Χατζηαποστόλου. Μαζί με τον Θεόφραστο Σακελλαρίδη θεωρούνται ως οι

βασικοί εκπρόσωποι της ελληνικής οπερέτας (απεβ. 09.08.1941)

- Το 1962 γεννιέται ο Ρώσος βαρύτονος Ντμίτρι Χβοροστοφски στο Κρασνογιάρσκ της Σιβηρίας (απεβ. Λονδίνο, 22.11.2017)

17 Οκτωβρίου

- Το 1849 φεύγει από τη ζωή ο Φρεντερίκ Σοπέν στο Παρίσι. Σύμφωνα με τις επιθυμίες του, το φέρετρό του σκεπάστηκε με λιγοστό χώμα που είχε φυλάξει από την πατρίδα του, την Πολωνία, και η καρδιά του ζήτησε να μεταφερθεί και να ταφεί εκεί - αφενός λόγω της μεγάλης του νοσταλγίας για τον τόπο που είχε αποχαιρετήσει από τα 20 του χρόνια, και αφετέρου από τον φόβο να μην ταφεί -κατά λάθος- ζωντανός (γεν. Ζελάζοβα Βόλα / Βαρσοβία, 01.03.1810)
- Το 1860 γεννιέται στην Κεφαλονιά ο συνθέτης, βιολονίστας και διευθυντής ορχήστρας Διονύσιος Λαυράγκας, ο θεμελιωτής του Ελληνικού μελοδράματος (απεβ. Αργοςτόλι, 18.07.1941)
- Το 1944 δολοφονούνται στο στρατόπεδο του Άουσβιτς, οι Τσέχοι πιανίστες και συνθέτες Πάβελ Χάας και Χανς Κράσα. Ο Πάβελ Χάας υπήρξε εκφραστής της σχολής σύνθεσης του Leoš Janáček, και επίσης χρησιμοποίησε στοιχεία της λαϊκής μουσικής και της τζαζ (γεν. Μπρνο,

21.06.1899), ενώ ο Χανς Κράσα μεταξύ άλλων, είχε συνθέσει την παιδική όπερα Brundibár, βασισμένη σε έργο του Αριστοφάνη (γεν. Πράγα, 30.11.1899). Πολλά από τα έργα τους χάθηκαν, λόγω του πολέμου.

18 Οκτωβρίου

- Το 1706 γεννιέται ο Ιταλός συνθέτης όπερας Μπαλντασάρε Γκαλούπι στο νησάκι Μπουράνο της Βενετίας. Υπήρξε διευθυντής χορωδίας στον Άγιο Μάρκο, και με τον λιμπρετίστα Κάρλο Γκολντόνι έγραψε πάνω από 100 δημοφιλείς όπερες (απεβ. Βενετία, 03.01.1785)
- Το 1893 φεύγει απ' τη ζωή ο Γάλλος συνθέτης Σαρλ Γκουνό, γνωστός για τη μελοποίηση του Άβε Μαρία, και για τις όπερες Φάουστ και Ρωμαίος και Ιουλιέττα, καθώς και πλήθος άλλων θρησκευτικών έργων και τραγουδιών (γεν. Παρίσι, 17.06.1818)
- Το 1944 σκοτώνεται στο Ολοκαύτωμα των Ναζί στο στρατόπεδο του Άουσβιτς, ο Τσέχος πιανίστας, συνθέτης και μαέστρος Βίκτορ Ούλμανν (γεν. Πολωνία, 01.01.1898)

19 Οκτωβρίου

- Το 1814, σε ηλικία 17 ετών, ο Σούμπερτ συνέθεσε την πρώτη του μεγάλη επιτυχία, το τραγούδι Gretchen am Spinnrade.

- Το 1916 γεννήθηκε ο Ρώσος πιανίστας Εμίλ Γκίλελς στην Οδησό (απεβ. Μόσχα, 14.10.1985)
- Τα 86α γενέθλια της γιορτάζει φέτος η Ελληνίδα πιανίστρια και παιδαγωγός Νέλλη Σεμιτέκολο! Γεννήθηκε το 1939 στην Αθήνα.

20 Οκτωβρίου

- Το 1819 γεννήθηκε ο Πολωνός πιανίστας, μαέστρος, δάσκαλος και συνθέτης Κάρολ Μικούλι στο Τσέρνιβτσι. Υπήρξε ο αγαπημένος μαθητής του Φρεντερίκ Σοπέν (απεβ. Λβιβ, 21.05.1897)
- Το 1874 γεννήθηκε στο Κονέκτικατ ο Αμερικανός συνθέτης, ο κορυφαίος ίσως των συμπατριωτών του και από τους σημαντικότερους πρωτοπόρους της μουσικής του 20ού αιώνα, εκπρόσωπος του μοντερνισμού, Τσαρλς Άιβς (απεβ. Νέα Υόρκη, 19.05.1954)
- Το 1931 έφυγε από τη ζωή ο Ούγγρος συνθέτης, πιανίστας και οργανίστας, Εμανουέλ Μουρ, γνωστός επίσης ως εφευρέτης του "Moor-Duplex piano" ενός πιάνου με διπλό πληκτρολόγιο που επέτρεπε νέες τεχνικές εκτέλεσης και το οποίο κάποιες εταιρείες όπως η Steinway, Bechstein και Bösendorfer ενσωμάτωσαν στα όργανά τους (γεν. Κέτσκεμετ, 19.02.1863)

21 Οκτωβρίου

- Το 1795 εκδίδεται το Opus 1 του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν από τον εκδοτικό οίκο Artaria της Βιέννης. Πρόκειται για ένα σετ τριών Piano Trios.
- Το 1946 γεννήθηκε στην Κερατέα ο σημαντικός Έλληνας συνθέτης Δημήτρης Νικολάου (απεβ. Ρώμη, 29.03.2008). Υπάρχουν στο διαδίκτυο πολλές και ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του.

22 Οκτωβρίου

- Το 1765 γεννήθηκε ο Γερμανός πιανίστας και συνθέτης Ντάνιελ Στάιμπελτ. (θ. Αγία Πετρούπολη, 20.09.1823) Ήταν σύγχρονος του Μπετόβεν, και, το διάστημα που έζησε στη Βιέννη, τον είχε προκαλέσει σε αυτοσχεδιαστική μονομαχία πιάνου! Ο "χαμένος" θα έπρεπε να "τα μαζέψει και να φύγει από τη Βιέννη" όσο ο άλλος παρέμενε εκεί... κι εφόσον ο Στάιμπελτ απεβίωσε στην Αγ. Πετρούπολη, είναι προφανές και το αποτέλεσμα!
- Το 1811 γεννήθηκε ο Ούγγρος συνθέτης και βιρτουόζος του πιάνου Φραντς Λιστ στο Ρέιντινγκ της Αυστρίας (απεβ. Μπαϊρόιτ, 31.07.1886)
- Το 1979 έφυγε από τη ζωή η Γαλλίδα πιανίστρια, οργανίστρια, διευθύντρια ορχήστρας,

μουσικολόγος, συνθέτρια και παιδαγωγός Νάντια Μπουλανζέ.

23 Οκτωβρίου

- Το 1925 γεννήθηκε στην Ξάνθη ο σπουδαίος Έλληνας συνθέτης, ποιητής, τραγουδοποιός, μαέστρος και πιανίστας, Μάνος Χατζιδάκις. Θεωρείται ο πρώτος που συνέδεσε μεταπολεμικά τη λόγια μουσική με τη λαϊκή μουσική παράδοση (απεβ. Αθήνα, 15.06.1994)

24 Οκτωβρίου

- Το 1818, ο 9χρονος Φέλιξ Μέντελσον δίνει την πρώτη του δημόσια συναυλία στο Βερολίνο.
- Το 1925 γεννήθηκε ο Ιταλός συνθέτης Λουτσιάνο Μπέριο, στην Ονέλια. Διακρίθηκε για την πειραματική, πρωτοποριακή δουλειά του στην ηλεκτρονική μουσική (απεβ. Ρώμη, 27.05.2003)
- Τα 74α γενέθλια του γιορτάζει φέτος ο Αμερικανός συνθέτης και μαέστρος ελληνικής καταγωγής Γιώργος Τσοντάκης! Γεννήθηκε το 1951 στην Αστόρια της Νέας Υόρκης.

25 Οκτωβρίου

- Το 1825 γεννήθηκε του Αυστριακός συνθέτης και μαέστρος Γιόχαν Στράους Β' - γνωστός ως ο "νεότερος", και χαρακτηρισμένος ως

ο "Βασιλιάς του Βαλς" (απεβ. Βιέννη, 03.06.1899)

- Το 1864 γεννήθηκε ο Ρώσος συνθέτης Αλεξάντερ Γκρετσανίνωφ στη Μόσχα (απεβ. Νέα Υόρκη, 03.01.1955)
- Το 1875 έγινε η πρεμιέρα του Πρώτου Κοντσέρτου για Πιάνο του Τσαϊκόφσκι, στη Βοστώνη. Παίζεται από τον Χανς φον Μπούλοφ, υπό τη διεύθυνση του Μπέντζαμιν Γ.Λανγκ.
- Τα 86α γενέθλια της γιορτάζει φέτος η Ελληνίδα υψίφωνος Βάσω Παπαντωνίου! Γεννήθηκε το 1939 στον Πειραιά.

26 Οκτωβρίου

- Το 1685 γεννήθηκε στη Νάπολη ο τσεμπαλίστας και συνθέτης Ντομένικο Σκαρλάττι, γνωστός κυρίως για τις 555 σονάτες του για πληκτροφόρα (απεβ. Μαδρίτη, 23.07.1757)
- Το 1795 γεννήθηκε στην Κέρκυρα ο συνθέτης, και ιδρυτής της μουσικής Επτανησιακής Σχολής, Νικόλαος Μάντζαρος. Θεωρείται ένας από τους ανθρώπους που έβαλαν τις βάσεις για την ελληνική έντεχνη μουσική (απεβ. Κέρκυρα, 12.04.1872)

27 Οκτωβρίου

- Το 1782 γεννήθηκε ο Ιταλός δεξιότεχνης του βιολιού και συνθέτης Νικολό Παγκανίνι, στη Γένοβα (απεβ. Νις, 27.05.1840)

- Το 1901 έγινε η πρεμιέρα του 2ου Κοντσέρτου για πιάνο του Ραχμάνινοφ στη Μόσχα, με σολίστα τον 28χρονο, τότε, συνθέτη.
- Το 1921 γεννήθηκε στο Μπουργκάς της Βουλγαρίας ο Έλληνας συνθέτης Ανέστης Λογοθέτης, που έζησε και δραστηριοποιήθηκε στην Αυστρία, έως τον θάνατό του. Θεωρείται από τους πιο σημαντικούς πρωτοπόρους συνθέτες του 20ου αιώνα (απεβ. Βιέννη, 06.01.1994)

28 Οκτωβρίου

- Το 1853 ο Ρόμπερτ Σούμαν δημοσιεύει την επιστολή του με τίτλο «Νέα Μονοπάτια» όπου επαινεί τον νεαρό, τότε, συνθέτη Γιοχάνες Μπραμς.
- Το 1910 γεννήθηκε στη Ζάκυνθο ο συνθέτης Διονύσιος Βισβάρδης (απεβ. 23.03.1999)
- Το 2000 έφυγε από τη ζωή ο Αργεντινός συνθέτης Κάρλος Γκουασταβίνο, ένας από τους κορυφαίους της χώρας του (γεν. Σάντα Φε, 05.04.1912)

29 Οκτωβρίου

- Το 1734 εγκαινιάζεται στο Θέατρο Κινγκς του Λονδίνου η "Όπερα των Ευγενών" με σολίστ τον διάσημο, τότε, καστράτο Κάρλο Μπρόσκι, γνωστό και ως Φαρινέλι. Η Όπερα ιδρύθηκε για να ανταγωνιστεί τη

Βασιλική Ακαδημία του Χαίντελ! Όσοι έχουν δει την ταινία "Φαρινέλι" θυμούνται σίγουρα αρκετές χαρακτηριστικές σκηνές!

- Το 1829 έφυγε από τη ζωή η Αυστριακή πιανίστρια Μαρία Άννα "Νάννερλ" Μότσαρτ, η μεγαλύτερη αδελφή του Βόλφγκανγκ Αμαντέους, στο Σάλτσμπουργκ (γεν. Σάλτσμπουργκ, 30.07.1751)
- Το ντεμπούτο της ως Νόρμα στη Μητροπολιτική Όπερα της Νέας Υόρκης κάνει το 1956 η Μαρίας Κάλλας, υπό τη διεύθυνση του Φάουστο Κλέβα.

30 Οκτωβρίου

- Το 1894 γεννήθηκε στο Λονδίνο ο Άγγλος συνθέτης και μουσικοκριτικός Πίτερ Γουόρλοκ, με μία ζωή - αλλά και θάνατο - αμφιλεγόμενα (απεβ. Λονδίνο, 17.12.1930)
- Τα 58α γενέθλια του γιορτάζει φέτος ο πολυβραβευμένος Έλληνας βιολιστής Λεωνίδας Καβάκος. Γεννήθηκε το 1967

31 Οκτωβρίου

- Το 1870 έφυγε από τη ζωή, στην Πέστη, ο Ούγγρος συνθέτης Μίχαλι Μόσονι, που παρότι πολύ αξιόλογος επισκιάστηκε από τον σύγχρονο του συνθέτη και στενό του φίλο Φραντς Λιστ (γεν. Αυστρία, 02.09.1815)υμ.

Πολιτιστικά Masterplan

Σχεδιασμός Πολιτιστικού Masterplan, Πολιτιστικής Αναπτυξιακής Πολιτικής και Πολιτιστικής Ταυτότητας για Επιλεγμένες Περιοχές της Χώρας

Ελλάδα 2.0
ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

Παρουσιάστηκαν τα "πολιτιστικά masterplan" για 15 πόλεις και νησιά σε Αν. Μακεδονία, Θράκη, Αν. Αιγαίο και Θεσσαλονίκη

Παρουσιάστηκε στο ΥΠΠΟ το έργο σχεδιασμού πολιτιστικών masterplan για 15 πόλεις και νησιά σε Αν. Μακεδονία, Θράκη, Αν. Αιγαίο και Θεσσαλονίκη, με επιστημονική συνεργασία ΑΠΘ, Πάντειου και Παν. Αιγαίου, και χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης. Στην επίσημη παρουσίαση του έργου «Σχεδιασμός πολιτιστικού masterplan, πολιτιστικής αναπτυξιακής πολιτικής και πολιτιστικής ταυτότητας (brand) για επιλεγμένες περιοχές της χώρας» προχώρησε σήμερα το υπουργείο Πολιτισμού, σε εκδήλωση που

πραγματοποιήθηκε στο αμφιθέατρο του υπουργείου. Παρόντες ήταν η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη και ο υφυπουργός Ιάσωνας Φωτήλας, σηματοδοτώντας έτσι τη βαρύτητα της πρωτοβουλίας σε εθνικό επίπεδο. Για πρώτη φορά στη χώρα μας, δεκαπέντε πόλεις και νησιά -μεταξύ αυτών η Ικαρία, η Σάμος, η Χίος, η Λέσβος, η Λήμνος, η Λέρος, η Κως, η Ρόδος, η Ξάνθη, η Κομοτηνή, η Αλεξανδρούπολη, η Δράμα, η Καβάλα, το Σουφλί και η Θεσσαλονίκη- αποκτούν το δικό τους ολοκληρωμένο πολιτιστικό

masterplan.

Το έργο συντονίστηκε από το υπουργείο Πολιτισμού, μέσω της Διεύθυνσης Ανάπτυξης Σύγχρονης Δημιουργίας, και βασίστηκε σε μελέτες που εκπονήθηκαν από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου. Οι εργασίες

πραγματοποιήθηκαν σε στενή συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες, διασφαλίζοντας «πλήρη επιστημονική ελευθερία», και με συνολικό προϋπολογισμό 592.031,08 ευρώ, χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Στην παρουσίαση παρευρέθηκαν, εκτός από τους υπουργούς, καθηγητές των συνεργαζόμενων πανεπιστημίων, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης των ενδιαφερόμενων περιοχών, καθώς και δημοσιογράφοι. «Με μεγάλη χαρά παρουσιάσαμε σήμερα το έργο που

υλοποίησε το υπουργείο Πολιτισμού, σε συνεργασία με τρία ακαδημαϊκά ιδρύματα της χώρας μας και αφορά στα πολιτιστικά masterplans, τα οποία εστιάζουν κατά κύριο λόγο στον σύγχρονο πολιτισμό και ενσαρκώνουν τη βασική πολιτική, την οποία ακολουθούμε από το 2019, της ώσμωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη σύγχρονη δημιουργία», τόνισε η Λίνα Μενδώνη. Επισήμανε ότι ο πολιτισμός

λειτουργεί παράλληλα ως δημόσιο κοινωνικό αγαθό, εργαλείο κοινωνικής συνοχής, αλλά και ως μοχλός βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και εξωστρέφειας.

Σύμφωνα με την υπουργό, τα νέα πολιτιστικά masterplans προσφέρουν στις τοπικές κοινωνίες ένα σύγχρονο και επιστημονικά

τεκμηριωμένο εργαλείο, το οποίο αναδεικνύει την πολιτιστική ταυτότητα κάθε περιοχής, ενισχύει την περιφερειακή συνοχή και στηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη. «Τα στρατηγικά σχέδια λειτουργούν ως οδικός χάρτης που ενοποιεί διαφορετικές τοπικές δυνάμεις σε μια ενιαία στρατηγική, προωθώντας την εξωστρέφεια και ενισχύοντας την ανάπτυξη όχι μόνο σε τοπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο», υπογράμμισε. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην επιστημονική αυτονομία της διαδικασίας – «τα masterplans αποτυπώνουν την επιστημονική άποψη

των ερευνητών, αποτέλεσμα συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς, καλλιτέχνες, συλλόγους, αλλά και απλούς πολίτες». Τα σχέδια, όπως επισημάνθηκε, δεν αποτελούν χρηματοδοτικό πρόγραμμα, αλλά εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού που μπορεί να διευκολύνει την προσέλκυση νέων πόρων για την υλοποίηση προτάσεων ανάδειξης και ανάπτυξης του πολιτισμού.

Η υπουργός μίλησε για τη «διπλή σημασία του έργου», το οποίο, από τη μια πλευρά, προσφέρει μία τεκμηριωμένη εικόνα της πολιτιστικής δημιουργίας κάθε τόπου, ενώ από την άλλη λειτουργεί ως βάση για τη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου πολιτιστικής ανάπτυξης. «Ο πολιτισμός είναι μια δυναμική δύναμη που κινητοποιεί τις κοινωνίες και ενώνει δυνάμεις. Είναι η αρχή ενός νέου τρόπου σκέψης που ξεφεύγει από τις στατικές λογικές διαχείρισης. Αποτελεί κίνητρο για πρόοδο, κοινωνική υπευθυνότητα και υπερηφάνεια», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Ο υφυπουργός Πολιτισμού Ιάσωνας Φωτήλας στάθηκε στην αναπτυξιακή διάσταση των masterplans, τονίζοντας ότι η πολιτιστική δραστηριότητα μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την τοπική οικονομία, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και στηρίζοντας τον τουρισμό και την καινοτομία. Σύμφωνα με τον ίδιο, κάθε masterplan διαμορφώνει ένα brand πολιτιστικής ταυτότητας, το οποίο μπορεί

να αξιοποιηθεί για την εξωστρέφεια και την οικονομική ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών. Ο κ. Φωτήλας ανέδειξε ακόμη δύο κρίσιμες πτυχές: Πρώτον, τη σημασία της μοχλευσης πρόσθετων πόρων μέσω πρόσβασης σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, καθώς τα σχέδια μπορούν να λειτουργήσουν ως μοχλοί νέων επενδύσεων. Δεύτερον, τη σημασία της συμμετοχικότητας: «Το έργο είναι αποτέλεσμα ευρείας διαβούλευσης, καθώς οι ερευνητές εργάστηκαν σε άμεση επαφή με τις τοπικές κοινωνίες, καταγράφοντας απόψεις και ανάγκες», υπογράμμισε.

Το έργο αποτυπώνεται σε αριθμούς ως εξής: 15 πολιτιστικά masterplans, 3 πανεπιστήμια, 50 ερευνητές, 157 συνεντεύξεις, 2.250 ερωτηματολόγια, 27 συμμετοχικά εργαστήρια και 4 ημερίδες. Για τη διάχυση των αποτελεσμάτων, προγραμματίζονται τέσσερις ημερίδες σε μεγάλες πόλεις (Κομοτηνή, Λέσβος, Ρόδος, Θεσσαλονίκη), οι οποίες, εκτός από τη φυσική τους παρουσία, θα μεταδοθούν και διαδικτυακά, επιδιώκοντας τη μέγιστη δυνατή συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Το σύνολο των πρωτοβουλιών αυτών, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή και τη συνεργασία των τοπικών φορέων, φιλοδοξεί να αποτελέσει αφετηρία για μια νέα εποχή στρατηγικής ανάπτυξης και εξωστρέφειας του ελληνικού πολιτισμού σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Μια νέα εποχή πολιτισμού για την Περιφέρεια ΑΜΘ -

Ανοίγει ξανά το Μέγαρο Μουσικής Κομοτηνής

Μετά από έναν χρόνο σιωπής και αναμονής, το Μέγαρο Μουσικής Κομοτηνής (ΜΜΚ) ανοίγει ξανά τις πόρτες του, έτοιμο να περάσει σε μια νέα, πιο ουσιαστική περίοδο λειτουργίας. Η «Στέγη Πολιτισμού» είναι η νέα εταιρεία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΑΜΘ), που αναλαμβάνει πλέον την διαχείριση δύο emblematic πολιτιστικών χώρων, του Μεγάρου και του Χατζηδάκειου Πολιτιστικού Κέντρου Ξάνθης,

σηματοδοτώντας την έναρξη μιας νέας δημιουργικής εποχής. Την παρουσίαση των στόχων της νέας εταιρείας, έκανε ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου Κώστας Κατσιμίγας, ο οποίος υπογράμμισε τη σημασία της επαναλειτουργίας του Μεγάρου ως «ζωντανού πυρήνα πολιτισμού». Τόνισε, μάλιστα, πως η νέα εταιρεία φιλοδοξεί να αναβαθμίσει το πολιτιστικό αποτύπωμα της περιοχής, δίνοντας βήμα σε σημαντικές καλλιτεχνικές παραγωγές και συνεργασίες. Καθ' όλη τη διάρκεια του προηγούμενου χρόνου, οπότε

και το Μέγαρο παρέμεινε κλειστό, πραγματοποιήθηκε μια σειρά εκτεταμένων εργασιών συντήρησης και αναβάθμισης. Ο στόχος ήταν σαφής: η παράδοση ενός λειτουργικού και τεχνικά άρτιου χώρου, ικανού να υποδεχτεί παραστάσεις υψηλών απαιτήσεων.

Μεταξύ άλλων, έγιναν: Συντηρήσεις στον εσωτερικό και εξωτερικό χώρο του κτιρίου. Αναβάθμιση του τεχνικού εξοπλισμού, με την προμήθεια σύγχρονων συστημάτων φωτισμού και ήχου. Κατασκευή καμαρινιών για τους καλλιτέχνες. Διαμόρφωση χώρου στάθμευσης για την εξυπηρέτηση του κοινού. Παρεμβάσεις για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της λειτουργικότητας του χώρου. «Το Μέγαρο, πλέον, δεν είναι μόνο έτοιμο να φιλοξενήσει παραστάσεις, αλλά είναι εξοπλισμένο να σταθεί ισάξιο με άλλους μεγάλους πολιτιστικούς χώρους της

χώρας», επισήμανε με έμφαση ο κ. Κατσιμίγας. Η δημιουργία της «Στέγης Πολιτισμού», υπό την αιγίδα της Περιφέρειας ΑΜΘ, αποτελεί ένα νέο διοικητικό μοντέλο για τη διαχείριση πολιτιστικών υποδομών της περιοχής. Στόχος του σχήματος είναι να διασφαλίσει

βιωσιμότητα, ποιότητα και συνέπεια στον τρόπο λειτουργίας των πολιτιστικών κέντρων. Όπως ανέφερε ο κ. Κατσιμίγας, «η νέα εταιρεία δεν έρχεται απλώς να διαχειριστεί κτίρια, αλλά να δημιουργήσει ένα δίκτυο πολιτισμού με σταθερό προγραμματισμό, σύγχρονες πρακτικές και άνοιγμα στην τοπική κοινωνία».

Το ανανεωμένο ΜΜΚ φιλοδοξεί να μετατραπεί σε πολιτιστικό κόμβο για την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, με εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου, εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις που θα απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες και κοινότητες. «Το Μέγαρο πρέπει να είναι ένας χώρος ζωντανός, προσβάσιμος και δημιουργικός. Όχι ένα κτίριο που ανοίγει μόνο για παραστάσεις, αλλά ένας τόπος συνάντησης της τέχνης με την κοινωνία», τόνισε χαρακτηριστικά ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου. Ήδη, το επόμενο

διάστημα αναμένεται να ανακοινωθεί το πρόγραμμα εκδηλώσεων της σεζόν 2025-2026, το οποίο θα περιλαμβάνει μουσικές παραστάσεις, θεατρικές παραγωγές, αφιερώματα και συνέργειες με φορείς από όλη την Ελλάδα.

Συγκεκριμένα, μέχρι το τέλος του χρόνου έχει προγραμματιστεί ένα τρίμηνο εκδηλώσεων ενταγμένο σε ένα πλαίσιο δοκιμών των εγκαταστάσεων αλλά και της ανταπόκρισης του κοινού. Στο μεταξύ, έχουν προγραμματιστεί μνημόνια συνεργασίας με πολιτιστικούς φορείς όπως η Εθνική Λυρική Σκηνή και πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα, το Σάββατο 27 Σεπτεμβρίου 2025 θα υπογραφεί το μνημόνιο συνεργασίας με το Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Θα ακολουθήσει μουσική εκδήλωση ανοιχτή στο κοινό. Επίκεινται, επίσης, μνημόνια συνεργασίας με τα πανεπιστήμια ΠΑΜΑΚ, ΑΠΘ, Ιωαννίνων, Αδριανούπολης και Φιλιππούπολης.

Πρέπει να τονιστεί ότι πολλές από τις παραστάσεις που θα φιλοξενοούνται πλέον στο ΜΜΚ θα έχουν και εισιτήριο, μέσα στο πλαίσιο μιας διαφορετικής προσέγγισης με το κοινό με την παραγωγή ή παρουσίαση παραστάσεων κύρους δημιουργώντας μία νέα πολιτιστική κουλτούρα. Η νέα εταιρεία της Περιφέρειας ΑΜΘ, διοικείται από 9μελές διοικητικό συμβούλιο με αξιόλογα και από τις πέντε Περιφερειακές Ενότητες, με περγαμηνές στο πεδίο του πνεύματος και της παραγωγής πολιτιστικού έργου κατά τόπους. Νέος καλλιτεχνικός διευθυντής ορίστηκε ο Πασχάλης Ξανθόπουλος, με σπουδές και μεγάλη εμπειρία στο θέατρο, τον κινηματογράφο, τη φωτογραφία, την τηλεόραση. Ο κ. Ξανθόπουλος ζει στην Ξάνθη και ασχολείται με την οργάνωση παραγωγής και τη διαχείρισης πολιτιστικού αγαθού. Με την ανάληψη της διαχείρισης από έναν νέο περιφερειακό φορέα και την ενεργοποίηση δύο σημαντικών πολιτιστικών δομών, σε Ξάνθη και Κομοτηνή, η Περιφέρεια ΑΜΘ δείχνει πως ο πολιτισμός δεν είναι πολυτέλεια, αλλά προτεραιότητα. Το ΜΜΚ, ύστερα από έναν χρόνο που ήταν κλειστό και πολλά χρόνια υπολειτουργίας, επιστρέφει όχι μόνο ως σκηνή τέχνης, αλλά και ως σύμβολο εξωστρέφειας, προόδου και συμμετοχής.

Αποκαλύπτεται ο πανάρχαιος Αχελαίος πολιτισμός στην Λέσβο

Η αρχαιολογία υπάρχει για να αποκαλύπτει το παρελθόν και να εκπλήσσει με τα ανατρεπτικά της ευρήματα. Το ενδιαφέρον την επιστημόνων στρέφεται στα Ροδαφνίδια της Λέσβου όπου η δημοσιογράφος της ΕΡΤ Δήμητρα Λαχουρή τα τελευταία χρόνια παρακολουθεί τις εξελίξεις και παρουσιάζει τα νεότερα για την άγνωστη προϊστορία του τόπου. Η ενθουσιώδης καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας Πανεπιστήμιο Κρήτης, Νένα Γαλανίδου, ανασκάπτει στο βαθύτερο σκάμα, πάνω από 2,5 μέτρα που αποκαλύπτει τον κατώτερο ορίζοντα που δημιουργήθηκε από το νερό σε μια πεδιάδα και το οποίο παρέσυρε και απέθεσε λίθινα εργαλεία ηλικίας μεγαλύτερης από τα 400.000 ίσως και 450.000 χρόνια.

«Έχουμε να κάνουμε με νομαδικούς πληθυσμούς κυνηγών – τροφосυλλεκτών,

στους οποίους άρεσε ο κόλπος της Καλλονής, που άλλαζε όψη ανά τις εποχές, από υγρότοπος για ψάρεμα, σε λιμνοθάλασσα, ή πεδιάδα ή σε λίμνη με γλυκό νερό». Χειροπελέκεις, οι οποίοι δεν διέθεταν ακόμη στυλεό, δηλαδή δεν είχαν κάποια ξύλινη βάση για να στηρίζεται η πέτρα, να δένεται ως πέλεκυς και να κρατιέται από τον χρήστη. Όπως λέει η κ. Γαλανίδου, ήταν πολυχρηστικά εργαλεία, εξυπηρετούσαν καθημερινές ανάγκες όπως τα σημερινά κινητά τηλέφωνα, κατασκευασμένα με το χέρι από έναν πληθυσμό που δεν γνώριζε την χρήση μετάλλων και ήταν τόσο αποτελεσματικά, σε βαθμό που οι πρώιμοι Νεάντερταλ υιοθέτησαν την Αχελαία τεχνολογία.

Τα ευρήματα στα Ροδαφνίδια βάζουν την πρώιμη αρχαιολογία της Ελλάδος στον παγκόσμιο χάρτη, γιατί πουθενά αλλού στην Ανατολία ή στην Βαλκανική δεν έχουν

βρεθεί και μάλιστα σε τέτοιες ποσότητες ανάλογα εργαλεία. Ήταν τότε που τα ανθρωποειδή κατάλαβαν ότι μέσα στην άμορφη μάζα της πρώτης ύλης κρυβόταν η δύναμη ενός κοφτερού εργαλείου και ο μονός χειροπέλεκυς έγινε διπλής όψεως. η τεχνική της κρούσης πήρε συμμετρική μορφή. Μπαλτάδες κοπής για τον τεμαχισμό κρεάτων, η κατασκευή των οποίων αποδεικνύει την ύπαρξη νοητικών ικανοτήτων από άτομα, που καταλάβαιναν τις διαφορετικές χρήσεις κάθε εργαλείου. Τίποτε ανάλογο δεν έχει βρεθεί, ή μη μόνο παρεμφερή εργαλεία στα υψώματα του Γκολάν στην θέση Gesher Benot Ya' aqon, που βρίσκεται στην κοιλάδα Hula, κοντά στην Νεκρά Θάλασσα. Αυτό που μοιάζει άτεχνο ή αδιάφορο σήμερα, ήταν πιθανώς το πρώτο και σίγουρα ένα από τα σημαντικότερα τεχνολογικά επιτεύγματα στην εξελικτική διαδικασία.

Η τελευταία έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τη στάση των Ευρωπαίων απέναντι στον πολιτισμό δείχνει ότι σχεδόν 8 στους 10 πολίτες θεωρούν τον πολιτισμό προσωπικά σημαντικό. Το 79% των ερωτηθέντων σε όλη την Ευρώπη

Τόσο παλαιά όσο και η ιστορία του ανθρωπίνου είδους έτσι όπως καταγράφεται από την εποχή του Homo erectus, ενός εξαφανισμένου είδους αρχαϊκού ανθρώπου από την Πλειστόκαινο περίοδο, που διήρκεσε σχεδόν δυο εκατ. χρόνια. Ήταν το πρώτο ανθρωπίνο είδος που ανέπτυξε ανθρωποειδές σώμα, βάδισμα και εργαλεία. Έκοβαν, έγδερναν τα θηράματά τους, έσκαβαν για να βγάλουν βολβούς από το έδαφος, άνοιγαν λάκκους, έσπαζαν σκληρούς καρπούς και τα οστά των ζώων για να φάνε και τον εσωτερικό μυελό. Έτσι, αντικαθιστώντας σταδιακά τα φυτά και τα φρούτα με ζωική πρωτεΐνη κατάφεραν να αναπτύξουν σε μέγεθος και βάρος τον εγκέφαλό τους και να εξελιχθούν σε Homo Sapiens. Διαφορετικά, ουδείς θα υπήρχε σήμερα να καταγράψει αυτό το περίεργο είδος, που κυριαρχεί στον πλανήτη· τον άνθρωπο.

Ο πολιτισμός στη ζωή των

Ευρωπαίων: Σε ποια χώρα της Ε.Ε. εκτιμούν περισσότερο τον πολιτισμό;

δηλώνουν ότι ο πολιτισμός είναι σημαντικός γι' αυτούς προσωπικά, ποσοστό αυξημένο κατά 2% σε σύγκριση με την προηγούμενη έρευνα του 2007. Αυτό δείχνει η πιο πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου. Τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στο Λουξεμβούργο με 92%,

την Κύπρο με 89% και στην Ιταλία, επίσης με 89%. Τα χαμηλότερα καταγράφει η Γερμανία με 66%, η Αυστρία με 62% και η Ρουμανία, με 61%. Αναφορικά με την Ελλάδα, η χώρα μας βρίσκεται σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο αναφορικά με την ερώτηση πόσο σημαντικός είναι ο πολιτισμός για την ζωή μας φτάνοντας το 84%,

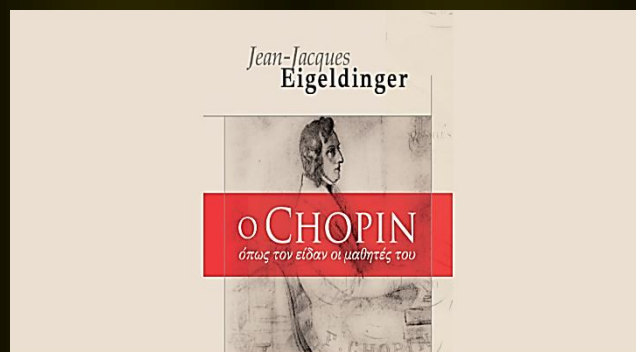
Αλλά ο πολιτισμός δεν αφορά τους πολίτες μόνο σε προσωπικό επίπεδο. Για περισσότερους από 8 στους 10 Ευρωπαίους, ο πολιτισμός και οι τέχνες είναι σημαντικοί για την ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη του τόπου που ζουν. Και πάλι, το Λουξεμβούργο (με 93%), η Πορτογαλία (με 92%) και η Ιταλία (με 91%) πρωτοστατούν, ενώ η Βουλγαρία με 77%

Παρουσίαση Βιβλίου | J.J.

Eigeldinger: Ο Chopin όπως τον είδαν οι μαθητές του

Η ΕΡΤΑ Hellas σε συνεργασία με το Ωδείο Αθηνών φιλοξενεί την παρουσίαση του βιβλίου του J.J. Eigeldinger, Ο Chopin όπως τον είδαν οι μαθητές του (εκδόσεις Edition Orpheus). Στην εκδήλωση θα μιλήσουν ο μεταφραστής Στέφανος Θεοδωρίδης και ο επιστημονικός επιμελητής της έκδοσης Κωνσταντίνος Π. Καράμπελας-Σγούρδας. Το βιβλίο αυτό, καρπός έρευνας πέντε και πλέον δεκαετιών, αποτελεί την πρώτη ελληνική έκδοση μιας μοναδικής συλλογής τεκμηρίων, επιμελημένων και

και η Αυστρία με 75% καταγράφουν τα χαμηλότερα επίπεδα. Σχεδόν οι μισοί Ευρωπαίοι (49%) ασχολήθηκαν με καλλιτεχνικές δραστηριότητες κατά το έτος πριν από την έρευνα, με τον χορό σε ποσοστό 17% και το τραγούδι σε ποσοστό 15% να αποτελούν τις κορυφαίες δραστηριότητες. Η έρευνα διεξήχθη μεταξύ Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2025 με περισσότερους από 26.000 ερωτηθέντες σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και από όλες τις κοινωνικές και δημογραφικές ομάδες. Τα πορίσματά της τροφοδοτούν την Πολιτιστική Πυξίδα για την Ευρώπη, τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πολιτιστική πολιτική, η οποία αναμένεται μέχρι το τέλος του έτους.

σχολιασμένων από τον Jean-Jacques Eigeldinger, τα οποία αποκαλύπτουν τον Chopin ως παιδαγωγό και ερμηνευτή των έργων του. Από τις περιγραφές των μαθητών, των οικείων και των συγχρόνων του, καθώς και από τα γραπτά του ιδίου, αποκτούμε πολύτιμη πρόσβαση στις πρακτικές του περί πιάνου και ερμηνευτικού ύφους, στην μνητρική χαρακτήρα διδακτική του μέθοδο καθώς και στα αισθητικά του πιστεύω.

Η Ένωση Ελλήνων Μουσουργών (Ελληνικό Τμήμα του ISCM) δίνει ιδιαίτερη έμφαση τόσο στην καλλιτεχνική, όσο και στην εκπαιδευτική της δράση. Φέτος, για πρώτη φορά, σε συνεργασία με το Ωδείο Φίλιππος Νάκας εγκαινιάζεται έναν νέο κύκλο διαλέξεων, εργαστηρίων και συναυλιών με κάθε φορά διαφορετικό αντικείμενο. Οι δράσεις απευθύνονται σε σπουδαστές μουσικής, αλλά και σε όλους όσους έχουν ανοιχτό ενδιαφέρον και αγάπη να ενημερωθούν, να συμμετάσχουν και να ακούσουν.

Ο κύκλος «Οι ΣΥΝΘΕΤ[ρι]ΕΣ μιλούν», με συνθέτες-μέλη της ΕΕΜ και διεθνείς καλεσμένους, περιλαμβάνει 7 εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν καθ' όλη τη

Οι ΣΥΝΘΕΤ[ρι]ΕΣ μιλούν |

Ένωση Ελλήνων Μουσουργών

διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, με διαφορετικό και πάντα φρέσκο περιεχόμενο.

Η συμμετοχή στις διαλέξεις/εργαστήρια και η είσοδος στις συναυλίες είναι δωρεάν για όλους. Η ΕΕΜ σας περιμένει με χαρά για να μοιραστούμε γνώσεις, εμπειρίες και μουσική!

1η Παρουσίαση - Συζήτηση & Συναυλία:
Παρασκευή 17 Οκτωβρίου 2025

Ανορθόδοξα δοξάρια

Προσεγγίσεις στη γραφή για σόλο κοντραμπάσο

Sofia Gubaidulina · 8 Studies

Φανή Κοσώνα · Narrative 04

Φανή Κοσώνα συνθέτρια

Γιώργος Κοκκινάρης κοντραμπάσο.

Πολιτιστικά Αφιερώματα & Συνεντεύξεις Ψυχής

Τα Στοιχειώματα του Οκτώβρη & το Ελληνικό Halloween (το κείμενο επιμελήθηκε ο Γρηγόρης Μαλεβίτσης, μέλος του Φίλωνα)

Ο Οκτώβριος δεν είναι απλώς ένας μήνας. Είναι ένα κατώφλι. Το κατώφλι ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι, ανάμεσα στη ζωή που σβήνει και στη σιωπή που προετοιμάζει την επανεκκίνηση. Είναι η στιγμή που η φύση μοιάζει να σταματά την ανάσα της· τα φύλλα κιτρινίζουν και πέφτουν, ο ήλιος χαμηλώνει, οι μέρες μικραίνουν, και η υγρασία σκεπάζει τη γη σαν μνήμη. Στην

ατμόσφαιρα υπάρχει κάτι από αποχαιρετισμό, μα και κάτι από αναμονή. Ο Οκτώβριος είναι ο μήνας που θυμίζει στον άνθρωπο ότι τίποτα δεν είναι αιώνιο, ότι κάθε ζωή έχει τον χειμώνα της — και κάθε χειμώνας κρύβει έναν σπόρο άνοιξης.

Σε αυτή τη μετάβαση, υπάρχει πάντα μια μεταφυσική ένταση. Ο άνθρωπος αισθάνεται πως κάτι αόρατο αλλάζει, όχι

μόνο γύρω του αλλά και μέσα του. Ο Οκτώβριος αγγίζει τον ψυχισμό με μια λεπτή μελαγχολία, σαν να θυμίζει την ίδια τη θνητότητα — όχι για να τρομάξει, αλλά για να προετοιμάσει. Ο ρυθμός της φύσης γίνεται καθρέφτης της ψυχής. Ο άνθρωπος, που όλο το καλοκαίρι ζούσε στο φως και τη διαφάνεια, τώρα μαθαίνει ξανά τη σκιά, τη σιωπή, τη στοχαστική απομόνωση. Είναι ο καιρός που το φως αποσύρεται για να αναδυθεί το βάθος.

Ο Οκτώβριος δεν είναι μόνο ένα ημερολογιακό σύνορο· είναι μια πύλη.

Οι αρχαίοι λαοί το γνώριζαν αυτό. Οι Κέλτες γιόρταζαν στο τέλος του Οκτωβρίου το Samhain, τη νύχτα όπου οι κόσμοι επικοινωνούν, όπου οι ζωντανοί και οι νεκροί αγγίζονται μέσα από το λεπτό πέπλο του χρόνου. Από εκεί ξεπήδησε και η σύγχρονη δυτική γιορτή του Halloween, η οποία, πίσω από τα προσωπεία και τις κολοκύθες, κρύβει μια αρχαία αλήθεια: πως ο άνθρωπος έχει ανάγκη να συμφιλιωθεί με το σκοτάδι, να το αναγνωρίσει ως μέρος του εαυτού του. Ότι ο «αλλόκοσμος» είναι μέρος του και εκείνος μέρος του

«αλλόκοσμου». Το τρομακτικό γίνεται γιορτινό, το αόρατο ντύνεται σύμβολο, ο φόβος μετατρέπεται σε παιχνίδι. Είναι μια τελετουργία καθαρμού — μια υπενθύμιση πως ο άλλος κόσμος δεν είναι έξω, αλλά μέσα μας.

Αυτή η μεταφυσική του Οκτωβρίου δεν ανήκει μόνο στη Δύση. Ακόμη και στα ορθόδοξα Βαλκάνια, ο Οκτώβριος είναι μήνας γεμάτος μνήμη και φθορά: οι αγροτικές εργασίες ολοκληρώνονται, η γη αναπαύεται, τα μοναστήρια

ετοιμάζονται για τη νηστεία,

και οι ψυχές των ανθρώπων στρέφονται στο εσωτερικό. Στους ψαλμούς των φθινοπωρινών εσπερινών, υπάρχει εκείνη η αίσθηση ότι κάτι τελειώνει, αλλά ταυτόχρονα κάτι αρχίζει. Ο Οκτώβριος είναι ο μήνας που διδάσκει τη συμφιλίωση με την παροδικότητα.

Από λογοτεχνική σκοπιά, ο Οκτώβριος θυμίζει ήρωα του Πόε· η σιωπή του είναι γεμάτη υπαινιγμούς, οι σκιές του έχουν βάθος, και κάθε ήχος του ανέμου φέρνει μαζί του τη μνήμη του ανεξήγητου. Είναι ο

μήνας όπου το φως δεν παύει, αλλά μεταμορφώνεται. Το ίδιο και ο άνθρωπος. Όπως προαναφέρθηκε στην Δύση γιορτάζουν το αινιγματικό κι από πολλούς αμφιλεγόμενο, Halloween. Όμως και εδώ στην Ελλάδα τον Οκτώβριο έχουμε την δική μας εκδοχή αυτών των σκοτεινών παραδόσεων των θρύλων και των αναμνήσεων της υπαίθρου που πολλές φορές στοιχειώνουν τον συλλογικό νου αλλά και μας μεταφέρουν σε έναν μαγευτικό κόσμο γεμάτο έθιμα και ιστορίες του «αλλόκοσμου...»

Τα στοιχειώματα του Οκτώβρη

Ο Οκτώβριος λοιπόν στην ελληνική ύπαιθρο είναι ένας μήνας μεταβατικός, γεμάτος μυστήριο, δεισιδαιμονίες και μεταφυσικές παραδόσεις. Η φύση αλλάζει όψη, η μέρα μικραίνει, και το φθινοπωρινό σκοτάδι ξυπνά μνήμες παλιών θρύλων και υπερφυσικών φόβων. Παρακάτω παρουσιάζουμε μερικούς χαρακτηριστικούς λαϊκούς θρύλους, παραδόσεις και δοξασίες που συνδέονται με τον Οκτώβριο σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας — πάντα με επίκεντρο το μεταφυσικό στοιχείο.

Ο "Κατηφορίτης Οκτώβρης" και τα "φαντάσματα του δρόμου"

Σε πολλές ορεινές περιοχές της Ηπείρου και της Θεσσαλίας, υπήρχε η δοξασία πως τις πρώτες νύχτες του Οκτώβρη, όταν άρχιζε να «γέρνει» ο ήλιος νωρίς, φαντάσματα και ψυχές νεκρών κατέβαιναν από τα βουνά και περνούσαν τους δρόμους που οδηγούσαν στα χωριά. Οι χωρικοί απέφευγαν να περπατούν μόνοι μετά τη δύση του ήλιου και άφηναν λίγο ψωμί ή κρασί στις διασταυρώσεις «για να περάσουν οι ψυχές ήσυχες». Έλεγαν ότι όποιος τις συνάνταγε, "του έπαιρναν τη φωνή" ή "του 'παιρναν τον ίσκιο" .

Τα φαντάσματα του δρόμου εμφανίζονται τον Οκτώβριο, λίγο μετά τη δύση του ήλιου, όταν η φύση έχει ήδη "σβήσει" από τα καλοκαιρινά της φώτα, αλλά ο χειμώνας δεν έχει ακόμη έρθει. Είναι εποχή που «ο

ήλιος χάνεται γρήγορα» και «οι σκιές μακραίνουν». Οι χωρικοί έλεγαν ότι τότε “ανοίγουν τα περάσματα” — τα σύνορα του πάνω και του κάτω κόσμου — κι έτσι πνεύματα, ψυχές και χαμένα όντα μπορούν να περιπλανηθούν για λίγο στη γη. Έλεγαν χαρακτηριστικά στη Στερεά Ελλάδα: «Τ’ Οχτώβρη σαν νυχτώσει, μην περπατάς στο δρόμο, γιατί μπορεί να ’ χει συντροφιά που δεν είναι από το χωριό σου.»

Δεν θεωρούνταν πάντα κακοποιά πνεύματα. Συχνά ήταν ψυχές ανθρώπων που πέθαναν μακριά από το σπίτι τους, ταξιδιώτες ή αδικοχαμένοι, που δεν είχαν “βρει τον δρόμο τους για τον άλλο κόσμο” . Κατά άλλες

παραδόσεις, είναι φαντάσματα που ζητούν συντροφιά ή προειδοποιούν για κάτι. Στη Θεσσαλία και στην Ήπειρο έλεγαν πως αν σου φανεί ότι κάποιος περπατά μπροστά σου στο μονοπάτι αλλά δεν ακούς βήματα, είναι “ο δρόμος που θυμάται” — δηλαδή πνεύμα που περπατούσε συχνά εκεί και συνεχίζει από συνήθεια. Στην Ήπειρο λέγανε για κάποιες μέρες του Οκτώβρη ότι δεν θα έπρεπε να πάει κάποιος στο νεκροταφείο

γιατί βγαίνουν οι ψυχές και χορεύουν..

Τα φαντάσματα αυτά συνδέονται επίσης με περάσματα, τρίστρατα, γεφύρια και μονοπάτια — σημεία μεταβατικά, όπως είναι και τα ίδια. Εμφανίζονται ιδιαίτερα στις στροφές του δρόμου, όπου το βλέμμα χάνεται. Επίσης στα παλιά γεφύρια, γιατί εκεί “πλήρωσαν ψυχή για να κρατήσει το τόξο (το γιοφύρι)” , σύμφωνα με τη

δοξασία του “γεφυριού της Άρτας” . Εμφανιζόντουσαν όμως και σε μονοπάτια προς ξωκλήσια ή παλιά νεκροταφεία. Στην Ήπειρο υπήρχε η φράση: «Άμα περάσεις το γεφύρι και σε πιάσει αέρας χωρίς λόγο, πες “Καλό πέραςμα να ’ χεις” — μην τον ενοχλήσεις». Οι περιγραφές ποικίλλουν, αλλά ο λαός τις παρουσίαζε συχνά ως λευκές, αχνές σκιές, άνδρες με καπέλο χωρίς πρόσωπο, ή γυναίκες με μακρύ μαύρο ρούχο που «περπατούν δίχως ήχο». Στη

Μεσσηνία έλεγαν πως «αν δεις γυναίκα με μαύρο φουστάνι να περπατά χωρίς να τη φυσά ο αέρας, μην τη ρωτήσεις τίποτα — γιατί δεν είναι από δω». Στην Ήπειρο μιλούσαν για «το φάντασμα με το λυχνάρι», έναν άνδρα που φώτιζε παλιά τον δρόμο και συνεχίζει να τον περνά κάθε φθινόπωρο (αυτό μας φέρνει φυσικά στο νου τον jack-o'-lantern και τις συγκριτικές ομοιότητες του δυτικού Halloween με την φωτισμένη κολοκύθα που κρατά και περπατά στον δρόμο ο θρυλικός Jack).

Τα “φαντάσματα του δρόμου” δεν προκαλούσαν πάντα κακό· όμως, όποιος τα κοιτούσε επίμονα ή τους μιλούσε, πίστευαν πως “του ’ παίρναν τον ίσκιο” . Δηλαδή, τον αποδυνάμωναν σωματικά και ψυχικά, με αποτέλεσμα ασθένειες, αδυναμία ή “ανέμισμα” (ένα είδος μαγιάσματος). Γι’ αυτό, σε χωριά της Φωκίδας και της

Ευρυτανίας, έλεγαν στους νέους: «Άμα δεις σκιά στο δρόμο που δεν κάνει ήχο, σταυρώσου και πέρνα από πέρα, μη σε καλέσει κοντά.» Άλλο γνωστό σημάδι ήταν η ξαφνική παγωνιά σε σημείο του δρόμου ή το τρέμουλο των ζώων — τα σκυλιά γάβγιζαν “στο τίποτα” , τα άλογα ή τα μουλάρια σταματούσαν και δεν προχωρούσαν.

Σώζονται ακόμη αφηγήσεις από γέροντες, ιδίως στην Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία, που διηγούνται συναντήσεις μ’ “άνθρωπο που χάθηκε στο

δρόμο του Οκτώβρη” . Μια παλιά ιστορία από τα Ζαγοροχώρια λέει για τον “μπάρμπα Σπύρο” , που γύριζε νύχτα από το μαντρί και είδε στο δρόμο έναν νέο να περπατά μπροστά του με φανάρι. Όταν έφτασε κοντά, “το φως έσβησε και δεν ήταν κανείς” . Την άλλη μέρα

βρήκαν στο ίδιο σημείο έναν σταυρό από παλιά εποχή, όπου είχε σκοτωθεί κάποιος οδοιπόρος.

Για να προφυλαχθούν, οι άνθρωποι είχαν αναπτύξει απλές αποτρεπτικές πράξεις: Έριχναν λίγο ψωμί ή κρασί στο έδαφος, λέγοντας «για τις ψυχές του δρόμου»,

έκαναν τον σταυρό τους τρεις φορές πριν περάσουν γεφύρι ή τρίστρατο. Επίσης, οι γυναίκες είχαν συνήθεια να ρίχνουν μια πρέζα αλάτι στον δρόμο «για να μη σταθεί πάνω του κακό». Αν κάποιος ένιωθε πως "τον φύσηξε το φάντασμα", τον "ξεμάτιαζαν" με νερό από τρεχούμενη πηγή ή τον "καπνίζανε" με λιβάνι. Ο Οκτώβρης, εποχή αλλαγής, ήταν ιδανικός μήνας για να "ξεπροβάλλουν" οι ψυχές αυτές που δεν είχαν τελειώσει το ταξίδι τους...

Οι "Νυχτοπαιδιές του Οκτώβρη"

Στη Μακεδονία και τη Θράκη υπήρχε η πίστη πως τον Οκτώβριο, όταν οι βροχές ξεκινούσαν και τα νερά "ξύπναγαν", οι Νεράιδες και οι Νεραϊδολαές έβγαιναν στα ποτάμια και στους μύλους τις νύχτες. Λέγεται πως "όποιος άκουγε γέλια στο νερό ή είδε φώτα να τρεμοπαίζουν κοντά σε νερόμυλο, δεν έπρεπε να πλησιάσει, γιατί θα τον 'κυκλώναν οι Νεράιδες' ". Πολλοί γεροντότεροι διηγούνται ακόμα ιστορίες για ανθρώπους που «βγήκαν να μαζέψουν ξύλα και γύρισαν το πρωί χωρίς μιλή, με τα ρούχα βρεγμένα και τα μάτια αλλού στραμμένα». Στην Ήπειρο μόλις έπεφτε ο ήλιος κλεινόntonουσαν όλοι μέσα στα σπίτια τους κι ερμητικά έκλειναν παράθυρα και πόρτες ενώ το βράδυ ακουγόntonουσαν

φωνές μικρών παιδιών από μακριά αλλά δεν έπρεπε να βγεις να αναζητήσεις τις φωνές γιατί ήταν στοιχειώματα...

Οι "Νυχτοπαιδιές του Οκτώβρη" είναι από τα πιο γοητευτικά και ταυτόχρονα σκοτεινά κεφάλαια της ελληνικής λαϊκής δαιμονολογίας. Η φράση αυτή δεν υπάρχει πάντα αυτούσια σε γραπτές πηγές. Είναι λαϊκός όρος που χρησιμοποιούνταν σε περιοχές της Μακεδονίας, της Θράκης και της Ηπείρου για να περιγράψει τις μυστηριώδεις νυχτερινές φωνές, τα τραγούδια, τα φώτα και τις "κινήσεις" που πίστευαν ότι συμβαίνουν όταν αρχίζει

η φθινοπωρινή υγρασία και οι πρώτες βροχές. Στον λαϊκό νου, όταν κάτι αλλάζει στη φύση, «ξυπνούν» και οι αόρατες δυνάμεις που κατοικούν μέσα της. Έτσι εξηγούσαν το πλήθος από περίεργους ήχους, γέλια, φώτα που έβλεπαν κοντά στα ποτάμια, στους μύλους και στα δάση. Αυτές οι νυχτερινές εμφανίσεις ονομάζονταν “Νυχτοπαιδιές” , από τη λέξη παίζω τη νύχτα· δηλαδή “τα παιχνίδια της νύχτας” .

Πίσω τους βρίσκονταν, σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, οι Νεράιδες, οι Νεραΐδολες και οι Νεροκόρες, πνεύματα του νερού και του αέρα, που ξυπνούν όταν πέφτουν οι πρώτες φθινοπωρινές στάλες. Στην ελληνική παράδοση, οι Νεράιδες δεν είναι πάντοτε καλοσυνάτες. Είναι πλάσματα αμφίθυμα, φύλακες των ποταμιών, των πηγών και των μύλων. Ο λαός πίστευε ότι με τον πρώτο Οκτωβριάτικο νερό, «βγαίνουν να χορέψουν και να λουστούν»,

ιδιαίτερα στις νύχτες με φεγγάρι. Στη Μακεδονία έλεγαν πως: «Όταν τα νερά γυαλίζουν τη νύχτα και φαίνονται φώτα, μην πας εκεί — οι Νυχτοπαιδιές χορεύουν.». Οι Νεραΐδολες, αντίστοιχα, είναι τα αρσενικά τους. Περιγράφονται ως ψηλοί, λευκοί, σχεδόν διάφανοι άνδρες, που παίζουν φλογέρα και προσελκύουν τους ανθρώπους για να τους παραπλανήσουν. Οι μαρτυρίες που διασώθηκαν (π.χ. από

λαογράφους όπως ο Πολίτης ή ο Κακριδής) περιγράφουν ότι οι άνθρωποι έβλεπαν φώτα να κινούνται στις όχθες, σκιές που περνούσαν γοργά ανάμεσα στα δέντρα, γέλια και τραγούδια που σταματούσαν μόλις πλησίαζες.

Ορισμένοι έλεγαν ότι είδαν “γυναίκες με λευκά φορέματα και μαλλιά μακριά να λούζονται στο ρέμα” , άλλοι “παιδιά που έτρεχαν και χάνονταν μόλις τα φώναζες” . Η παράδοση τόνιζε πως: «Αν σταθείς να τις δεις, θα σε φωνάξουν με τ’ όνομά σου. Μην απαντήσεις, γιατί τότε σε παίρνουν στο χορό τους.» Οι “Νυχτοπαιδιές” συνδέονται σχεδόν πάντα με νερό και κίνηση: ρέματα, νερόμυλους, λιμνάζουσες πηγές, δασότοπους όπου ακούγεται ο ήχος του νερού. Ο Οκτώβριος είναι ο πρώτος

μήνας μετά το καλοκαιρινό στέγνωμα που το νερό ξανακυλά. Έτσι, ο λαός πίστευε ότι «μαζί με τα νερά ξυπνούν και τα πνεύματα του νερού». Στην Ήπειρο, στις παρυφές του Ζαγορίου, υπήρχε μια δοξασία πως αν κάποιος περνούσε νύχτα μπροστά από νερόμυλο κι έβλεπε τα φτερά του να γυρνούν χωρίς αέρα, ήταν σημάδι ότι "οι Νεράιδες λούζονται μέσα" .

Η παράδοση των Νυχτοπαιδιών του Οκτώβρη είναι βαθιά αρχετυπική. Εκφράζει τη

συνείδηση του ανθρώπου ότι η φύση έχει πνεύμα, ότι το φθινόπωρο δεν είναι μόνο εποχή θανάτου αλλά και αναγέννησης — το νερό ξαναρχίζει να κυλά, το σκοτάδι δυναμώνει, οι δυνάμεις του αοράτου αποκτούν φωνή. Οι "Νυχτοπαιδιές" λοιπόν δεν είναι απλώς φαντάσματα· είναι η προσωποποίηση της ζωντανής φύσης που "παίζει τη νύχτα" ανάμεσα σε φθορά και ζωή. Στη λαϊκή συνείδηση, ο Οκτώβρης είναι ο μήνας του πρώτου φόβου· όχι τρόμου, αλλά σεβασμού. Η γη ανασαίνει και μαζί της κινούνται οι σκιές. Ο άνθρωπος, γυρνώντας από τα χωράφια, ακούει το

νερό να μιλά και νιώθει ότι "δεν είναι μόνος" . Πολλοί παλιοί χωρικοί διηγούνταν ιστορίες όπως: «Πήγα να φέρω νερό τη νύχτα και είδα φώτα να τρεμοπαίζουν πάνω στο ρέμα· έσκυψα να δω και μου φάνηκε πως ήταν παιδιά που παίζανε. Μα σαν έκανα ένα βήμα, χάθηκαν. Το πρωί βρήκα μόνο πατημασιές στο βρεμένο χώμα

— μικρές σαν παιδικές, μα δεν ήταν καμιά ψυχή στο χωριό.» Άλλοι έλεγαν ότι άκουγαν τραγούδι χωρίς φωνή· μια μελωδία σαν φύσημα του ανέμου. Αυτή θεωρούσαν "τη φλογέρα του Νεραϊδολαού" .

Ο "καιρός του φιδιού"

Στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο και στα νησιά του Ιονίου υπήρχε μια παράδοση πως τον Οκτώβρη, όταν ο καιρός αλλάζει, τα φίδια αναζητούν τόπο να κουρνιαξουν για τον χειμώνα. Ταυτόχρονα, πίστευαν πως μαζί με τα φίδια "κινούνται και τα κακά πνεύματα" , γι' αυτό κι έλεγαν: «Του φιδιού ο καιρός, του δαίμονα ο καιρός». Οι νοικοκυρές έβαζαν θυμίαμα στις γωνιές του σπιτιού, ή ράντιζαν με αγιασμό τις

αποθήκες για να «μη φωλιάσουν ούτε φίδι ούτε πειρασμός».

Οι “Φωτιές του Αγίου Δημητρίου” και τα πνεύματα του χειμώνα

Ο Άγιος Δημήτριος (26 Οκτωβρίου) είναι κομβική ημερομηνία στον λαϊκό κύκλο του έτους — σηματοδοτεί την αρχή του χειμώνα. Στη Δυτική Μακεδονία, στη Θεσσαλία και στη Θράκη, το βράδυ της γιορτής άναβαν μεγάλες φωτιές (“τα Δημήτρια” ή “τ’ Αγιοδημητριάτικα”)

για να διώξουν τα “κακά του χρόνου” και τα “πνεύματα του σκότους” που “κατεβαίνουν με το κρύο” . Οι νέοι πηδούσαν πάνω από τις φωτιές για «υγεία και καθαρισμό», και έλεγαν πως αν περάσεις χωρίς να σε “πιάσει η φλόγα” , δεν θα σε πιάσει ούτε το κακό μάτι όλο τον χειμώνα.

Οι “σκιές στα περιβόλια”

Στην Αιτωλοακαρνανία και στην Ήπειρο, υπήρχε ο θρύλος ότι τον Οκτώβριο, όταν οι ομίχλες πέφτουν χαμηλά, “οι σκιές των προγόνων γυρνούν να δουν τα χωράφια

τους” . Οι γεωργοί δεν δούλευαν πολύ πρωί ή αργά απόγευμα, για να “μην πατήσουν τη σκιά του παππού ή του γεωργού που πέρασε” . Η λαϊκή παράδοση ήθελε πως όποιος τις έβλεπε, “θα ’ χει καλό θέρος, γιατί τον γνώρισε το χώμα” .

Ο “καιρός των καλικαντζάρων που ετοιμάζονται”

Παρότι οι καλικάντζαροι εμφανίζονται τα Χριστούγεννα, σε πολλά χωριά της Πελοποννήσου και της Κεντρικής Ελλάδας πίστευαν πως αρχίζουν να “ξυπνούν” από τα έγκατα της γης τον Οκτώβρη, όταν «η γη παγώνει και σκληραίνει». Τότε «σμίγουν και τ’ αρχίζουν τα πονηρά», όπως έλεγαν: περίεργοι ήχοι, σπασμένα εργαλεία, αναποδιές στα σπίτια, όλα θεωρούνταν σημάδια ότι “οι κάτω ετοιμάζουν την άνοδό τους” .

Οι “νύχτες των ψυχών” στο Πήλιο και στη Μάνη

Στην παλιά λαϊκή θρησκευτικότητα υπήρχε η πεποίθηση πως τον Οκτώβριο, ειδικά στις πρώτες βροχερές νύχτες, οι ψυχές των νεκρών επιστρέφουν για λίγο στη γη, όχι εχθρικά, αλλά “για να ζεσταθούν και να θυμηθούν”. Οι γριές άφηναν κεράκια αναμμένα στα παράθυρα ή στα μνήματα, έβαζαν λίγο κρασί “για τους περαστικούς”, και έλεγαν: “Να μη μείνουν στο σκοτάδι οι δικοί μας απόψε”. Αυτή η δοξασία έχει ομοιότητες με τις ευρωπαϊκές φθινοπωρινές “νύχτες των ψυχών” (όπως στο Halloween), αλλά στην ελληνική ύπαιθρο παρέμεινε πιο σεμνή και λιγότερο θεαματική.

Ίσως τελικά ο Οκτώβριος να είναι το σύνορο ανάμεσα στο ορατό και το αόρατο.

Κι όπως σε κάθε σύνορο, εκεί κατοικεί το μυστήριο. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτή την εποχή η νύχτα αρχίζει να κυριαρχεί, όπως δεν είναι τυχαίο ότι οι άνθρωποι νιώθουν περισσότερο την ανάγκη για θαλπωρή, για ιστορίες, για πίστη. Ο Οκτώβριος δεν φέρνει τον θάνατο· φέρνει την ενθύμηση του ότι υπάρχει — και μέσα σε αυτή την ενθύμηση, γεννιέται η σοφία.

Από όλες τις εποχές του χρόνου, ο Οκτώβριος είναι ίσως η πιο μυσταγωγική. Μας θυμίζει ότι ο κόσμος είναι κύκλος και πως η φθορά είναι μορφή τελειότητας. Όπως τα φύλλα πέφτουν για να θρέψουν το χώμα, έτσι και οι άνθρωποι χρειάζονται τις μικρές εσωτερικές “πτώσεις” τους για να ξαναγεννηθούν. Ο Οκτώβριος είναι η παύση πριν το επόμενο κεφάλαιο — η σιωπή πριν την προσευχή, η δύση πριν την ανατολή....

Η Ελίζα Σόρογκα μιλάει για την «κυθηραϊκή

εμπειρία» της immersive ηχητικής παράστασης «Πρόσεξε μην νυχτωθείς εις την Παλαιόχωρα». *(Η συνέντευξη δόθηκε στην Κατερίνα Παρρή στις 16/09/25 για το ηλεκτρονικό περιοδικό ελculture)*

«Μην νυχτωθείς εις την Παλαιόχωρα γιατί θα ακούσεις περίεργους ήχους θα δεις καλπασμούς επάνω στα τείχη της, θα δεις σκιές να περνούνε, θα ακούσεις ήχους, θα ακούσεις στρατιώτες, θα ακούσεις κραυγές μέσα στη νύχτα, θα ακούσεις νήπια να κλαίνε», λέει ο θρύλος του «ξενολαού», για την παλιά πρωτεύουσα των Κυθήρων που λεηλατήθηκε από τον Μπαρμπαρόσα (1538). Αυτή την “ghost town”, από την οποία προέρχονται οι περισσότεροι κυθηραϊκοί θρύλοι, τιμάει με το έργο της η Ελίζα Σόρογκα με τη μοναδική

immersive ηχητική παράσταση στο απόλυτο σκοτάδι με τίτλο «Πρόσεξε μην νυχτωθείς εις την Παλαιόχωρα: μια κυθηραϊκή εμπειρία».

Έτσι στα χνάρια όλων όσων ενέπνευσε ο Μπαρμπαρόσα στον τόπο των Κυθήρων, στους θρύλους και τους μύθους ξωτικών και δαιμόνων στα λαγκάδια του νησιού ξεκίνησε το ηχητικό ταξίδι της η Ελίζα Σόρογκα σε μορφή podcast κι εξελίσσοντας την έρευνά της, έφτασε στη δημιουργία του έργου «Πρόσεξε μην νυχτωθείς εις την Παλαιόχωρα: μια κυθηραϊκή εμπειρία». «Ένα έργο “από τα Κύθηρα” όχι “στα

Κύθηρα” ». Μετά την επιτυχημένη πορεία του τον Μάιο στην Αθήνα και τον Αύγουστο στα Κύθηρα, το έργο επέστρεψε

τον

Σεπτέμβριο (18 – 28 Σεπ.) στην Αθήνα στο θέατρο Άβατον.

Με τα μάτια κλειστά (όλοι οι ακροατές φόραγαν ατομικά ακουστικά κλειστού τύπου και μάσκες ύπνου) η αφήγηση ξεδιπλώνονταν σαν τελετουργία με τρισδιάστατα ηχοτοπία. Η Ελίζα Σόρογκα προτείνει έναν νέο τρόπο να αφηγούμαστε ιστορίες, να ακούμε τους τόπους και να θυμόμαστε όσους πέρασαν και άφησαν το αποτύπωμά τους. Αξιοποίησε τις δυνατότητες της τεχνολογίας τρισδιάστατης ηχογράφησης (binaural recording) με τις ηχογραφήσεις να πλαισιώνονται από πρωτότυπα ηχοτοπία που καταγράφηκαν στον τόπο των Κυθήρων και συνθέσεις του διεθνούς φήμης ηχητικού καλλιτέχνη και συνθέτη ηλεκτρονικής μουσικής Jeph Vanger. Το

έργο της είναι η ίδια η κυθηραϊκή εμπειρία, διασώζοντας τις φωνές ενός τόπου, διαφυλάσσοντας τις ιστορίες του κι ανοίγοντας τις ερμηνείες τους σε εμάς. Μας καλεί να τις ακούσουμε και να τις αισθανθούμε αφουγκραζόμενοι μια άλλη μορφή ιστορικής «αλήθειας», αυτής που προέρχεται από τη φωνή των ανθρώπων κι ας μιλούν για θρύλους. Ακολουθεί η συνέντευξη:

«ΠΡΟΣΕΞΕ ΜΗΝ ΝΥΧΤΩΘΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ: ΜΙΑ ΚΥΘΗΡΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ»: Ξεκινάω πρώτα από τον τίτλο, ποια είναι η ιστορία ή το σκεπτικό από το οποίο προέκυψε.

Είχα πάει να επισκεφτώ την Ελένη Χάρου [φιλόλογο π. Επιμελήτρια Ενετικού Αρχείου, Ιστορικό και π. προϊσταμένη στο Τοπικό Αρχείο Κυθήρων] ώστε να ηχογραφήσω τους κυθηραϊκούς θρύλους που θυμόταν. Από εκείνη ξεκίνησαν όλα. Είχα μπει στην ιστοσελίδα της eleniharou.gr και ανακάλυψα ότι διατηρεί πλούσιο αρχείο από κυθηραϊκά θέματα κυρίως λαογραφικού και ιστορικού χαρακτήρα και εκεί ξεχώρισα τους θρύλους, τις δοξασίες και τις δεισιδαιμονίες που έχουν διασωθεί, με τη μέθοδο του «χαλασμένου τηλεφώνου» από στόμα σε στόμα και από γενιά σε γενιά. Στην επίσκεψή μου αφηγήθηκε τον θρύλο του «ξενολαού». [Το

τάγμα των ξωτικών και των δαιμόνων που κάνουν παρέλαση τις νύχτες στα λαγκάδια των Κυθήρων κρατώντας τα πιο θορυβώδη όργανα. Φημολογείται πως δημιουργήθηκε από τον απόηχο που άφησε στο συλλογικό ασυνείδητο η επιδρομή του πειρατή Μπαρμπάροσα. Πολλοί είχαν ακούσει τον «ξενολαό» να περνά τις νύχτες από την Παλαιόχωρα]. Την ιστορία αυτή, της την είχε πει η γιαγιά η Τασία, τώρα 101 ετών, η γιαγιά του συζύγου μου του Ζαχαρία, ο οποίος είναι από τα Κύθηρα και γι' αυτό πηγαίνω κι εγώ τα τελευταία χρόνια και έτσι ξεκίνησε το όλο εγχείρημα.

Η αφήγηση του θρύλου του «ξενολαού» από την Ελένη Χάρου τελειώνει ως εξής: «Θυμάμαι την θεία την Τασία πολλές φορές και μου έλεγε ότι της έλεγε η μητέρα της ότι ποτέ μην νυχτωθείς εις την Παλαιόχωρα. Μην νυχτωθείς εις την Παλαιόχωρα γιατί θα ακούσεις περίεργους ήχους θα δεις καλπασμούς επάνω στα τείχη της, θα δεις σκιές να περνούνε, θα ακούσεις ήχους, θα ακούσεις στρατιώτες, θα ακούσεις κραυγές μέσα στη νύχτα, θα ακούσεις νήπια να κλαίνε». Ένα μεγάλο μέρος των κυθηραϊκών θρύλων προέρχεται από την Παλαιόχωρα, την παλιά πρωτεύουσα του νησιού, που λεηλατήθηκε ολοσχερώς από τον Μπαρμπάροσα το 1538 και έκτοτε δεν ξανακατοικήθηκε. Οπότε θεώρησα σκόπιμο

να ονομάσω το έργο τιμώντας αυτή τη ghost town, την «Παλαιόχωρα του θρύλου».

Θυμάσαι την αρχή αυτής της σκέψης, το σημείο που πυροδότησε την απόφασή σου να ασχοληθείς με τους μύθους και τους θρύλους των Κυθήρων;

Πηγαίνω στα Κύθηρα τα τελευταία 9 χρόνια. Υπήρχε ένα έντονο συναίσθημα: ήθελα να δημιουργήσω ένα έργο εκεί. Όχι

απλώς γυρίζοντας μια ταινία ή παρουσιάζοντας μια παράσταση εκεί, αλλά να συνομιλήσω με κάτι τόπο-ειδικό και βάση αυτού να γεννηθεί η ιδέα. Έχω αφιερώσει το έργο μου στην τοπο-ειδική προσέγγιση και αυτή είναι πάντα που με κινεί για να ξεκινήσω κάτι. Πρώτα ο τόπος, τα υπόλοιπα έπονται. Ήθελα να δημιουργήσω ένα έργο «από τα Κύθηρα» όχι «στα Κύθηρα». Με αφορμή μια ανοιχτή πρόσκληση που είχε το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια (SNFPHI) για τις Δημόσιες Ανθρωπιστικές

Επιστήμες ξεκίνησα να μελετώ τη λαογραφία του νησιού μέσα από τα βιβλία του Ιωάννου Π. Κασσιμάτη «Παλαιά και Σύγχρονη Κυθηραϊκή ζωή- Θρύλοι,

παραδόσεις και χρονικά του Κυθηραϊκού λαού». Έπειτα συνομίλησα με την Ελένη Χάρου και το αρχείο της και «έπεσα πάνω» στα «Ανάραχα» έναν από τους πιο γνωστούς κυθηραϊκούς θρύλους και εκεί αναθάρρησα καθώς η πρώτη μου αίσθηση πως αυτό το θέμα είχε ενδιαφέρον προς εξερεύνηση, απέδιδε τους πρώτους της καρπούς. [τι είναι τα «Ανάραχα»: εάν δεις το ανάραχο κάποιου, δηλαδή δεις τον σωσία του, ενώ ξέρεις ότι βρίσκεται σε ένα μέρος και τον δεις κάπου αλλού, αυτό προμηνύει τον θάνατό του. Αλλά δεν πρέπει να το μάθει ο ίδιος ότι τον είδες, πρέπει να

το πεις στην οικογένειά του για να του κάνουν κρυφά μνημόσυνο. Έτσι μόνο μπορεί να σωθεί]. Ήταν ο πρώτος θρύλος που διάβασα και μου κίνησε την περιέργεια. Τότε δεν ήξερα ακόμη αν υπάρχει αρκετό υλικό ώστε να μπορέσει να «σηκώσει» μια ολόκληρη παράσταση. Η πρότασή μου δεν πέρασε σε αυτήν την πρόσκληση αλλά η ιδέα είχε γεννηθεί και αυτό είχε σημασία. Έπειτα την εμπλούτισα αρκετά και την κατέθεσα στο Υπουργείο Πολιτισμού, στην ετήσια πρόσκληση για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά. Ήταν σαν να γράφω μεταπτυχιακή εργασία. Τόση δουλειά.

Θα σου ζητήσω να μου αποτυπώσεις τους ήχους που ξεχώρισες από τον τόπο των Κυθήρων και αποτελούν βασικά ηχοτοπία στην immersive ηχητική παράσταση.

Η πιο αξέχαστη εμπειρία ήταν όταν μαζί με τον Κωστή Κοντολέων, πρωταγωνιστή του έργου [γνώστη των Κυθηραϊκών θρύλων σε καλύτερο επίπεδο από κάθε άλλον παρότι είναι μόλις 25 χρονών(!), μουσικό, αγρότη, κτηνοτρόφο και υπερ-ταλέντο σε ό,τι καταπιάνεται] πήγαμε να ηχογραφήσουμε τις χήνες στο κοτέτσι του κάνοντας διάφορα τρικ για να εκμαιεύσουμε διάφορους ήχους. Μετά οι ηχογραφήσεις της κυριακάτικης Λειτουργίας στην εκκλησία, που τους ευχαριστώ που με άφησαν να ηχογραφήσω παρότι δεν ενδείκνυται, οι ηχογραφήσεις από το χαλασμένο γραμμόφωνο του Κωστή και οι ατέλειωτες ώρες που πειραματιστήκαμε δημιουργώντας ηχοτοπία για να

συνοδεύσουν τον θρύλο του «ξενολαού». Τουφεκίες, παράφωνα μαντολίνα, βιολιά και λαούτα, κουδούνες προβάτων και άλλους αυτοσχέδιους ήχους. Οι ηχογραφήσεις έγιναν με μικρόφωνο binaural, χαρακτηριστικό καθώς πάνω του έχει δύο αυτιά(!), που έχει αναπτυχθεί ώστε να αναπαράγει τις συνθήκες της ανθρώπινης τρισδιάστατης ακοής.

Για τον θρύλο του «ξενολαού» έγινε ηχογράφιση στο σπήλαιο της Αγίας Σοφίας στον Κάλαμο (Κύθηρα) με 10 άτομα να περπατούν σαν παρέλαση και να χτυπούν διάφορα όργανα και αντικείμενα, φωνές και κραυγές, δημιουργώντας μια παράφωνα χορωδία. Έπειτα βάλαμε ασύρματα ηχεία μέσα στη σπηλιά σε διάφορα σημεία με κλάματα μωρών να ακούγονται για την αναπαράσταση του θρύλου «τα κούλουθρα» (για την περιγραφή του θρύλου). Μέσα στη σπηλιά, ήμασταν βαθιά γύρω στα 30 μέτρα και είχε απόλυτο σκοτάδι. Τεράστια σπηλιά. Ήταν χειμώνας. Φοβερή εμπειρία.

Μίλησέ μου και για το σκεπτικό της επιλογής σου στην «ΚΥΘΗΡΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ» μαζί με τις ηχογραφήσεις των πρωτότυπων ηχοτοπίων να μπουν και συνθέσεις του Jeph Vanger.

Με τον Jeph είμαστε φίλοι χρόνια και μοιραζόμαστε την αγάπη για την DUB CULTURE και των χαμηλών συχνοτήτων στα μπάσα, το οποίο στάθηκε και η αφορμή

για να γνωριστούμε. Εξ αρχής πίστευα πως τα πρωτότυπα ηχοτοπία δεν θα ήταν αρκετά για να πλαισιώσουν την αφήγηση των θρύλων και να δημιουργήσουν ένα πλήρες έργο. Χρειαζόταν πρωτότυπη μουσική για τη δημιουργία συναισθημάτων και ηχοχρωμάτων αλλά και για τις «γέφυρες» μέσα και ανάμεσα στις αφηγήσεις των θρύλων.

Πριν καταθέσω την πρόταση μοιράστηκα την ιδέα μαζί του και του ζήτησα να συνεργαστούμε. Επειδή έχουμε νομίζω μια κοινή αντίληψη της πραγματικότητας αλλά και κοινές αφετηρίες μουσικών βιωμάτων, η συνεργασία πήγε πολύ ομαλά και αλληλοσυμπληρωνόμασταν κατά τη δημιουργική διαδικασία. Οι συνθέσεις του είναι αναπόσπαστο κομμάτι του έργου και απογειώνουν την εμπειρία.

Εσύ μας παρουσιάζεις μια ηχητική εγκατάσταση που εκτυλίσσεται στο απόλυτο σκοτάδι, με μάσκες ύπνου στα μάτια και ακουστικά στ' αυτιά,

«ζητώντας» την απόλυτη προσοχή χωρίς κανένα οπτικό περισπασμό. Αναρωτιέμαι αν αυτό είναι και θέση σου σε αυτή την εποχή που είμαστε προσκολλημένοι μπροστά σε οθόνες κινητών και των οδηγιών για digital detox.

Έτυχε – πέτυχε!

Απ' όλη σου τη μέχρι τώρα έρευνα και τη μελέτη και την επαφή με την προφορική παράδοση ποιοι είναι οι συλλογισμοί της δικής σου σοφίας που έχεις αποκομίσει σε σχέση με την ανθρώπινη φύση μας και τις διαφορές τους στην ιστορία του χρόνου.

Για μένα, αυτή η έρευνα και η μελέτη της προφορικής παράδοσης έχει αξία γιατί κρύβει μυστικά για το πώς πραγματικά ζούσαν οι άνθρωποι σε παλαιότερες εποχές ή τι σκέφτονταν, τι τους τραβούσε το ενδιαφέρον, ή τι τους φόβιζε. Τι ιστορίες έλεγαν όταν δεν υπήρχε η τηλεόραση και το ρεύμα. Όταν έπεφτε το φως και ήταν σκοτάδι. Εάν ήθελες για παράδειγμα να πας από τον Ποταμό στο Λιβάδι (δύο από τα μεγαλύτερα χωριά των Κυθήρων), πήγαινες με το γαϊδούρι και περνούσες από διάφορα μέρη που εάν ήταν νύχτα και δεν είχε φως, δεν ήξερες τι άκουγες. Υπήρχε μια διαφορετική αντίληψη της πραγματικότητας. Ας δοκιμάζαμε να περπατήσουμε βράδυ σε κάποιο απόμακρο

σημείο. Πάλι μια τρομακτική εμπειρία θα ήταν, απλώς κανείς πλέον δεν θα το κάνει. Προσωπικά πιστεύω πως μόνο μέσα από την ιστορία της τέχνης και την (προφορική) παράδοση μπορούμε να μάθουμε πώς πραγματικά ζούσαν οι άνθρωποι παλιά. Και θυμάμαι όταν ήμουν μικρή σιχαινόμουν το μάθημα της ιστορίας και ρωτούσα τον

πατέρα μου: «ναι, ωραία όλα αυτά, αλλά τι συζητούσαν μεταξύ τους οι άνθρωποι, τι τους απασχολούσε, πώς ήταν η καθημερινότητά τους;».

Έχεις διασώσει μέρος της προφορικής παράδοσης ενός τόπου, μέσα από την εμπειρία των ανθρώπων που το βιώνουν, αυτών που έχουν σχέση με τον τόπο κι εκείνων που δεν έχουν καμία σχέση, πώς έχεις αντιληφθεί την ανταπόκριση αυτή σε σχέση με αυτό που έχεις δημιουργήσει;

Η ανταπόκριση των ανθρώπων και στις δύο περιπτώσεις ήταν πολύ θετική, πολλοί μάλιστα ήρθαν και με αγκάλιασαν χωρίς να με ξέρουν, στο τέλος έβλεπα πως κάποιοι είχαν δάκρυα στα μάτια και άλλοι που ερχόντουσαν με πολύ μεγάλο ενθουσιασμό να μου πουν «μα τι ήταν αυτό; Μας έβαλε σε έναν κόσμο μεταξύ ξύπνιου και ονείρου, μια πραγματική εμπειρία «εμβύθισης» ή παρεμφερή λόγια. Είχε πλάκα πώς μερικοί άλλοι στο τέλος της παράστασης, επειδή υπάρχει η ψευδαίσθηση της ζωντανής

αφήγησης με ρωτούσαν για το πού καθόντουσαν οι ηθοποιοί όλη αυτή την ώρα και γιατί δεν έρχονται στο τέλος να υποκλιθούν. Δεν θα ξεχάσω όταν ένας άντρας είπε στον διπλανό του αφού έβαλε τη μάσκα ύπνου και ξεκίνησε η παράσταση «ρε συ βλέπεις τίποτα»;

Μοιράσου μαζί μας αυτό τον θρύλο που εσύ προσωπικά ανατρίχιασες ακούγοντάς τον.

«Τα κούλουθρα». Τα «κούλουθρα» είναι τα μωρά που πέθαιναν πριν προλάβουν να βαπτιστούν. Τότε, κάνανε πολλά παιδιά και όσα ζούσανε και όσα μένανε. Κάποια παιδιά επίσης ήταν προϊόντα παράνομων δεσμών που δεν μπορούσαν βέβαια να τον αποκαλύψουν σε εκείνη την εποχή. Επειδή ήταν αβάφτιστα, δεν μπορούσαν να τα θάψουν στα κοιμητήρια και τα έθαβαν εκτός κοιμητηρίων, κοντά σε εκκλησίες ή σε ξέφωτα. Γι' αυτά λοιπόν τα παιδιά ο

θρύλος λέει ότι σε εκείνα τα μέρη, τις νύχτες ακούγανε μωρά να κλαίνε..

Δεν μπορώ να μην αναφέρω το όνομα Σοφία Σεϊρλή με τη φωνή της να είναι μέρος στην εμπειρία αυτή. Πώς πλέον εσύ αντιλαμβάνεσαι μέσα και από την προσωπική σου επαφή τα σημεία που την ακούς στο έργο σου.

Όταν ξεκίνησα τις ηχογραφήσεις ήθελα η προσέγγιση να είναι «θεάτρου- ντοκιμαντέρ» και να μην εμπλακούν ηθοποιοί. Να είναι Τσιριγώτες (δηλαδή από το Τσιρίγο, μια παλαιότερη ονομασία για τα Κύθηρα) που θα αφηγηθούν τα λόγια «της γιαγιάς» και «του θείου». Δεν έχω κάτι με τους ηθοποιούς αλλά επειδή το background μου είναι

στο ντοκιμαντέρ αισθάνομαι πιο άνετα και επίσης προτιμώ το ακατέργαστο και το ωμό. Όμως εδώ υπήρχε script, οπότε κλωτσούσε το πράγμα. Ο Κωστής που ανέφερα παραπάνω, στον ρόλο του «θείου» ακολούθησε σε μια πιο αφηρημένη γραμμή το σενάριο και τα περισσότερα τα είπε «απέξω» οπότε η προσέγγιση «θεάτρου ντοκιμαντέρ» πέτυχε. Όμως η Τσιριγώτισσα γιαγιά ενώ είχε πολύ καλή χροιά φωνής και ήταν πολύ πρόθυμη να το κάνει, δεν ήξερε τους θρύλους και έτσι ακουγόταν ότι τους διαβάζει. Αφού το ηχογραφήσαμε όλο και το άκουσα, είδα πως «δεν περνούσε». Έτσι άρχισα να αναζητώ ηθοποιό. Ευχαριστώ την Σταματίνα Στρατηγού και την

Μαριάννα Κάλμπαρη που με οδήγησαν στη Σοφία Σεϊρλή. Όταν της τηλεφώνησα, στην αρχή της φάνηκε παράξενο και δεν ήταν σίγουρη ότι θα πετύχει ένα εγχείρημα στο θέατρο χωρίς εικόνα. Παρόλα αυτά δέχτηκε να αναλάβει τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Η εξαιρετική της εμπειρία και ευφυΐα την έβαλαν αμέσως μέσα στο έργο. Το ηχογραφήσαμε με ελάχιστες πρόβες «μονοστεκιά» που λέμε, οι επαναλήψεις που χρειάστηκε να κάνουμε ήταν ελάχιστες. Εξαιρετικό χρώμα στη φωνή της, ήξερε πού να βάζει τις παύσεις και πού να δίνει έμφαση. Είχα μείνει άναυδη και συνάμα ήμουν τόσο ευτυχισμένη που επιτέλους το έργο «έδεσε». Όταν την καλέσαμε στην πρεμιέρα στο Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού μου είπε «ΟΚ, τώρα που το άκουσα ολοκληρωμένο με τη μουσική και τον τρισδιάστατο ήχο, λειτουργεί τελικά, μπράβο». Αφού η παράσταση ολοκλήρωσε τον πρώτο της κύκλο στην Αθήνα, ταξίδεψε τον Αύγουστο στα Κύθηρα.

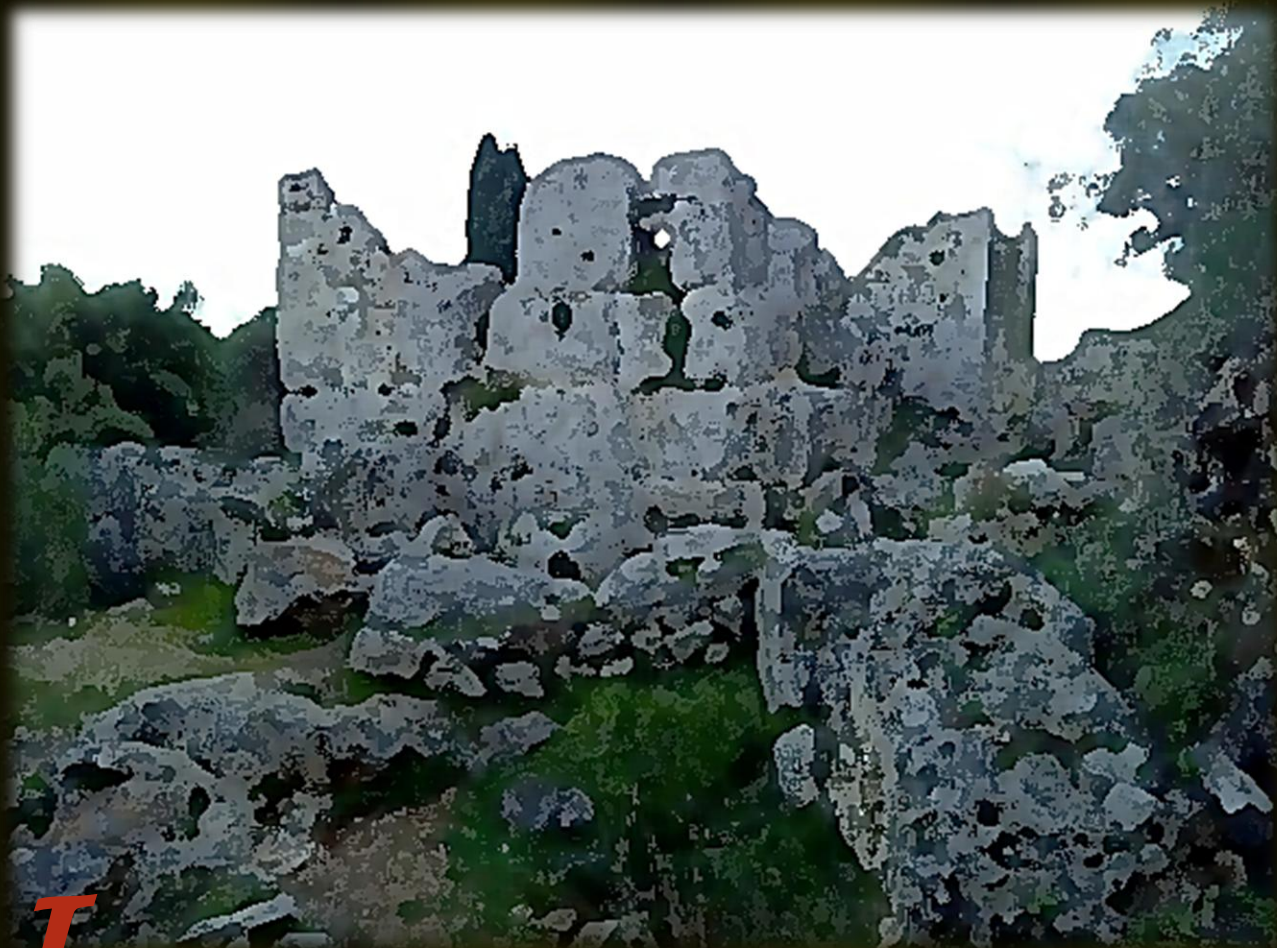
Την ημέρα που μάθαμε τα δυσάρεστα νέα μάλιστα είχαν έρθει κάτι φίλοι της να παρακολουθήσουν την παράσταση και μου είπαν πως θα της στείλουν μήνυμα. Λίγες

ώρες μετά μάθαμε πως πνίγηκε στους Φούρνους της Ικαρίας. Για αρκετές μέρες μετά δεν ήθελα να ακούσω το έργο, γιατί ένιωθα παράξενα να ακούω τη φωνή της. Περίεργο αυτό με την ηχογράφηση της φωνής, μένει αθάνατο «το πνεύμα» με έναν παράξενο τρόπο, γιατί δεν υπάρχει εικόνα και έτσι δημιουργείται μια ψευδαίσθηση πως είναι δίπλα σου. Με τη φωνή της ζωντάνεψε τους μύθους και τους θρύλους των Κυθήρων και θα συνοδεύει για πάντα αυτό το σημαντικό για εμάς κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

Τι αγαπάς στα Κύθηρα και η δική σου ματιά ξεχωρίζει;

Δεν μοιάζει με κανένα άλλο νησί. Έχει έντονη ενέργεια. Αυτό που λένε «ή θα σε διώξει ή θα το αγαπήσεις παράφορα», δεν έχει ενδιαμέσο ή για τα νέα ζευγάρια λένε ότι «εάν πάνε διακοπές στα Κύθηρα ή θα τους δέσει ή θα τους χωρίσει» το νησί, να και ένας σύγχρονος θρύλος!

Επίσης έχει ένα μοναδικό φως που ίσως κάποιος φωτογράφος να μπορούσε να το βάλει σε λέξεις. Αλλά νομίζω πως είναι η ενέργεια όπως αυτή αναδύεται γύρω και μέσα από τις πεδιάδες και τα βουνά.!!.

Iθάκη: Νέα αρχαιολογικά ευρήματα φωτίζουν την ιστορία του Οδυσσέα

Σημαντικά νέα στοιχεία για τη μακραίωνη ιστορική και πολιτισμική εξέλιξη της Ιθάκης αναδεικνύει το ερευνητικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στη μείζονα αρχαιολογική θέση του Αγίου Αθανασίου - Σχολής Ομήρου, στο βόρειο τμήμα του νησιού, όπως ανακοίνωσε το υπουργείο Πολιτισμού. Σύμφωνα με τα ευρήματα, οι αρχαιότερες μαρτυρίες ανθρώπινης δραστηριότητας στην θέση χρονολογούνται στην Τελική Νεολιθική φάση (ύστερη 5η/4η χιλιετία π.Χ.), ενώ

ενδιαφέρον παρουσιάζει η ακέραιη υπόγεια κρήνη/δεξαμενή στο χώρο η οποία χρονολογείται στην Μυκηναϊκή ανακτορική φάση.

Η θέση, γνωστή ήδη από τον 19ο αιώνα ως «Σχολή Ομήρου», εντοπίζεται στις ανατολικές υπώρειες της Εξωγής, σε περιοχή πλούσια σε υδάτινους πόρους. Στο κέντρο της δεσπόζει ένας ογκώδης βραχώδης σχηματισμός, ενώ οι αρχαιότερες εκτείνονται σε δύο διαμορφωμένα άνδρα, ενωμένα με λαξευτές κλίμακες, καθώς και σε

χαμηλότερα σημεία του χώρου. Στο Άνω Άνδηρο ξεχωρίζει το υπόλειμμα ενός ελληνιστικού πύργου (3ος αι. π.Χ.), ενώ στο Κάτω Άνδηρο κυριαρχεί ένα μεγάλο ορθογώνιο κτίσμα. Οι αρχαιότερες ενδείξεις ανθρώπινης παρουσίας χρονολογούνται στην Τελική Νεολιθική (ύστερη 5η – 4η χιλιετία π.Χ.), με ευρήματα όπως δεκάδες πυριτολιθικά εργαλεία και εκατοντάδες θραύσματα αγγείων. Από την Εποχή του Χαλκού, έχουν εντοπισθεί δεκάδες θραύσματα που προέρχονται από περίπου 30 διαφορετικά αγγεία του ύστερου 14ου και 13ου αι. π.Χ.

Εξαιρετικού ενδιαφέροντος είναι η ύπαρξη μιας υπόγειας κρήνης/δεξαμενής με εκφορική τοιχοποιία από μεγάλους λίθους — μία από τις ελάχιστες γνωστές του είδους. Η κατασκευή, σε συνδυασμό με ευρήματα Υστερομυκηναϊκής κεραμικής (όπως κύλικες), ενισχύει την υπόθεση ότι χρονολογείται στη μυκηναϊκή ανακτορική περίοδο, όπως είχε ήδη προτείνει η προηγούμενη ερευνητική ομάδα. Η μυκηναϊκή εγκατάσταση της Σχολής Ομήρου φαίνεται ότι εξυπηρετούσε στρατηγικές λειτουργίες, όπως η εποπτεία λιμένων και γαιών, αλλά και η διαχείριση των πλούσιων υδάτινων πόρων της περιοχής. Η θέση εντάσσεται σε ένα πλέγμα 7-8 μυκηναϊκών εγκαταστάσεων της βορειοδυτικής Ιθάκης, προσδιορίζοντας πιθανώς τον πυρήνα του κατά παράδοση «Οδυσσειακού» αστικού κέντρου κατά τους 14ο–13ο αι. π.Χ.

Στους ιστορικούς χρόνους, ο κύριος όγκος κεραμικής χρονολογείται στην Ελληνιστική και πρώιμη Ρωμαϊκή περίοδο (έως 1ο–2ο αι. μ.Χ.), με αρκετά όστρακα μεγάλων αγγείων και οκτώ θραύσματα περιρραντηρίων, που παραπέμπουν στη χρήση του χώρου ως ιερού. Ανάμεσα στα κινητά ευρήματα ξεχωρίζουν 34 θραύσματα πήλινων αναθημάτων, δεκάδες αγνύθες, ένας μικρός θησαυρός χρυσών κοσμημάτων και άλλα

αντικείμενα από χαλκό, καθώς και περισσότερα από 100 νομίσματα ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων (3ος αι. π.Χ. – 2ος αι. μ.Χ.), που τεκμηριώνουν σταθερή επισκεψιμότητα στον χώρο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν 14 ενσφράγιστες κεραμίδες, με επιγραφές στα

ελληνικά και λατινικά. Σε μία διακρίνεται το γράμμα «Δ», ενδεχομένως συντομογραφία για τη λέξη «δημοσία», ενώ άλλη φέρει τα κατοπτρικά γράμματα «ΔΗ», πιθανή ένδειξη δημόσιας ιδιοκτησίας. Δύο κεραμίδες διασώζουν το όνομα του Απόλλωνα Αγυιέως, μαρτυρώντας τοπική λατρεία. Ξεχωρίζει, όμως, επιγραφή σφραγισμένη με το όνομα [ΟΔ]ΥCCEOC (σε γενική πτώση), και ακόμη μία εγχάρακτη αφιέρωση με το πιθανό όνομα του ήρωα στη δοτική (ΟΔΥC[CEI]), πιθανώς προσφορά προσκυνητή.

Τα νέα ευρήματα έρχονται να συμπληρώσουν παλαιότερες μαρτυρίες, όπως η εγχάρακτη επιγραφή ΕΥΧΗΝ ΟΔΥCCEI σε πήλινο προσωπίο από το Σπήλαιο του Όρμου της Πόλης, αναδεικνύοντας τη διαχρονική λατρεία του Οδυσσέα στη βορειοδυτική Ιθάκη. Η νέα ανάλυση των δεδομένων επιτρέπει με ασφάλεια την ταύτιση του ελληνιστικού μνημειακού συγκροτήματος με το Οδυσσεΐον της Ιθάκης, στο οποίο αναφέρεται ψήφισμα του δήμου των

Ιθάκων του 207 π.Χ. από τη Μαγνησία της Μικράς Ασίας [IG IX 12 4, 1729].

Το Οδυσσεΐον, που πιθανόν περιλάμβανε ιερό ή ηρώο αφιερωμένο στον Οδυσσέα και φιλοξενούσε τους σχετιζόμενους αγώνες («Οδύσσεια»), έχει

αποτελέσει αντικείμενο επιστημονικής συζήτησης ήδη από τη δεκαετία του 1930. Σήμερα, με βάση τη συνδυαστική αξιολόγηση αρχιτεκτονικών, κεραμικών και επιγραφικών ευρημάτων, τεκμηριώνεται η ύπαρξη δημόσιου μνημειακού συγκροτήματος με σημαντικό ρόλο στον

θρησκευτικό, κοινωνικό και ίσως πολιτικό βίο των Ιθακησίων στους ελληνιστικούς και πρώιμους ρωμαϊκούς χρόνους — με πιθανή προσκυνηματική ακτινοβολία.

Σε ανακοίνωσή του ο δήμαρχος Ιθάκης Διονύσης Στανίτσας αναφέρει πως ο δήμος πρόκειται να καταβάλει «κάθε δυνατή προσπάθεια» για την προστασία, την ανάδειξη και την προβολή των ευρημάτων, ενώ αποκάλυψε πως είναι έτοιμος να χρηματοδοτήσει ανασκαφές στην περιοχή.

*Τ*ι Μπορεί να μας Πει ο Χάιντεγκερ για την Τεχνητή Νοημοσύνη; *(Το άρθρο - αφιέρωμα είναι Χριστόφορου Πελέκη, μέλους του Φίλωνα)*

Η φιλοσοφία του Μάρτιν Χάιντεγκερ μάς καλεί να σκεφτούμε πιο βαθιά τη σχέση μας με την τεχνολογία και, ειδικά σήμερα, με την τεχνητή νοημοσύνη. Μας προειδοποιεί ότι, αν δεν είμαστε προσεκτικοί, μπορεί να φτάσουμε στο σημείο η τεχνολογία να ελέγχει εμάς — αντί να τη χρησιμοποιούμε εμείς για να κάνουμε τη ζωή μας καλύτερη.

Η τεχνητή νοημοσύνη αλλάζει τον κόσμο με απίστευτη ταχύτητα. Από εφαρμογές που

προβλέπουν τα πάντα, μέχρι ρομπότ που μαθαίνουν μόνα τους, η καθημερινότητά μας γίνεται όλο και πιο «τεχνολογική». Όμως, μήπως έτσι χάνουμε κάτι από την ίδια μας την ανθρώπινη υπόσταση;

Ο Χάιντεγκερ, ένας από τους πιο σημαντικούς φιλοσόφους του 20ού αιώνα, είχε μιλήσει ακριβώς γι' αυτό: για το πώς η τεχνολογία μπορεί να αλλάξει τον τρόπο που βλέπουμε τον εαυτό μας και τον κόσμο γύρω μας.

Στο έργο του Είναι και Χρόνος, ο Χάιντεγκερ μιλά για το «Dasein», μια γερμανική λέξη που σημαίνει κυριολεκτικά «το Είναι-εδώ». Με αυτήν περιγράφει τη μοναδική ικανότητα του ανθρώπου να έχει επίγνωση της ύπαρξής του —να ρωτά «ποιος είμαι;», «γιατί υπάρχω;» και «ποιο είναι το νόημα της ζωής μου;». Αυτή η συνείδηση είναι που μας ξεχωρίζει από τα ζώα και τις μηχανές. Όμως, ο Χάιντεγκερ προειδοποιεί ότι η τεχνολογία μπορεί να περιορίσει αυτή τη βαθύτερη εμπειρία της ύπαρξης, αν τη δούμε μόνο ως εργαλείο για αποδοτικότητα και έλεγχο. Και εδώ μπαίνει η τεχνητή νοημοσύνη. Αν μια μηχανή μπορεί να «μαθαίνει», να «σκέφτεται» ή να παίρνει αποφάσεις, τότε τι σημαίνει αυτό για τη μοναδικότητα του ανθρώπου; Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αποκτήσει δικό της είδος ύπαρξης; Ο Χάιντεγκερ μάς ενθαρρύνει να σκεφτούμε τέτοια ερωτήματα όχι μόνο τεχνικά, αλλά και υπαρξιακά: τι σημαίνει «να είσαι» μέσα σε έναν κόσμο όπου τα όρια ανάμεσα σε άνθρωπο και μηχανή αρχίζουν να θολώνουν;

Στο δοκίμιό του Το Ερώτημα περί της Τεχνολογίας, ο Χάιντεγκερ εξηγεί ότι η τεχνολογία δεν είναι απλώς εργαλείο και

μηχανές —είναι ένας τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο. Εισάγει την έννοια του Gestell (στα ελληνικά αποδίδεται περίπου ως «πλαίσιαση» ή «δομική οργάνωση»). Αυτό σημαίνει ότι η τεχνολογία δεν μας δείχνει απλώς τον κόσμο, αλλά μας κάνει να τον βλέπουμε με έναν συγκεκριμένο τρόπο: σαν κάτι που υπάρχει για να το χρησιμοποιούμε. Όταν βλέπουμε τα πάντα —

ακόμα και τον εαυτό μας— ως «πόρους» προς εκμετάλλευση, τότε χάνουμε τη βαθύτερη αξία των πραγμάτων.

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι ίσως η πιο χαρακτηριστική μορφή αυτής της «πλαίσιασης». Με την απίστευτη ικανότητά της να υπολογίζει, να προβλέπει και να βελτιστοποιεί, μπορεί να μας κάνει να σκεφτόμαστε και εμείς με τον ίδιο τρόπο: να αποφασίζουμε όχι βάσει αξιών ή κρίσης, αλλά όπως «θα το έβλεπε» μια μηχανή. Έτσι όμως κινδυνεύουμε να χάσουμε την ελευθερία μας και την ικανότητα να ζούμε αυθεντικά.

Ο Χάιντεγκερ είχε μιλήσει και για την έννοια της «ετοιμότητας προς χρήση» (Zuhandenheit). Όταν κρατάμε, για παράδειγμα, ένα σφυρί, δεν το βλέπουμε ως ξεχωριστό αντικείμενο —γίνεται

προέκταση του χεριού μας. Με την τεχνητή νοημοσύνη όμως, τα πράγματα αλλάζουν. Δεν πρόκειται απλώς για ένα «εργαλείο» που μας βοηθά. Οι πιο εξελιγμένες μορφές AI μπορούν να μαθαίνουν και να δρουν μόνες τους, χωρίς να τις ελέγχουμε άμεσα. Τότε γεννιέται το ερώτημα: εξακολουθεί να είναι εργαλείο ή γίνεται κάτι περισσότερο — ένα είδος «οντότητας» με δική του ύπαρξη;

Ο Χάιντεγκερ προειδοποιεί και για μια άλλη επικίνδυνη ιδέα, που ονομάζει Bestand ή «standing-reserve»: την τάση να βλέπουμε τα πάντα ως αποθέματα προς χρήση. Σε έναν κόσμο κυβερνώμενο από την τεχνητή νοημοσύνη, αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι και οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται σαν δεδομένα — πληροφορίες που μπορούν να αναλυθούν, να προβλεφθούν ή να χειραγωγηθούν. Αν αυτό συμβεί, χάνουμε ό,τι πιο ανθρώπινο έχουμε: την ελευθερία, τη δημιουργικότητα και τη μοναδικότητά μας.

Για να αποφύγουμε αυτή την παγίδα, ο Χάιντεγκερ μάς προτείνει μια στάση που ονομάζει Gelassenheit, δηλαδή «αφήσιμο» ή «ηρεμία». Δεν σημαίνει να αρνηθούμε την τεχνολογία, αλλά να μάθουμε να τη χρησιμοποιούμε χωρίς να την αφήνουμε να μας κυριεύσει. Να είμαστε ανοικτοί στις δυνατότητές της, αλλά και συνειδητοί

απέναντι στους κινδύνους της. Με άλλα λόγια: να χρησιμοποιούμε την τεχνητή νοημοσύνη, αλλά να μη μας χρησιμοποιεί αυτή. Αυτό απαιτεί να ξαναβάλουμε στο επίκεντρο τις αξίες μας: την ελευθερία, την αξιοπρέπεια, τη συμπόνια, τη δημιουργικότητα. Να σκεφτούμε τι είναι πραγματικά σημαντικό για τον άνθρωπο και να φτιάξουμε τεχνολογία που υπηρετεί

αυτό το όραμα. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να μας δώσει πολλές δυνατότητες — αρκεί να φροντίσουμε να μην μας στερήσει την ίδια την ουσία μας.

Ο Χάιντεγκερ μάς υπενθυμίζει πως η τεχνολογία δεν είναι απλώς πρόοδος. Είναι ένας καθρέφτης που δείχνει ποιοι είμαστε και τι αξίες έχουμε. Αν αφήσουμε την τεχνητή νοημοσύνη να καθορίσει το νόημα της ύπαρξής μας, τότε κινδυνεύουμε να γίνουμε εμείς οι ίδιοι «δεδομένα» μέσα σε έναν κόσμο από αλγόριθμους. Αν όμως τη χρησιμοποιήσουμε με σύνεση, με «Gelassenheit», τότε μπορεί να γίνει ένα μέσο που θα μας βοηθήσει να εκφράσουμε καλύτερα την ανθρωπιά μας.

Έτσι, το ερώτημα του Χάιντεγκερ παραμένει πιο επίκαιρο από ποτέ: Πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε έναν κόσμο όπου η τεχνολογία υπηρετεί τον άνθρωπο — χωρίς να τον αντικαθιστά;

Η Γωνιά του Βιβλίου με τις Εκδόσεις Παπαγρηγορίου - Νάκας

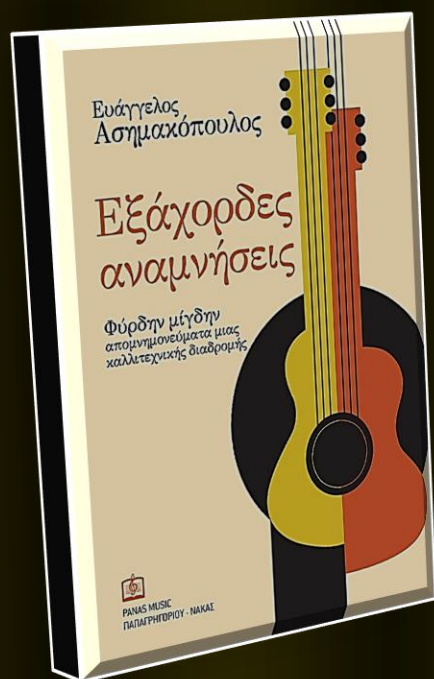

Εκδοτικός Οίκος Παπαγρηγορίου

**- Νάκας. Χορηγός των Μουσικών
Διαγωνισμών «Ταλέντα Βραβεία
Φίλωνας»**

Ο Εκδοτικός Οίκος Παπαγρηγορίου – Νάκας αποτελεί από το 2018 επίσημο Χορηγό των Διαγωνισμών του Πνευματικού μας Κέντρου «Ταλέντα Βραβεία Φίλωνας» χορηγώντας κάθε χρόνο δωρο-επιταγές στους βραβευθέντες με Α΄, Β΄ και Γ΄ Βραβεία. Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος ο Εκδοτικός Οίκος ήταν στο πλευρό του Φίλωνα μα πάνω απ’ όλα ήταν υποστηρικτής των προσπαθειών όλων εκείνων των παιδιών που μοχθούν για την τέχνη της Μουσικής καλλιτεχνικής παιδείας. Ο Φίλωνας τιμώντας τον Οίκο που τόσα χρόνια έχει σταθεί στο πλευρό του αφιερώνει σε κάθε τεύχος του Magazino «Τέχνη & Πολιτισμός» μία βιβλιοπαρουσίαση που αφορά τις νέες εκδόσεις. Από τον Φίλωνα αλλά και όλους τους νέους που έχουν επωφεληθεί από την μεγάλη αυτή δωρεά αγάπης «Ένα Μεγάλο Ευχαριστώ». Η εταιρία ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ –

ΝΑΚΑΣ (Panas Music), ιδρύθηκε το 1980 από τους Κώστα Παπαγρηγορίου και Χαρίλαο Νάκα. Δραστηριοποιήθηκε αρχικώς στο χώρο των μουσικών εκδόσεων εκδίδοντας τους περισσότερους Έλληνες Συνθέτες κάτι που έως τότε δεν υπήρχε στην Ελληνική Μουσική Εκδοτική αγορά. Κάλυψε το κενό σε βιβλία μουσικής ξένων εκδοτικών οίκων εισάγοντας μεγάλο αριθμό από την παγκόσμια εκδοτική δημιουργία, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στον τομέα της κλασικής κιθάρας. Πολύ σύντομα επεκτάθηκε στην εμπορία μουσικών επαγγελματικών και ερασιτεχνικών, οργάνων. Στον τομέα των μουσικών εκδόσεων έδωσε μεγάλη προσοχή στην ποιότητα, κάτι που μέχρι τότε δεν καλυπτόταν επαρκώς. Σήμερα, με την πολύχρονη πείρα της και χρησιμοποιώντας την σύγχρονη τεχνολογία έχει ανεβάσει κατά πολύ την ποιότητα των υπηρεσιών της και προσδοκά στο μέλλον να προσφέρει ό,τι καλύτερο σε αυτόν το τομέα.

Ασημακόπουλος Ευάγγελος - Εξάχορδες

Αναμνήσεις

«Στις εκδόσεις βιβλίων είθισται ο συγγραφέας να κατατοπίζει συνοπτικά τον αναγνώστη για το περιεχόμενο της έκδοσης με έναν Πρόλογο. Σε αρκετά βιβλία μάλιστα προστίθεται και κάποιο άλλο πρόσωπο, ως επί το πλείστον επώνυμο στον κύκλο του, που με το κύρος και την ξεχωριστή του γραφή δίνει από την πλευρά του ένα ειδικό βάρος στην έκδοση. Δεν νομίζω πως το βιβλίο αυτό αξίζει τέτοιου είδους πολυτέλειες, επειδή αφ' ενός ο ίδιος δεν έχω καμιά μελλοντική συγγραφική φιλοδοξία και αφ' ετέρου επειδή το θέμα με το οποίο καταπιάνομαι αφορά ένα στενό κύκλο κιθαριστών και φίλων της κλασικής κιθάρας. Μάλιστα αυτό το τόλμημα δεν θα

το είχα ποτέ αποφασίσει, αν από χρόνια δεν υπήρχε κάθε τόσο η παρότρυνση των ιδίων των μαθητών μου: *Πρέπει μια μέρα να τα γράψτε αυτά τα γεγονότα κύριε Βαγγέλη, είναι τόσο σημαντικά για μας.*” ο ένας, *”Γιατί δεν τις δημοσιεύετε κάπου αυτές τις πολύτιμες πληροφορίες που μας λέτε;”* ο άλλος, *”Δάσκαλε εσείς υπήρξατε για την κιθάρα μια γέφυρα από το χτες στο σήμερα και έχετε χρέος...”* ο τρίτος.

Στο τέλος αισθάνθηκα πως πράγματι μπορεί και να αξίζει τον κόπο να καταπιαστώ με αυτό το εγχείρημα, κυρίως για τα νέα παιδιά της κιθάρας που διψούν να μάθουν λεπτομέρειες για τις εικόνες μιας άλλης εποχής, για πρόσωπα που συνάντησα, για καταστάσεις που αντιμετώπισα, για γεγονότα που διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα μου αλλά και για τις επιρροές, τις συνθήκες και τους αγώνες ενός νέου που αποφάσισε να ασχοληθεί επαγγελματικά με την καλλιτεχνία...»

Πανόραμα Τέχνης, Πολιτισμού και Αισθητικής

Νίκος Επισκοπόπουλος –

Ο Έλληνας Έντγκαρ Άλαν

Πόε (Το άρθρο επιμελήθηκε η Κατερίνα Ζώτου)

τὴν ὁποῖαν ἀγγέλλουν τοῦ ὥρολογίου τὰ
κτυπήματα.

Ἐφαίνετο ὡσὰν ὅλοι οἱ πανικοὶ οἱ σπαρμένοι
εἰς τὰ βάθη ὑπὸ τὰς σκιάς τῶν προαιωνίων
καὶ ἀπεράντων δασῶν, ἐφαίνετο ὡς ἂν ὅλη
τοῦ ὠκεανοῦ ἡ ἐρημία, ἐφαίνετο ὡσὰν ὅ,τι
ἄγριον ἐνυπάρχει εἰς τοὺς μαύρους
οὐρανοὺς τοὺς ὀρφανοὺς ἀστέρων καὶ
σελήνης, νὰ ἐσωρεύθῃ εἰς τὰ κτυπήματα
αὐτὰ, εἰς τὴν ὥραν τὴν ἀπελπιστικὴν, ἡ ὁποία
ἐγείρει εἰς χορὸν πένθιμον ὅλα τὰ
φαντάσματα καὶ ὅλους τοὺς τρόμους καὶ
ὅλας τὰς σκέψεις τοῦ σκότους καὶ ὅλας τὰς
ἀποφάσεις τῆς ἀπελπισίας.

Καὶ ἔλα νὰ συνενωθῶμεν, νὰ δώσωμεν ἓνα
ἐναγκαλισμὸν παράφορον, ὁ ὁποῖος νὰ
προκαλέσῃ τὸ μεσονύκτιον καὶ τὸν χρόνον
καὶ τὸν θάνατον.

(Ν. Επισκοπόπουλος, Ἄσμα Ἀσμάτων)

Μεσονύκτιον. Ἔλα εἰς τὰς ἀγκάλας μου.

Τὰ κτυπήματα τοῦ ὥρολογίου ἀντηχοῦν εἰς
τὴν ψυχὴν μου καὶ φαίνεται ὡς ἂν ὅλος ὁ
ἅηρ νὰ γίνεται ἐπίσημος καὶ νὰ κύπτει ὑπὸ
τὸν φόβον τῆς ὥρας. Μεσονύκτιον. Ἡ νύξ
φιλιέται μὲ τὴν ἡμέραν, ὁ θάνατος ἔρχεται, ἡ
ζωὴ κυλᾷ.

Μεσονύκτιον! ὦ ἔλα εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ
ᾶς φρικιάσωμεν μαζὶ καὶ ᾶς συνενωθῶμεν
πρὸ τοῦ χρόνου καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς,

Ο Νίκος Επισκοπόπουλος αποτελεί μια από τις πιο ιδιόμορφες και αινιγματικές μορφές της ελληνικής λογοτεχνίας του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα. Το έργο του, αν και περιορισμένο σε έκταση, φέρει μια ένταση και μια ψυχική διάσταση που τον τοποθετούν πλησιέστερα σε συγγραφείς της ευρωπαϊκής παρακμής και του σκοτεινού παρά σε τυπικούς Έλληνες πεζογράφους της εποχής του. Το λογοτεχνικό του ύφος διακρίνεται από μια έντονη λυρικότητα που συνυπάρχει με έναν βαθύ υπαρξιακό και σκοτεινό τόνο, στοιχεία που καθιστούν τη γραφή του σχεδόν μουσική αλλά και στοιχειωμένη.

Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο στις 29 Απριλίου του 1874, γιος του Διονύσιου Επισκοπόπουλου και της δεύτερης γυναίκας του Αδριανής Σιγούρου, ξαδέλφης του ποιητή Μαρίνου Σιγούρου, η οποία του μετέδωσε την αγάπη της για τα γράμματα και τις ξένες γλώσσες. Στη Ζάκυνθο φοίτησε στο Ελληνικό Σχολείο εγκατέλειψε όμως στη δεύτερη τάξη και συνέχισε ως αυτοδίδακτος, μελετώντας μανιωδώς λογοτεχνικά και επιστημονικά κείμενα. Σε ηλικία δεκαπέντε χρόνων εργάστηκε ως

βοηθός συνταγολόγος φαρμακοποιού και ένα χρόνο αργότερα εξέδωσε ένα φιλολογικό ημερολόγιο, όπου δημοσίευε κείμενά του. Μετά το θάνατο του πατέρα του εγκαταστάθηκε με τη μητέρα του στην Αθήνα (το 1892) και συνέχισε να μελετάει. Το 1893 πραγματοποίησε την πρώτη του επίσημη εμφάνιση στη λογοτεχνία δημοσιεύοντας με μεσολάβηση του Γρηγορίου Ξενόπουλου στην εφημερίδα Άστρ το διήγημα *Ut diese mineur*, που έγινε δεκτό με ενθουσιασμό από το Δημ.Κακλαμάνο και οδήγησε στην πρόσληψή του στην εφημερίδα ως μόνιμου συντάκτη. Η επιτυχία μάλιστα του *Ut diese mineur* ήταν τόσο μεγάλη που τον καθιέρωσε απότομα στο

αναγνωστικό κοινό και τους κύκλους των λογοτεχνών. Ο Ξενόπουλος είχε επισημάνει χαρακτηριστικά ότι «αφ' εσπέρας εκοιμήθη άγνωστος και την επομένην εξύπνησε προσωπικότης».

Ακολούθησαν δημοσιεύσεις πεζογραφημάτων, ποιημάτων, χρονογραφημάτων, μεταφράσεων και δοκιμίων κριτικής στα έντυπα Εθνικόν Ημερολόγιον του Κων/νου Σκόκου, Εστία, Παναθήναια, Τέχνη του Κων/νου Χατζόπουλου, Το περιοδικόν μας του Γεράσιμου Βώκου και αλλού,

δραστηριότητα η οποία ενέταξε τον Επισκοπόπουλο στους αθηναϊκούς λογοτεχνικούς κύκλους. Σχετίστηκε με τον Γρηγόριο Ξενόπουλο, τον Παύλο Νιρβάνα, και σύχναζε στα φιλολογικά σαλόνια του Γεώργιου Δροσίνη, του Γεώργιου Σουρή και της Καλλιρρόης Παρρέν. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Ανατόλ Φρανς στην Αθήνα ο Επισκοπόπουλος ανέλαβε να τον ξεναγήσει στα αρχαιολογικά αξιοθέατα της πόλης και συνδέθηκε φιλικά μαζί του και με τη φίλη του, την κυρία Καβαγιέ. Οι δύο τελευταίοι του πρότειναν να εγκατασταθεί στο Παρίσι, πράγμα που έκανε το 1904 μαζί με τη γυναίκα του και την κόρη του Αδριανή. Στο Παρίσι ο Επισκοπόπουλος έγινε γνωστός ως λογοτέχνης, μελετητής, κριτικός και απομνημονευματογράφος του Ανατόλ Φρανς με το ψευδώνυμο Nicolas Segur και συνεργάστηκε με γνωστά έντυπα της πόλης, όπως τα Figaro, Matin, Revue des revues. Πέθανε στο Παρίσι στις 22 Μαρτίου του 1944 από ημιπληγία.

Το λογοτεχνικό έργο του Νικόλαου Επισκοπόπουλου κινείται στα πλαίσια του αισθητισμού, με πρότυπα συγγραφείς όπως οι Έντγκαρ Άλλαν Πόε, Κάρολος Μπωντλαίρ και Ανατόλ Φρανς. Γλώσσα του

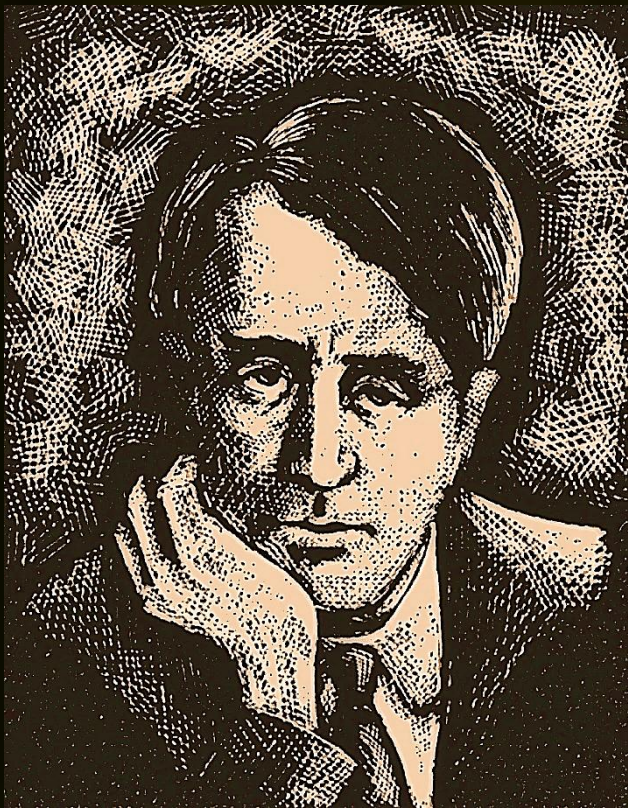
ήταν η περίτεχνη καθαρεύουσα με σαφές προσωπικό στίγμα, την οποία υπέταξε στις ανάγκες της ιδιόμορφης αφηγηματικής τεχνικής του, που, μακριά από το ρεαλισμό και με συχνή χρήση των στοιχείων του φανταστικού και του παράδοξου, υπηρέτησε μια φόρμα με έμφαση στην εσωτερική πλοκή, στη δραματική δηλαδή απεικόνιση της ψυχικής κατάστασης και εξέλιξης του εκάστοτε ήρωα ή του ίδιου του συγγραφέα.

Ο Νικόλαος Επισκόπουλος, απετέλεσε τη βάση πάνω στην οποία δομήθηκε και στέριωσε όλος ο μετέπειτα αισθητισμός που χαρακτηρίζει

πολλά έργα της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Αρχή του είναι ο υπερβολικός λυρισμός, τα ασυνήθιστα θέματα, το πρωτότυπο ύφος. Ως γλώσσα χρησιμοποιεί αποκλειστικά την καθαρεύουσα, τη στιγμή που άλλοι συγγραφείς υιοθετούν σταδιακά τη δημοτική (π.χ. Γρηγόριος Ξενόπουλος, Παύλος Νιρβάνας). Η καθαρεύουσα του ανήκει στο παρελθόν, είναι γραμματικά στραμμένη προς το τυπικό της αρχαιΐζουσας. Είναι η γλώσσα λογίων έτσι όπως χαλκεύθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα από λογοτέχνες, δημοσιογράφους και στα γραφεία των εφημερίδων.

Η λυρικήτητα στον Επισκοπόπουλο δεν είναι απλώς μια αισθητική επιλογή αλλά ένας τρόπος ύπαρξης. Οι περιγραφές του έχουν ρυθμό, οι φράσεις του μοιάζουν να πάλλονται από εσωτερική μουσικότητα, και η γλώσσα του λειτουργεί περισσότερο ως

όργανο συγκίνησης παρά ως μέσο αφήγησης. Το συναίσθημα και η ψυχική δόνηση προηγούνται της λογικής δομής. Αυτή η λυρικήτητα, όμως, δεν εκφράζει χαρά ή ομορφιά με την παραδοσιακή έννοια· είναι λυρικήτητα της φθοράς, του ονείρου και της σιωπής.

Στα πεζά του, συχνά αισθάνεται κανείς ότι η πρόζα αγγίζει τα όρια της ποίησης. Ο λόγος του είναι πλούσιος σε συμβολισμούς, συχνά πνιγμένος μέσα σε μια ατμόσφαιρα μνήμης και εσωτερικής ομίχλης. Οι ήρωές του

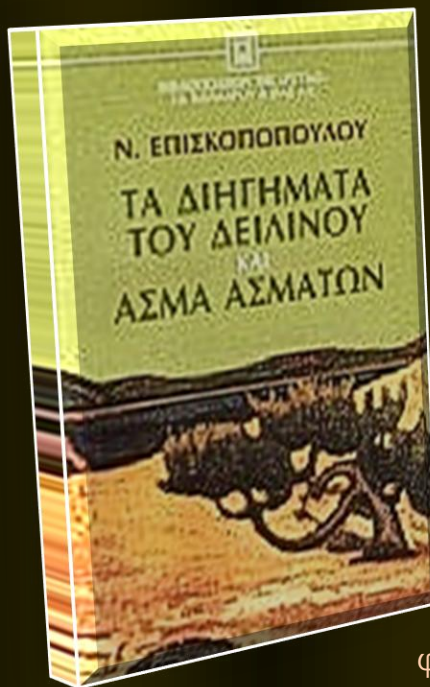
κινούνται σε ένα ψυχικό τοπίο όπου τα όρια ανάμεσα στη ζωή και τον θάνατο, το όνειρο και την πραγματικότητα, είναι ρευστά. Αυτή η διάχυση των ορίων δίνει στην αφήγησή του μια σχεδόν ονειρική μουσικότητα, που θυμίζει την ποιητική ατμόσφαιρα των γαλλικών συμβολιστών.

Το σκοτάδι στον Επισκοπόπουλο δεν είναι επιφανειακό, διακοσμητικό ή γοτθικό· είναι οντολογικό. Οι μορφές του ζουν μέσα σε ένα υπαρξιακό τέλμα, όπου η φθορά, η μοναξιά και η μελαγχολία λειτουργούν όχι ως θεματικά μοτίβα, αλλά ως η ίδια η ουσία της ύπαρξης. Η αφήγηση συχνά διαπερνάται από μια αίσθηση παραίτησης και μια υπόγεια μεταφυσική αγωνία, που τον καθιστούν κοντινό πνευματικά στους «σκοτεινούς ρομαντικούς» της Ευρώπης. Η χρήση της γλώσσας του θυμίζει εξομολόγηση ή εσωτερικό μονόλογο, σαν να γράφει όχι για να επικοινωνήσει αλλά για να αποτυπώσει μια αδιόρατη ψυχική πάλη. Οι λέξεις του είναι βαριές, σχεδόν υλικές, γεμάτες υποδόριο πόνο. Ο Επισκοπόπουλος μοιάζει να βλέπει την ανθρώπινη ύπαρξη μέσα από έναν καθρέφτη σπασμένο, όπου η ομορφιά και η παρακμή είναι αδιαχώριστες.

Η φανταστική πεζογραφία του αντλεί τα πρότυπα του από τον Έντγκαρ Άλλαν Πόε, Γκαμπριέλ Ντ' Αννούντσιο, Ανατόλ Φρανς. Ο Έντγκαρ Άλλαν Πόε και ο Κάρολος Μπωντλαίρ είναι το δίπολο που προσελκύει τον συγγραφέα γιατί ανταποκρίνεται στην έμμονη ροπή του προς το φανταστικό κι

αλλόκοτο. Η συλλογή του τα “Τρελλά Διηγήματα” είναι σε θεματική αλλά κι αφήγηση εξαιρετικά ιδιόμορφα, στηριγμένα στην περιγραφή ακραίων καταστάσεων. Στα περισσότερα η τρέλα είτε είναι ο μοχλός της δράσης είτε προκαλείται από τη δράση (ο ήρωας σ’ αυτά είτε εξωθημένος από την ψυχική και νοητική του ανισορροπία και παραίσθηση καταλήγει στην αυτοκτονία, στο έγκλημα ή την αιμομιξία) είτε πιεσμένος απ’ αυτές τις καταστάσεις οδηγείται στην παραφροσύνη.

Δείγματα τέτοιων διηγημάτων είναι διαδοχικά τα: “Μαύρα” , “Στη Θάλασσα” , “Εφιάλης” , “Καλιγούλας” . Στο “Ut diese mineur” , ένα από τα ακραία του ψυχογραφήματα, ο αφηγητής και ήρωας, έξαλλος από το πάθος του, έπνιξε την άπιστη ερωμένη του, τη Μύρρα, τη στιγμή που τον εμπαίζει, παίζοντας συγχρόνως τη σονάτα που επιγράφει το διήγημα. Και στο “Μαύρα” ο αφηγητής που μισεί και θανατώνει με το βλέμμα του την ευέξαπτη αδελφή του που του μοιάζει ανυπόφορα, πέφτει από την ενοχή του σε επιληπτική παράκρουση όταν την κοιτά νεκρή, όπως ευχήθηκε.

Η συγγένεια του Επισκοπόπουλου με τον Έντγκαρ Άλαν Πόε είναι προφανής σε επίπεδο ψυχολογίας και αισθητικής, αν και εκφράζεται με διαφορετικά μέσα. Ο Πόε προσεγγίζει το σκοτάδι μέσα από το αισθητικό του τρόμου, τη λεπτομερή ψυχογραφία του παραλόγου και την ατμόσφαιρα του μακάβριου. Ο

Επισκοπόπουλος, αντίθετα, δεν ενδιαφέρεται για τον τρόπο καθαυτό· τον απασχολεί το υπαρξιακό κενό που βρίσκεται πίσω από τον τρόμο, η μελαγχολία της ψυχής που βιώνει την παρακμή ως φυσική της κατάσταση.

Ενώ ο Πόε χτίζει τις αφηγήσεις του πάνω στη δραματική ένταση και το ανατριχιαστικό, ο Επισκοπόπουλος αφήνει τη φρίκη να αιωρείται σιωπηρά μέσα στην ατμόσφαιρα — σαν ένα σκοτεινό ποίημα σε πρόζα. Η επίδραση του Πόε φαίνεται στην αισθητική της παρακμής, στην έμμονη σχέση με τον θάνατο και στην επιμονή σε ψυχικά τοπία ονειρικά ή νοσηρά, αλλά ο Επισκοπόπουλος μεταπλάθει αυτή την κληρονομιά με έναν περισσότερο εσωστρεφή, ελληνικό ρομαντισμό, όπου η ψυχή παλεύει όχι με εξωτερικούς δαίμονες, αλλά με το ίδιο το βάρος της ύπαρξης.

Θα μπορούσε κανείς να τον φέρει κοντά και με μορφές όπως ο Μπωντλαίρ ή ο Ντοστογιέφσκι. Από τον Μπωντλαίρ

κληρονομεί τη γοητεία του κακού, την ομορφιά της φθοράς και την εκλέπτυνση του πόνου. Από τον Ντοστογιέφσκι αντλεί την υπαρξιακή ένταση και την αναμέτρηση με τα ηθικά και ψυχικά βάθη του ανθρώπου. Όμως, σε αντίθεση με αυτούς, ο Επισκοπόπουλος δεν στοχεύει στη φιλοσοφική ανάλυση· μένει καθαρά ποιητής της ψυχής, καταγράφοντας τον παλμό της με αισθησιακή λεπτότητα και εσωτερική ένταση.

Η αφήγηση του Επισκοπόπουλου ξεχωρίζει για την εσωτερική πλοκή και την κλειστή της φόρμα. Τον συγγραφέα απασχολεί η δράση της ψυχής του ήρωα: όχι ψυχολογικά ως ενδοσκόπηση ούτε μορφολογικά ως εσωτερικός μονόλογος, αλλά και αυτή ως ιστορία. Και όταν μία υπόθεση με δύο πρόσωπα ακόμη εφευρίσκεται, και τότε δεν αποτελεί παρά το πρόσχημα για να προβληθεί η “μέσα” περιπέτεια. Γίνεται κι αυτή μια εσωτερική υπόθεση που ακολουθεί τη διακύμανση της υφής της ιδιοσυστασίας του ήρωα.

Ο Νίκος Επισκοπόπουλος είναι ένας λυρικός ανατόμος της ψυχής, ένας συγγραφέας που μετατρέπει το σκοτάδι σε τέχνη και τη σιωπή σε μουσική. Το ύφος του συνδυάζει την εκφραστική δύναμη του συμβολισμού με την υπαρξιακή αγωνία του ρομαντισμού.

Αν ο Πόε είναι ο αρχιτέκτονας του τρόμου, ο Επισκοπόπουλος είναι ο ποιητής της εσωτερικής σήψης, εκεί όπου η οδύνη γίνεται ο μόνος τρόπος να αισθανθεί κανείς τη ζωή. Το αποτέλεσμα είναι μια πρόζα που

δεν διαβάζεται αλλά ακούγεται, σαν υπόκωφος ψίθυρος μέσα στη νύχτα· μια λογοτεχνία σκοτεινά λυρική, βαθιά ελληνική και ταυτόχρονα οικουμενική.

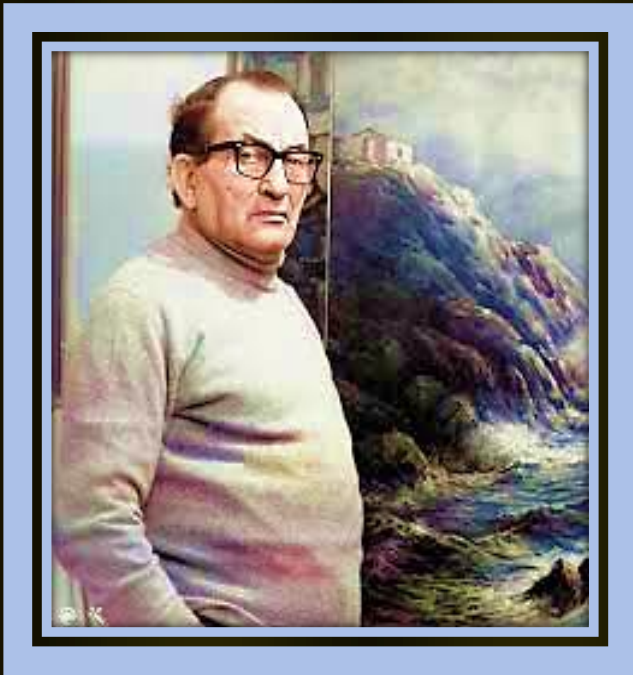

Καὶ τὸ Μεσονύκτιον θὰ
παρέλθῃ τόρα ἄνωθεν τῆς
κεφαλῆς μας ὡς τόσα ἄλλα,
τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπὸ τὰς
αὐγὰς τῆς ἱστορίας
ἐγερτήρια φόβων καὶ
σήμαντρα αἱμάτων καὶ

δημιουργοὶ τραγωδιῶν. Εἴμεθα ἐδῶ ἔξω τῶν
ὀρίων τοῦ χρόνου δημιουργοῦντες τὴν
αἰωνιότητα.

Ἀλλὰ ἄς ἀδελφωθῇ περισσότερον ἡ σὰρξ
σου μὲ τὴ σάρκα μου διότι θέλω νὰ γευθῶ
ὅλον σου τὸ σῶμα, θέλω νὰ πῖω, θέλω νὰ
μοῦ δώσης εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τὴν
μεταβατικὴν καὶ τὴν ἐπίσημον ἐνῶ ὁ ἀῆρ
τρέμει καὶ ἡ ἡμέρα θνήσκει, τὸ μεγαλύτερον
ποτήριον τῆς ἡδονῆς τὸ ὅποῖον κρύβεις εἰς
τὸ σῶμα σου.

Καὶ ἔχω ὄρεξιν νὰ περιμένω τὸ πρωῒ καὶ τὴν
διάλυσιν τῶν φόβων μέσα εἰς τὸν δεσμὸν τῆς
σαρκός σου...

Ο Θαλασσινός Λυρισμός

του Στρατή Αξιώτη (Το κείμενο
επιμελήθηκε ο Ιωάννης Λάσκαρης)

ματιά του ρεαλιστή, αλλά με την ευαισθησία ενός ανθρώπου που βλέπει τη ζωή να κυματίζει μέσα στα πράγματα.

Η θεματολογία του Αξιώτη δεν είναι αποτέλεσμα επιλογής, αλλά μοίρας. Είναι ο τόπος του που μιλά μέσα από τα χέρια του· η θάλασσα της Γέρας, τα καϊκία που σαλεύουν μες στο λιμάνι, οι ψαράδες, τα φτωχικά σπίτια με τα ξεφτισμένα κουφώματα, τα λιόδεντρα που γέρνουν στον άνεμο, όλα αυτά ταπεινά και ωστόσο αιώνια. Στους πίνακές του δεν υπάρχει τίποτε το επιτηδευμένο· κάθε μορφή αναπνέει μέσα στη φυσικότητά της, σαν να έχει αναδυθεί απευθείας από το φως του Αιγαίου. Μέσα απ' αυτήν την απλότητα αναδύεται η αληθινή ποίηση, εκείνη που δεν χρειάζεται μεγάλες λέξεις ούτε θεατρικές χειρονομίες για να ειπωθεί.

Το ύφος του κινείται ανάμεσα στον ρεαλισμό και τον ιμπρεσιονισμό, με διακριτές όμως εκφραστικές εξάρσεις που θυμίζουν εξπρεσιονιστική ένταση. Από τον ρεαλισμό κρατά την ακρίβεια του βλέμματος, τη στοργή για το συγκεκριμένο, την αφοσίωση στη λεπτομέρεια που

Ο Στρατής Αξιώτης γεννήθηκε στον Σκόπελο Λέσβου το 1907 και απεβίωσε στις 2 Δεκεμβρίου 1994 στη Γέρα Λέσβου. Υπήρξε ένας από εκείνους τους ζωγράφους που κουβαλούν μέσα τους τη μνήμη του τόπου σαν ένα φως ανεξίτηλο. Γεννημένος στη Λέσβο, στη γη των ελαιώνων και των θαλασσινών οριζόντων, έζησε μέσα στο φως και το χρώμα του νησιού του, και τα έκανε ουσία της ζωγραφικής του. Η παιδεία του, που διαμορφώθηκε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας κοντά στον Βικάτο, τον Αργυρό και τον Κεφαλληνό, τον έμαθε να τιθασεύει τη μορφή και να σέβεται τη δομή, ενώ η επαφή του με τον Σπύρο Παπαλουκά του άνοιξε τον δρόμο προς το εσωτερικό φως, εκείνο που δεν φωτίζει απλώς, αλλά αποκαλύπτει. Από νωρίς έδειξε μια έμφυτη προσήλωση στην παρατήρηση του κόσμου γύρω του, όχι με την ψυχρή

φανερώνει τον χαρακτήρα του τόπου. Από τον ιμπρεσιονισμό δανείζεται τον τρόπο που το φως σμιλεύει τα πράγματα, τη μαγεία της στιγμής, την αίσθηση της

διαφάνειας. Όμως το βλέμμα του Αξιώτη δεν είναι μαθηματικά αναλυτικό ούτε επιστημονικά παρατηρητικό· είναι βιωματικό. Το φως για εκείνον δεν είναι τεχνική, είναι συγκίνηση. Το χρώμα δεν είναι απλώς τόνος ή αντίθεση, είναι ανάσα, ψυχική δόνηση. Σε ορισμένα έργα η φόρμα διαλύεται σχεδόν μέσα στη λάμψη, σαν να μην αντέχει την ένταση του φωτός — σαν η ίδια η ύλη να θέλει να γίνει φως.

Η χρωματική του παλέτα είναι γεμάτη ζεστούς τόνους, ώχρες, βαθιά μπλε, μαλακά πράσινα και γήινες αποχρώσεις. Στα θαλασσινά του τοπία κυριαρχεί μια σχεδόν μουσική εναλλαγή μεταξύ ψυχρών και θερμών χρωμάτων· το νερό γίνεται καθρέφτης ουρανού και ψυχής. Στις σκιές,

ποτέ δεν υπάρχει σκοτάδι, παρά μια υποψία φωτός που περιμένει να αναδυθεί. Η έννοια της σκιάς στον Αξιώτη δεν είναι απουσία, αλλά υπόσχεση· είναι εκεί όπου η

ζωή αναπαύεται για να ξαναγεννηθεί. Κάθε του πίνακα μοιάζει να διαπνέεται από έναν ρυθμό ήρεμο και ταυτόχρονα εσωτερικά ανήσυχο, σαν τον παλμό της θάλασσας που άλλοτε κοιμάται και άλλοτε οργίζεται, πάντοτε όμως ζει.

Η ζωγραφική του έχει έναν βαθύ λυρισμό, όχι ρομαντικό, αλλά υπαρξιακό. Δεν εξιδανικεύει

τον κόσμο· τον βλέπει μέσα από την ευγένεια του μέτρου, με έναν στοχαστικό μελαγχολικό τόνο. Οι μορφές του, είτε πρόκειται για ψαράδες σκυμμένους πάνω στο δίχτυ είτε για γυναίκες που καθαρίζουν τα εργαλεία της θάλασσας, έχουν κάτι το σεμνό και το αιώνιο. Σ' αυτές τις φιγούρες δεν υπάρχει προσωπική ματαιοδοξία· υπάρχει ο άνθρωπος ως φορέας μοίρας και αξιοπρέπειας. Ο Αξιώτης κατορθώνει να τους δώσει πνοή χωρίς να τους απομακρύνει από τη γη, να τους αναγάγει σε σύμβολα χωρίς να χάσουν την απλότητά τους. Κι αυτή η ισορροπία ανάμεσα στο ιερό και το ταπεινό είναι το μεγάλο του επίτευγμα.

Κοιτάζοντας τους πίνακές του, νιώθει κανείς πως ο χρόνος έχει σταματήσει στο μεταίχμιο μιας αναπνοής. Είναι η στιγμή όπου το φως αλλάζει, όπου ο ήλιος γέρνει πίσω από τον λόφο και τα πάντα παίρνουν εκείνη τη χρυσή μελαγχολία της δύσης. Είναι η στιγμή της

Η σχέση του με την αγιογραφία δεν είναι τυχαία. Στις εκκλησίες που φιλοτέχνησε, το πνεύμα του Βυζαντίου δεν εμφανίζεται ως αναχρονισμός, αλλά ως ζωντανή συνέχεια. Το ιερό φως που διαπερνά τα έργα του είναι συγγενές με εκείνο της παράδοσης, μόνο που εδώ μεταφέρεται στον κόσμο του καθημερινού. Το καϊκι που λούζεται στο φως του δειλινού έχει την ίδια ιερότητα με το φωτοστέφανο ενός αγίου. Αυτή η σύνδεση του θείου και του ανθρώπινου, του πνευματικού και του γήινου, κάνει τη ζωγραφική του να αποκτά έναν σχεδόν λειτουργικό χαρακτήρα· σαν να πρόκειται για τελετουργία της μνήμης και της ύπαρξης.

σιωπής πριν από τη νύχτα, η ώρα που η ψυχή ακούει τον εαυτό της. Μέσα σ' αυτή τη σιωπή κατοικεί ο κόσμος του Αξιώτη· ένας κόσμος χωρίς θόρυβο, γεμάτος όμως εσωτερική μουσική.

Ο Στρατής Αξιώτης δεν ζωγράφισε μόνο τη Λέσβο· ζωγράφισε τον εσωτερικό ρυθμό

του τόπου του, τη σχέση του ανθρώπου με το φως, τη θάλασσα, τον χρόνο. Το έργο του δεν είναι απλώς μια καταγραφή της ελληνικής επαρχίας του 20ού αιώνα· είναι μια πράξη μνήμης, μια ύμνηση της απλότητας που διασώζει το ουσιώδες. Και καθώς ο θεατής στέκεται μπροστά στους πίνακές του, αντιλαμβάνεται ότι αυτό που

παρατηρεί δεν είναι μόνο χρώματα και σχήματα, αλλά η ίδια η πνοή του τόπου, η ανάσα της ζωής. Το φως του Αξιώτη, ένα φως νησιώτικο, γαλήνιο και συγκινητικά ανθρώπινο, παραμένει ακόμη εκεί, να φωτίζει όχι μόνο τον κόσμο των πραγμάτων, αλλά και εκείνον της ψυχής..

28^ο Ενημερωτικό Δελτίο Φύλωνα «Τέχνη & Πολιτισμός» Τεύχος Οκτωβρίου 2025

Εκδότης: Π.Κ.Π. «Ο Φύλων», **Αρχισυντάκτης:** Νικόλαος Σοφιανός, **Συντάκτες - Συνεργάτες:** Μαριανίνα Πάτσα, Κων/νος Τσικλέας, Σοφία Θεοδώρου, Ιωάννης Λάσκαρης, Κατερίνα Ζώτου, Γρηγόρης Μαλεβίτσης, Δήμητρα Χόνδρου, Μαρία Παπαδάτου, Νίκος Κεράνης, Γιώργος Σοφιανός **Επιμέλεια Κειμένων:** Μιχάλης Ηλιάκης, **Γραφιστική Επιμέλεια:** Ιωσήφ Τουρναβίτης, **Υπεύθυνος Social Media:** Κατερίνα Ζώτου